

Nr 169.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 6 mars 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—18:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 169.

1:o.

Norrby nr 1 i Stockholms län.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Norrby nr 1 i Lunda socken av Stockholms län är jämlikt domänstyrelsens den 10 september 1915 meddelade kontrakt utarrenderad för tiden 14 mars 1916—14 mars 1936. Årliga arrendeavgälden har intill den 14 mars 1927 utgjort 900 kronor. Vid överlåtelse av arrenderätten från nämnda dag har avgälden höjts till 1,100 kronor.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava under år 1932 besiktigt egendomen. Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1935.

Av det vid förrättningen förda protokollet jämte övriga handlingar i ärendet, däribland en år 1912 av vikarierande lantmätaren Sven Kullman kopierad och kompletterad karta jämte beskrivning, inhämtas bland annat:

Egendomen, som är belägen intill allmänna landsvägen Lunda kyrka—Herrestad, 15 kilometer från Lindholmens järnvägsstation, har Stockholms stad såsom avsättningsort.

Egendomens areal utgör 44.8220 hektar, därav 34.4600 hektar tomt och åker, 0.0530 hektar äng, 10.2930 hektar avrösningsjord och 0.0160 hektar impediment.

Av åkerjorden bestå 20 hektar av god lermylla. Återstoden är djjord. Skogsmark saknas å egendomen. Avrösningsjorden utgöres av betesmark, vilken emellertid på grund av sin stenbundenhet lämnar ett dåligt och otillräckligt bete.

Sedan den å kartan angivna lägenheten Tjäderholmen försålt, finnas inga torp eller lägenheter å egendomen.

Kronans byggnader å egendomen äro genomsnittligt i knappt medelgott skick.

Egendomen är efter sitt mantal delaktig i Seminghunda häradsallmänning. Senare års utdelning från allmanningen har utgjort cirka 50 kronor kontant och 6 å 7 fm³ virke per mantal, allt för år räknat.

Egendomen besväras av två odlingslån, det ena för Sigridsholmssjöns torrlägningsföretag och det andra för torrlägningsföretaget Vasa—Eka.

Egendomens taxeringsvärde utgör 21,400 kronor, därav 21,300 kronor jordbruksvärde och 100 kronor skogsvärde.

Med hänsyn till att, därest egendomen ånyo kommer att utarrenderas, det skulle bliva nödvändigt att få byggnadsbeståndet å egendomen kompletterat genom inlösen till ett belopp av 9,000 kronor av arrendatorn tillhöriga, å egendomen befintliga hus, utgörande mangårdsbyggnad jämte fem mindre, för egendomens behov nödiga byggnader, har *uppskattningsnämnden* ansett det vara för statsverket förmånligast att söka få egendomen försåld och föreslagit, att egendomen skulle avyttras till dess nuvarande arrendator, V. Holmsten, vilken även förklarar sig villig att förvärva densamma.

Egendomen saknar emellertid skog, varför nämnden jämväl ansett sig böra förorda, att ett kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Söderby nr 3 i Lunda socken tillhörande, från egendomen helt avskilt utskifte om cirka 13 hektar skogsmark skulle ingå i försäljningen.

Nämnden har åsatt kronoegendomen Norrby ett saluvärde av 22,500 kronor, i vilket belopp det kapitaliserade värdet av egendomens andel i Seminghundra häradsallmänning ingår med 1,200 kronor.

Utskiftet av kronoegendomen Stora Söderby med den å samma skifte växande skogen har av jägmästaren värderas till 7,700 kronor. Ifrågavarande

saluvärde har emellertid nämnden funnit vara för högt. Enligt nämndens mening borde värdet per hektar skogsmark, som av jägmästaren beräknats till 80 kronor, sänkas med hälften eller till 40 kronor. Vidare borde de av jägmästaren föreslagna värdena per kubikmeter å de bättre bonitetsklasserna av skogen sänkas från 7 kronor 50 öre respektive 4 kronor till 6 kronor respektive 3 kronor. Uträknat enligt sistberörda värden skulle utskiftet med växande skog äga ett saluvärde av 5,800 kronor. Skogen, som huvudsakligen bestode av gran, vore emellertid, enligt vad nämnden upplyst, innanrutten, vilket jämväl måste anses inverka på det beräknade värdet, och då arrendator Holmsten förklarar sig för skiftet vilja erlagga en köpeskillning av 5,500 kronor, har nämnden ansett det vara för kronan förmånligast att till sistnämnda pris försälja skiftet och tillstyrkt, att skiftet skulle hembjudas Holmsten mot detta saluvärde.

Det gemensamma saluvärdet för såväl kronoegendomen Norrby som det kronoegendomen Söderby nr 3 tillhörande utskiftet har vid sådant förhållande av nämnden beräknats till i runt tal 28,000 kronor, mot vilket saluvärde Holmsten förklarar sig icke hava något att erinra.

Värderingen av kronoegendomen Norrby har skett under förutsättning, att egendomen skulle försäljas i det skick, vari den enligt gällande arrendekontrakt vid arrendetidens slut skulle av arrendatorn överlämnas.

Några föreskrifter rörande egendomens användning eller om återköpsrätt för kronan har nämnden icke ansett sig böra föreslå.

Hembudsrätt å båda i försäljningslotten ingående fastigheterna skulle tillerkännas arrendator Holmsten.

Överjägmästaren har livligt tillstyrkt den föreslagna försäljningen av kronoegendomen Norrby. Däremot har överjägmästaren ansett, att försäljningen av det kronoegendomen Stora Söderby tillhörande skogsskiftet skulle göras beroende av huruvida skälig köpeskillning för nämnda skifte kunde erhållas. Kunde så icke bliva fallet, ansåg överjägmästaren, att skiftet borde bibehållas i kronans ägo.

Det av nämnden skiftet åsatta saluvärdet, 5,500 kronor, ansåg sig överjägmästaren icke kunna godkänna. Enligt den av jägmästaren gjorda uppskattningen hade ifrågavarande skifte värderats till 7,700 kronor. Överjägmästaren hade ingen erinran mot de till grund för detta värde liggande, av jägmästaren föreslagna ståndskogsvärdena. Möjligen skulle, ansåg överjägmästaren, det av jägmästaren föreslagna markvärdet kunna nedsättas till hälften och skiftets totalvärde därigenom nedbringas med 400 kronor eller från 7,700 kronor till 7,300 kronor. Sistnämnda värde fann överjägmästaren för sin del rimligt, helst som det å skiftet varande virkeskapitalet med hänsyn till skogens ålder skulle till mycket stor del kunna i enskild persons ägo omedelbart realiserars.

Det hade visserligen, enligt vad överjägmästaren upplyst, varit önskvärt att, då skogen å skiftet vore översluten och praktiskt taget orörd, denna före försäljningen fått undergå en synnerligen välbehövlig genomhuggning. Arrendator Holmsten hade emellertid, enligt vad överjägmästaren hade sig bekant, förklarar sig vara spekulant å skiftet endast under förutsättning, att skogen såldes sådan den nu befunde sig; och ansåg överjägmästaren, att arrendator Holmsten vid sådant förhållande borde för skiftet erlagga en mot dess verkliga värde svarande köpeskillning. Jägmästaren har uppgivit, att skogsmarken å Söderbyskiftet vore av synnerligen god beskaffenhet. Några större kalytor funnes ej. Att å detta skogsskifte tillämpa lägre markvärde, än som hittills tillämpats å mark med samma bonitet, syntes ej lämpligt. Att skogen till övervägande del bestode av gran, höjde endast priset, då avsättning

kunde vinnas jämväl för sulfitved. Jägmästaren hade själv undersökt en hel del granar och funnit dem ovanligt litet rötskadade.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 22 januari 1936 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført:

I och för sig hade styrelsen icke något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag om en gemensam försäljning av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Norrby nr 1 och det till kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stora Söderby nr 3 hörande utskiftet, givetvis dock under den förutsättning, att för de båda fastigheterna kunde erhållas en köpeskilling, som motsvarade dessa fastigheters sammanlagda, godtagbara saluvärde.

Mot det värde, som av uppskattningsnämnden åsatts kronoegendomen Norrby, hade styrelsen ingen erinran. Däremot funne sig styrelsen på de av överjägmästaren anförda grunder icke kunna godtaga det värde, som av uppskattningsnämnden åsatts det egendomen Stora Söderby tillhörande skogsskiftet. Skiftets värde ansåge styrelsen i likhet med överjägmästaren böra beräknas till 7,300 kronor.

Vid sådant förhållande och då, enligt vad domänintendenten meddelat, vederbörande spekulanten, arrendator Holmsten, icke vore villig erlägga högre köpeskilling för utskiftet än den han erbjudit och vilken köpeskilling motsvarade det av nämnden skiftet åsatta saluvärdet, ansåge styrelsen, att med försäljning av detta skifte lämpligen borde tillsvidare anstå, helst som skiftet kunde utan olägenhet i kronans ägo bibehållas, även om övriga delar av kronoegendomen Stora Söderby vid slutet av den för egendomen gällande arrendeperioden eller den 14 mars 1936 kunde komma att avyttras.

Nu ifrågavarande försäljning ansåge styrelsen sålunda böra avse allenast kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Norrby nr 1.

Domänintendenten hade meddelat, att arrendator Holmsten icke hade någon erinran mot ett köp av berörda egendom utan att i köpet medföljde det kronoegendomen Stora Söderby tillhörande utskiftet. Han vore även villig att för kronoegendomen Norrby nr 1 erlägga en köpeskilling, som motsvarade det egendomen åsatta saluvärdet eller 22,500 kronor.

Egendomen borde upplåtas med full och oinskränkt äganderätt och försäljas i det skick, vari den befunde sig. Tillträdet för köparen borde ske den 14 mars 1936.

Såsom omförmälts hade nämnden förordat, att arrendator Holmsten skulle erhålla hembud vid egendomens försäljning. Då Holmsten emellertid icke innehaft arrendet under den för erhållande av hembuds rätt stadgade tiden — Holmsten har icke brukat egendomen längre tid än nio år — torde dylik rätt ej kunna medgivas honom. För egen del hade styrelsen emellertid icke något att erinra mot att egendomen till det åsatta saluvärdet försålles direkt till Holmsten, som under sin arrendetid väl brukat egendomen.

Därest Holmsten förvärvade egendomen, borde samtliga honom och kronan tillkommande, på arrendekontraktet grundade rättsanspråk, med undantag av eventuellt förefintliga anspråk beträffande ougldna arrendeavgälder och skatter, i och med försäljningen anses vara reglerade.

Köpeskillingen syntes böra erläggas enligt stadgandena i §§ 21 och 22 B förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.; och borde rörande köpet även i övrigt stadgandena i berörda förordning i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Departements-
chefen.

Då jag icke har något att erinra mot det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Norrby nr 1 i Lunda socken av Stockholms län må med till egendomen hörande andel i Seminghundra häradsallmanning mot ett saluvärde av 22,500 kronor försäljas till arrendatorn V. Holmsten under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträde för köparen räknat från och med den 14 mars 1936, att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, att, därest Holmsten förvärvar egendomen, samtliga honom och kronan tillkommande, på arrendekontrakt om egendomen grundade rättsanspråk gentemot varandra, med undantag av eventuellt förefintliga anspråk beträffande oguldna arrendeavgälder och skatter, skola i och genom försäljningen anses vara reglerade, att köparen skall vara skyldig ikläda sig betalningsansvar för egendomen åvilande andelar i odlingslån för Sigridsholmsjöns och Vasa—Eka torrlägningsföretag, att köpeskillingen för egendomen erlägges enligt stadgandena i §§ 21 och 22 B förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., att i övrigt vid försäljning av egendomen bestämmelserna i berörda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

2:o.

Rådmansö kungsgård nr 1 i Stockholms län.

Den 17 maj 1935 förordnade Kungl. Maj:t med riksdagen (prop. nr 188 punkt 1; R. skr. nr 198), att av kronoegendomen 3 mantal Svinö eller Rådmansö kungsgård nr 1 i Rådmansö socken av Stockholms län skulle försäljas 12 å en av extra lantmätaren Seth Silén över egendomen år 1918 upprättad karta med litt. B, C, D, E, H, I, K, L, M, O, P och R betecknade lotter. Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att återstående del av egendomen, vari inginge bland annat de å förenämnda karta angivna lotterna litt. F eller Sjötorp och litt. G eller Edsvikstorp, skulle ställas under skogsstatens förvaltning.

Lotterna litt. F och G hava därefter av domänstyrelsen utarrenderats till den 14 mars 1936 mot en avgäld av 175 respektive 100 kronor.

Sedan överläkaren, professor Birger Lundqvist i Stockholm anhållit att få förvärva endera eller båda av nyssnämnda lotter, har uppskattningsförrättning hållits den 6 november 1935. Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Båda lotterna äro belägna i västra delen av det till Örbofjärden gränsande området av egendomen.

Lotten litt F eller Sjötorp innehåller en areal av 21.99 hektar, därav 4.86 hektar tomt och åker, 0.45 hektar äng, 15.40 hektar skogsmark och 1.28 hektar impediment (vatten och vägar). Litt G eller Edsvikstorp innehåller en areal av 45.83 hektar, därav 3.59 hektar tomt och åker, 1.29 hektar äng, 40.85 hektar skogsmark och 0.10 hektar impediment (vatten och vägar).

Lotternas åkerjord, som ligger spridd i oregelbundna fält, består av dels lermylla och dels sandjord. Dikningsförhållandena äro bristfälliga.

Kronans byggnader å Sjötorpslotten äro gamla, omoderna och primitiva samt i stort behov av att ersättas med nya. De å lotten Edsvikstorp befintliga, kronan tillhöriga husen äro ävenledes i synnerligen dåligt skick och i behov av ombyggnad.

Lotternas jordbruksvärden hava taxerats till 3,500 kronor för lotten Sjötorp och till 2,100 kronor för lotten Edsvikstorp.

Uppskattningsnämnden, som erinrat, att vid den uppskattningsförrättning, som föregick försäljningen av omförmälda tolv lotter, nämnden föreslagit, att lotterna litt. F och G skulle behållas i kronans ägo i avvaktan på spekulanter, vilka ville inköpa marken mera med hänsyn till dess värde för villabebyggelse än med hänsyn till brukningsvärde, har livligt tillstyrkt båda lotternas försäljning till professor Lundqvist. Nämnden har saluvärderat lotten litt. F eller Sjötorp till 8,775 kronor, därav 4,300 kronor för utmark med därå växande skog och 2,000 kronor för fiske, samt lotten litt. G eller Edsvikstorp till 12,865 kronor, därav 10,300 kronor för utmark med därå växande skog och 1,000 kronor för fiske. Till berörda värde, sammanlagt 21,640 kronor, skulle emellertid även läggas tomtvärde till ett belopp av 3,360 kronor, varför det gemensamma totalvärdet av nämnden beräknats till 25,000 kronor.

Saluvärderingen har verkställts under förutsättning att lotterna tillträdas i befintligt skick, därvid kronan skulle gottgöra lotternas respektive arrendatorer för av dem verkställd höstplöjning. Lotten Sjötorp skulle tillerkännas rätt till väg över styckningslotten Humlegårdstorp och lotten Edsvikstorp tillförsäkras enahanda rätt beträffande styckningslotten Näset.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Överlantmätaren har förklarat hinder icke föreligga för lotternas avstyckning. Vid frånskiljandet av lotterna såsom särskilda fastigheter borde emellertid vattenområden tilläggas dem utanför respektive stränder inom gränser, som normerades av stadgandet i 12 kapitlet 4 § jordabalken, varjämte lotterna borde tilläggas fiske inom ifrågavarande vattenområden. Av nämnden föreslagen servitutsrätt till väg för lotten Sjötorp över Humlegårdstorp och för lotten Edsvikstorp över Näset vore enligt överlantmätaren möjlig endast under förutsättning, att Humlegårdstorp och Näset fortfarande utgjorde integrerande delar av kronoegendomen. Därest Humlegårdstorp och Näset, som enligt tidigare uppskattningsförrättning vore avsedda att försälgas, numera vore avyttrade, måste vid en blivande avstyckning av dessa lotter angivas, att Sjötorp ägde rätt till väg över Humlegårdstorp, samt att Edsvikstorp ägde liknande rätt beträffande Näset. Skulle Humlegårdstorps och Näsets ägor icke komma att sträcka sig fram till allmänna landsvägen, måste de här ifrågavarande lotterna Sjötorp och Edsvikstorp tillerkännas rätt till den ytterligare väg, som erfordrades för att komma fram till landsvägen.

Med skrivelse den 4 februari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

För egen del biträdde styrelsen nämndens försäljningsförslag. Lotterna vore icke lämpliga till egna hem. I lotterna inginge ett skogskapital alltför stort att kunna lösas av en egna hemsspekulant. Därtill komme, att lotternas till jordbruk lämpliga areal vore för obetydlig för att en innehavare därav skall kunna erhålla sin bärgning, med mindre han erhöle sin arbetsförtjänst i grannskapet. Utsikterna härför torde emellertid, enligt vad nämnden upplyst, vara små. Förefintliga byggnader å lotterna vore ävenledes av så dålig beskaffenhet, att en fullständig om- och nybyggnad skulle vara erforderlig.

De lotterna åsatta saluvärdena ansåge sig styrelsen kunna godkänna. Med hänsyn till lotternas avlägsna belägenhet och dåliga förbindelser funne styrelsen en exploatering av lotterna till villatomter svårigen kunna utföras, och då nu en spekulant framträtt, som önskade förvärva bägge lotterna till åsatta saluvärden, funne styrelsen det vara för statsverket förmånligt att till denne försälja lotterna.

Lotterna borde upplåtas med full och oinskränkt äganderätt. Några föreskrifter om deras användning eller om återköpsrätt för kronan funne styrelsen sålunda icke erforderliga.

I vardera försäljningslotten borde ingå det utanför lottens strand liggande vattenområdet inom gränser, som normerades av stadgandet i 12 kapitlet 4 § jordabalken, ävensom fiske inom samma område.

Lotterna borde försäljas i befintligt skick och med tillträde för köpare räknat från den 14 mars 1936.

Därest kronan nödgades till arrendatorerna av lotterna utgiva ersättning för av dem å respektive lotter verkställd höstplöjning, trädesbruk och sådd, borde köpare i blivande köpehandling tillförbindas ersätta kronan, vad kronan i sådant hänseende erlagt.

Lotterna borde på sätt av överlantmätaren framhållits tillförsäkras tillfartsvägar över Humlegårdstorp och Näset ävensom över huvudgårdsloten. I försäljningsvillkoren beträffande dessa tre styckningslotter hade inryckts bestämmelser om att deras köpare skulle vara skyldiga att tåla de servitutsbestämmelser, som vid avstyckningsförrättning befundes erforderliga för tillgodoseende av samtliga styckningslotter å egendomen respektive utfartsvägar.

Köpeskillingen för lotterna syntes styrelsen lämpligen böra erläggas jämlikt bestämmelserna i §§ 21 och 22 B förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Rörande försäljningen borde bestämmelserna i berörda förordning även i övrigt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Jag biträder det av domänstyrelsen tillstyrkta försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva *Departements-
chefen.*

att de å den av extra lantmätaren Seth Silén år 1918 upprättade kartan över egendomen 3 mantal Svinö eller Rådmansö kungsgård nr 1 i Rådmansö socken av Stockholms län med litt. F och G betecknade lotter, Sjötorp och Edsvikstorp, må med angivna arealer försäljas till överläkaren professorn Birger Lundqvist mot ett saluvärde av 25,000 kronor;

skolande vid försäljningen i övrigt gälla, att lotterna försäljas med tillträdesrätt räknat från och med den 14 mars 1936,

att lotterna försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att förbehåll göres för de jämkningar i lotternas gränser och arealer, som vid avstyckningsförrättning kunna befinnas erforderliga, att lotterna tillförsäkras rätt till nödiga utfartsvägar dels över huvudgårdslotten av kronoegendomen, dels över styckningslotterna Humlegårdstorpet och Näset fram till allmänna landsvägen, att i vardera försäljningslotten ingår det utanför lottens strand befintliga vattenområdet inom gräns, som normeras av stadgandet i 12 kapitlet 4 § jordabalken, ävensom fiske å nämnda område, att, därest kronan nödgas till arrendatorerna av lotterna utgiva ersättning för av dem tilläventyrs verkställd höstplöjning, trädesbruk och sådd, köparen av lotterna skall vara skyldig gottgöra kronan, vad kronan i sådant hänseende erlagt, att köpeskillingen för lotterna, 25,000 kronor, skall erläggas jämlikt stadgandena i §§ 21 och 22 B förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt att i övrigt vid försäljningen av lotterna bestämmelserna i förberörda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

3:o.

Lägenheten Håkansberg (Spånga 1³) i Södermanlands län.

Den 30 maj 1919 förordnade Kungl. Maj:t att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Spånga nr 1 i Lerbo socken av Södermanlands län blivit delad i två lotter, nämligen litt. A, Håkansberg, om 18.168 hektar, varav 4.28 hektar tomt och åker, 13.773 hektar skogs- och betesmark samt 0,115 hektar impediment, ävensom litt. B. Huvuddelen, om 43.654 hektar, varav 14.413 hektar tomt och åker, 6,146 hektar äng, 22,743 hektar skogs- och betesmark samt 0,352 hektar impediment, dels lotten litt. A skulle upplåtas enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, och dels lotten litt. B skulle försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 omförmälda villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1921.

Enligt av länsstyrelsen den 18 april 1921 utfärdat köpebrev försålles lotten litt. A eller Håkansberg till Erik Pettersson för en köpeskillning av 13,700 kronor. Sedan vid laga skifte åren 1921 och 1922 å gårdarna Lagmansö och Spånga utrönts att cirka 3 tunnland skogsmark av lägenheten Håkansberg tillhörde Lagmansö fideikommiss samt att lägenheten rätteligen innehölle 17.78 hektar förklarade domänstyrelsen jämlikt beslut den 4 april 1924, att köpeskillingen skulle utgöra 12,542 kronor. Lägenheten har åsatts jordregisterbeteckningen 1³.

Lotten litt. B inköptes av Sven E. Carlströmer, vilken numera försålt lotten till Tor Almlöf. Fastigheten har i jordregistret betecknats Spånga 1¹.

Sedan förenämnde Pettersson avlidit utan att efterlämna andra utmättningsbara tillgångar än lägenheten Håkansberg samt stärbhusdelägarna efter Pettersson, vilka saknade tillgångar, till kronan med full äganderätt överlätit lägenheten utan ersättning eller gottgörelse av något slag, har Kungl. Maj:t och kronan den 21 december 1931 erhållit lagfart å lägenheten. Denna är för närvarande utarrenderad till bemälda Almlöf för tiden 14 mars 1935—14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 75 kronor.

Med anledning av att kronan återbekommit lägenheten föranstaltade domänstyrelsen om uppskattningsförrättning å densamma den 10 oktober 1931.

En av domänstyrelsen sedermera i skrivelse den 12 juli 1935 gjord framställning i fråga om försäljning av lägenheten Håkansberg för en köpeskilling av 5,850 kronor och med hembuds rätt enligt 11 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för Almlöf fann Kungl. Maj:t genom beslut den 16 augusti 1935 icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 28 november 1935 har nu *Almlöf*, under åberopande av, bland annat, utlåtanden av egnahemskonsulenten Sven Sverke och civiljägmästaren Nils Olsson, anhållit, att med hembuds rätt få förvärva lägenheten till åsatt saluvärde och på vanliga betalningsvillkor.

Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits *dels* den 21 december 1935 av domänstyrelsen, som därvid överlämnat en ansökan om förvärv av lägenheten från f. d. landshövdingen L. Reuterskiöld ävensom yttrande av vederbörande domänintendent, *dels ock* den 20 januari 1936 av statens egnahemsstyrelse.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Lägenheten Håkansberg, som är belägen 1 mil från Vadsbro och Valla järnvägsstationer och 2 mil från Katrineholms stad, har enligt år 1925 upprättad karta med beskrivning en areal av 18.496 hektar, varav 4.625 hektar tomt och åker, 0.07 hektar odlingsmark och 13.801 hektar avrösningsjord.

Byggnaderna äro med undantag av bostadshuset någorlunda tillräckliga för fastigheten. Bostadshuset är i behov av en genomgripande renovering och ombyggnad, som torde draga en kostnad av cirka 2,000 kronor.

Lägenheten har saluvärderats till 5,850 kronor, varav 3,300 kronor för växande skog.

Agronomen Almlöf har uppgivit, att den brukningsvärda åkerjordens ytvidd å den honom tillhöriga fastigheten Spånga 1¹ under normala år utgjorde omkring 15.6 hektar och under vissa år med högre vattenstånd än normalt i sjön Långhalsen endast omkring 12.3 hektar. Egendomen tillhörde en i denna landsända ogynnsam storleksordning, mitt emellan å ena sidan det egentliga småbruket utan arbetsanställda och å andra sidan det mindre hemmansbruket med minst en årsdräng, säsonghjälp och ladugårdshjälp samt hållande av minst ett par, helst tre hästar. Då gården kunde reda sig med nuvarande arbetskraft, redskap, levande och döda inventarier samt åbyggnader även efter en ökning av åkerarealen med 4 å 5 hektar, framginge därav, att gården för driftens ekonomisering vore i behov av mera åkerjord. Därtill komme att Spånga 1¹ för närvarande och sannolikt för en genera-

tion framåt saknade för gårdens behov erforderligt husbehovsvirke från egen skogsmark. Spånga 1¹ behövde få en fundamental brist i sin självförsörjningsförmåga fylld genom tillskott av oskövlad skogsmark till tryggande av gårdens virkeshusbehov. Härför skulle den kvarvarande skogen å lägenheten Håkansberg lämpa sig mycket väl.

F. d. landshövdingen Reuterskiöld har i egenskap av förmyndare för innehavaren av Lagmansö fideikommiss, Gabriel Falkenberg, hemställt, att, då det för avrundandet av ägorna till den under fideikommisset hörande utgården 1 mantal Spånga nr 2 skulle vara av stort värde att förvärva lägenheten Håkansberg, lägenheten måtte försäljas till Falkenberg för åsatt saluvärde.

Egnahemkonsulenten Sverke har framhållit, att lägenheten Håkansberg icke vore av den storlek, att en familj kunde erhålla sin fulla bärgning och sysselsättning därå. Möjligheten att tillköpa jord från angränsande jordägare måste anses utesluten. Om lägenheten försåldes såsom särskild brukningsdel, måste en köpare förutsättas äga tillgång till stadigvarande förvärvsarbete i orten. Möjligheterna härför vore dock mycket små.

Civiljägmästaren Olsson har uppskattat den avverkningsbara skogen å Spånga 1¹ till 56 kubikfamnar, årliga bränslebehovet för hemmansdelen till 25 kubikfamnar samt skogens årliga tillväxt till 15 kubikfamnar. Enligt Olssons uppfattning skulle det dröja cirka 20 år innan hemmanets stängsel- och bränslebehov kunde täckas från egen skog samt cirka 50 år innan tillräcklig kvantitet gagnvirke till nödvändiga reparationer och nybyggnader å hemmanet kunde beräknas produceras å hemmanets egen skog.

Domänintendenten har framhållit, att Spånga 1¹ innehölle en i förhållande till byggnadsbeståndet allt för ringa åkerareal. Ej heller skogen å egendomen vore tillräcklig för dess behov. Dessa olägenheter kunde emellertid avhjälpas genom att lägenheten Håkansberg tillades egendomen. Lägenheten kunde ej giva brukare full försörjning. Möjligheter till extra förtjänster i orten vore synnerligen små. På grund härav tillstyrkte domänintendenten Almlöfs framställning. Däremot ansåge domänintendenten det principiellt olämpligt, att kronan tillhörig egendom försåldes för utökning av storgodsen, vadan han avstyrkte landshövdingen Reuterskiölds ansökan.

Domänstyrelsen har ansett den lämpligaste dispositionen av lägenheten Håkansberg vara, att lägenheten försåldes till ägaren av Spånga 1¹, då lägenheten på grund av åkerns beskaffenhet ej torde lämna sin brukare full försörjning. Därest Kungl. Maj:t ej ansåge sig böra biträda detta förslag, syntes lägenheten — eftersom 13 § försäljningsförordningen ej kunde anses tillämplig å densamma — böra försäljas enligt 15 § sagda förordning och därvid utbjudas till salu å auktion.

Statens egnahemsstyrelse har, då den Almlöf tillhöriga hemmansdelen syntes vara i behov av utökad areal, tillstyrkt att lägenheten försåldes med hembuds rätt för Almlöf.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till numera upplysta omständigheter av beskaffenhet att inverka på bedömandet av ifrågavarande försäljningsärendet finner jag mig i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna böra tillstyrka den av Almlöf gjorda framställningen om förvärfv av lägenheten Håkansberg för utökning av den honom tillhöriga fastigheten Spånga 1¹. Då emellertid sagda fastighet torde vara av den storlek, att Almlöf icke kan av Kungl. Maj:t tillerkännas hembuds rätt till lägenheten jämlikt 11 § försäljningsförordningen. bör frågan underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Håkansberg eller Spånga 1³ i Lerbo socken av Södermanlands län må försäljas med hembuds rätt för Tor Almlöf enligt 11 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot en köpeskilling av 5,850 kronor samt under villkor i övrigt att fastigheten må tillträdas räknat från och med den 14 mars 1936, att fastigheten försäljes i det skick, vari den kontraktsevenligt skall avlämnas, att endast fastigheten tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen samt att innehavare av elektriska ledningar, som med vederbörligt tillstånd framdragits över fastigheten, förbehålles rätt att behålla ledningarna samt nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

4:o.

Oppreva nr 1 i Östergötlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Oppreva nr 1 med Oppreva nr 2, en utjord, i Törnevalla socken av Östergötlands län är utarrenderad för tiden 14 mars 1931—14 mars 1941 mot årligt arrende av 1,500 kronor.

I en till domänstyrelsen inkommen ansökning har egendomens arrendator, Albin Svanberg, anhållit att, då egendomens ladugård och loge voro så angripna av röta, att de vore nästan oanvändbara och äventyrade gårdens fortsatta brukande, få nybygga nämnda byggnader i enlighet med av Gustaf Sjunnesson i oktober 1933 upprättade ritningar med kostnadsberäkning och virkesförslag.

Domänintendenten i länet har avgivit yttrande över ansökningen och därvid anfört följande.

Nötkreaturshuset, stallet och ladan vore otidsenliga och angripna av röta i sådan grad, att reparation ej kunde verkställas. Då emellertid kostnadsberäkningen för nybyggnad — oaktat ej beräknats något värde å virke till byggnaden utan endast upptagits arbetskostnad för virkesförädlingen — slutade på ett belopp av 27,500 kronor, hade domänintendenten låtit upprätta nya ritningar och kostnadsförslag till ifrågavarande byggnad. Enligt detta byggnadsförslag, upprättat av byggnadskonsulenten S. Torgersruud, stannade kostnaden vid ett belopp av 21,000 kronor. Efter vissa avdrag borde byggnaden kunna uppföras av arrendatorn mot en ersättning av 17,405 kronor genom arrendeavkortning. Då emellertid byggnadskostnaden uppginge till ett avsevärt belopp jämfört med taxeringsvärdet, som utgjorde 37,400 kronor för inägora, ansåge domänintendenten att det borde tagas under över-

välgående om icke en försäljning ekonomiskt sett vore det bästa. Arrendatorn vore icke ovillig att köpa egendomen.

Med anledning av vad domänintendenten sålunda anfört uppdrog domänstyrelsen åt honom att verkställa såväl salu- som arrendevärdering å egendomen.

På grund härav har å egendomen hållits uppskattningsförrättning den 11 oktober 1934. Av instrument över nämnda förrättning, ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Joh. Er. Linder år 1908 över egendomen upprättad karta med beskrivning inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från närmaste stad, Linköping, och 5 kilometer från närmaste järnvägsstation, Linghem, har en areal av 96.930 hektar, varav 34.321 hektar tomt, trädgård och åker, 1.098 hektar äng och 61.511 hektar avrösningsjord.

Åbyggnaderna äro med förut nämnda undantag i gott stånd. Åkerjorden består av lermylla på ler- och sandbotten. Taxeringsvärdet utgör 37,400 kronor jordbruksvärde och 10,700 kronor skogsvärde. Utdelning från häradsallmänning beräknas till 30 kronor årligen. Torp och lägenheter finnas ej.

Uppskattningsnämnden har saluvärderat egendomen till 53,500 kronor, varav 18,000 kronor för skogsmark med växande skog och 600 kronor för kapitaliserad allmänningensutdelning samt arrendevärderat egendomen till 1,830 kronor.

Nämnden har föreslagit att egendomen måtte försälas för det åsatta saluvärdet, då kronan i annat fall bleve nödsakad att å egendomen uppföra byggnader till ett värde av 15,000 å 20,000 kronor. Det genom nybyggnaden förhöjda värdet å egendomen skulle icke kunna förräntas genom den högre arrendeavgift, som sedan kunde åsättas egendomen. Denna borde därför försälas och enligt 9 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. hembjudas egendomens arrendator, Albin Svanberg, som sedan den 14 mars 1919 innehafvt egendomen å arrende och väl hävdadt densamma.

Arrendator Svanberg har skriftligen förklarar sig villig att mot det åsatta saluvärdet inköpa egendomen, dock under förutsättning att han finge använda så stor del av den å egendomen växande skogen, som åtginge till uppförande av nötkreaturshus, stall och lada, vilka byggnader vore nödvändiga för egendomens drift.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare hava tillstyrkt försäljningsförslaget.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 2 augusti 1935 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens förslag till egendomens försäljning på av nämnden anförda grunder. Beträffande det av arrendatorn uppställda villkoret för inköp av egendomen, nämligen att få uttaga erforderligt virke till berörda nybyggnad, ansåge styrelsen, att hinder ej borde möta mot att arrendatorn berättigades att å egendomens skog för nämnda ändamål avverka behövt virke, dock endast i den mån en sådan avverkning ej stode i strid mot 1923 års skogsvårdslag. På grund av egendomens arrendevärde vore riksdagens medverkan i försäljningsbeslutet erforderlig.

Med hänsyn till ofrånkomliga nybyggnader å egendomen anser jag i lik-*Departements-*
 het med uppskattningsnämnden och domänstyrelsen det för kronan mest för-*chefen.*
 månligt om en försäljning av egendomen kommer till stånd. Mot de före-
 slagna försäljningsvillkoren har jag ej något att erinra.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Oppreva nr 1 med Oppreva nr 2, en utjord, i Törnevalla socken av Östergötlands län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskilling av 53,500 kronor och därvid hembjudas egendomens arrendator, Albin Svanberg, jämlikt 9 § förordningen; skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att egendomen må tillträdas, räknat från och med den 14 mars 1936, då nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall upphöra att gälla, att egendomen försäljes i det skick den kontraktens enligt skall avlämnas, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att köparen Svanberg ej skall äga att i egenskap av arrendator framställa några ersättningsanspråk mot kronan på grund av arrendekontraktet, att köparen skall äga att å egendomens skog avverka erforderligt virke till nybyggnad av nötkreaturs-hus, stall och lada, dock endast under förutsättning, att avverkningen ej står i strid mot 1923 års skogsvårdslag samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava desamma kvarstående utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

5:o.

Rönö Kungsgård nr 1 i Östergötlands län.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 juli 1935 överfördes från statens domäners fond till arrendeegnahmetsfonden per den 14 mars 1936 vissa delar av kronoegendomen 4 $\frac{1}{4}$ mantal Rönö Kungsgård nr 1, i Rönö socken av Östergötlands län.

Å de områden, som sålunda kommit under statens jordnämnds förvaltning, hava utlagts fem arrendeegnahmets, till vilka arrendatorer antagits.

De områden, som ej lämpligen kunna disponeras för arrendeegnahmetsändamål, omfatta, enligt av t. f. distriktslantmätaren Hans Wetterhall gjorda beräkningar, omkring 126.22 hektar, varav 33.40 hektar åker, 4.22 hektar tomt och trädgård, 2.34 hektar äng, 51.73 hektar skogsmark, 28.55 hektar

betesmark och 5.98 hektar vägar, berg, vattentäckta områden och en grusgrop.

I skrivelse den 12 februari 1936 har *statens jordnämnd* förklarat, att nämnden vore av den uppfattningen, att dessa områden i huvudsak borde försäljas. Dock borde en mindre del — å en skrivelsen bifogad karta betecknad med litt. C — bibehållas i kronans ägo. Å detta område funnes nämligen ruindelar av Rönö gamla biskopsborg, vilka ansåges vara av så stort kulturhistoriskt värde, att de ej borde övergå i enskild ägo. Å det område, som å nämnda karta betecknats med litt. D, vore Rönö Kungsgårds manbyggnad belägen. Denna ansåges i och för sig icke hava något särskilt kulturhistoriskt värde, men med hänsyn till intilliggande, å litt. C belägna, byggnadsruin borde det dock vara angeläget för kronan att hava någon bestämmanderätt över de framtida byggnadsförhållandena därstädes. Området litt. D borde sålunda få avyttras med äganderätt, men i köpeavtalet borde såsom villkor föreskrivas förpliktelse för fastighetens innehavare att icke ytterligare bebygga området och att icke i väsentlig grad utan riksantikvarieämbetets medgivande förändra den nuvarande huvudbyggnadens yttre. I samband härmed torde i köpehandlingen även böra inrymmas återköpsrätt för kronan enligt lagen den 20 juni 1924. Inteckning borde sökas till säkerhet för den kronan sålunda förbehållna återköpsrätten beträffande litt. D, sedan avstyckning verkställts.

Det till försäljning ifrågasatta området borde upplåtas i följande lotter:

Området litt. B, omfattande omkring 1.75 hektar skogs- och betesmark. I. O. G. T.-logen Manhem, som innehade tomt med därå beläget s. k. ordenshus omedelbart intill detta område, hade gjort framställning till jordnämnden att få förvärva detsamma för att där anlägga idrottsplats. Sådan saknades hittills i Rönö socken. Nämnden funne skäl föreligga för ett bifall till denna framställning och hade åsatt området ett saluvärde av 500 kronor.

Återstående område, å kartan betecknat litt. A, utgörande tillsammans med litt. D den egentliga huvudgårdsslotten. Denna komme enligt förutnämnda beräkningar att omfatta ungefär 124 hektar, varav omkring 33.40 hektar åker.

Byggnaderna vore tillräckliga, men delvis i behov av ombyggnad.

Jorden vore av relativt god beskaffenhet och väl hävdad. En del av åkerjorden och stora delar av betesmarken lede emellertid av vatten.

Huvudgårdsslotten hade åsatts ett saluvärde av 40,000 kronor, varvid förut omnämnda köpevillkor och återköpsrätt angående litt. D beräknats.

Nuvarande arrendatorn, Nils Karlberg, som övertagit arrendet å Rönö Kungsgård år 1931 efter sin fader, vilken innehaft detsamma alltsedan 1907, borde enligt nämndens mening erhålla hembuds rätt.

Egendomen borde försäljas med tillträdesrätt räknat från och med den 14 mars 1936.

Köpeskillingen borde erläggas kontant å tillträdesdagen eller å annan tid, varom nämnden kunde överenskomma med köparen.

Detaljvillkoren i övrigt borde lämpligen få fastställas av nämnden.

Skulle arrendatorn ej använda sig av hembuds rätten, torde nämnden få utbjuda egendomen till hugade spekulanter å sätt, som nämnden funne lämpligt, och underställa upprättat köpeavtal Kungl. Maj:ts godkännande.

Skulle försäljningen av en eller annan orsak ej bliva klar med tillträde

den 14 mars 1936, borde nämnden hava befogenhet att tillfälligt utarrendera egendomen emot den arrendeavgift och på de villkor i övrigt, som nämnden kunde finna gott bestämma.

Köpeskillingarna för huvudgårdslotten och lotten litt. B borde med avdrag av försäljningsomkostnader överföras till statens domäners fond och bokförda värdet å egendomen Rönö hos arrendeegnahmetsfonden samtidigt nedskrivnas med köpeskillingsbeloppen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i skrivelse till statens jordnämnd förklarat sig beredd att övertaga vårderna och förvaltningen av området litt. C. Vid områdets avstyckning borde uppmärksammas att erforderlig tillfartsväg erhöles till området.

Domänstyrelsen har i infortrat utlåtande den 19 februari 1936 förklarat sig icke hava något att erinra mot statens jordnämnds förslag.

Jag biträder förslaget om försäljning av lotterna litt. A, B och D. Lotterna Departements-
chefen. litt. A och D, huvudgårdslotten, synas böra försäljas mot det av jordnämnden åsatta saluvärdet 40,000 kronor med hembuds rätt för arrendatorn Nils Karlberg. Därest Karlberg icke begagnar sig av denna rätt, bör jordnämnden äga att i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i 1929 års försäljningsförordning utbjuda huvudgården antingen under hand eller å offentlig auktion. För nämnda fall torde nämnden böra åläggas att för godkännande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som därvid kan komma att upprättas. Lika med nämnden finner jag vidare lotten litt. C med hänsyn till det stora kulturhistoriska värdet av därå belägna ruiner av Rönö gamla biskopsborg böra behållas i kronans ägo samt ställas under förvaltning av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. På grund av det kulturhistoriska intresset torde vid försäljning av den angränsande lotten litt. D böra till förmån för lotten litt. C göras det servitutsförbehållet, att lotten litt. D icke må ytterligare bebyggas eller väsentliga förändringar i den därå belägna huvudbyggnadens yttre vidtagas utan riksantikvarieämbetets medgivande. Härigenom torde kulturvärdet hos biskopsgårdens ruiner i erforderlig grad skyddas. Köpeskillingarna för huvudgårdslotten och lotten litt. B, beträffande vilken sistnämnda lott jag icke har någon erinran mot försäljningsförslaget, torde i anslutning till vad nämnden anfört, efter avdrag av försäljningskostnaderna, tillföras den i statens domäners fond ingående markinköpsfonden.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså,

att från $4\frac{1}{4}$ mantal Rönö Kungsgård nr 1 i Rönö socken av Östergötlands län må, med tillträdes rätt räknad från och med den 14 mars 1936 försäljas

dels huvudgårdslotten, omfattande de å förenämnda karta med litt. A och D betecknade områdena, för en köpeskillning av 40,000 kronor med hembuds rätt för arrendatorn Nils Karlberg,

dels ock lotten litt. B till I. O. G. T.-logen Manhem, Rönö, för en köpeskilling av 500 kronor,

att, därest arrendatorn Karlberg ej skulle använda sig av hembudsrätten, statens jordnämnd må i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) om försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. äga utbjuda lotten till salu antingen under hand eller å auktion samt för godkännande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som kan komma att upprättas,

samt att förvaltningen och vården av lotten litt. C med därå befintliga byggnader och byggnadsruiner må överlåtas å vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien;

skolande vid försäljningen av lotten litt. D genom servitutsförbehåll till förmån för den i kronans ägo kvarvarande lotten litt. C stadgas, att förstnämnda lott icke må ytterligare bebyggas eller väsentliga förändringar i den därå belägna huvudbyggnadens yttre vidtagas utan riksantikvarieämbetets medgivande.

6:o.

Kronoparken Nöttja i Kronobergs län.

Sedan fråga uppstått om försäljning av lägenheten Balkarp Bäckagård under kronoparken Nöttja i Nöttja socken av Kronobergs län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning.

Av handlingarna i ärendet, däribland vid förrättningen fört protokoll och en av distriktslantmätaren Erik Wigner år 1935 upprättad karta jämte avstyckningshandlingar, inhämtas i huvudsak följande.

Salulotten har avstyckats och i jordregistret betecknats Balkarp Bäckagård 3⁴.

Den är belägen vid allmän väg, 20 kilometer från Ljungby stad och 10 kilometer från Hamneda järnvägsstation.

Arealen omfattar 30.6050 hektar, varav omkring 9.32 hektar åker, 2.51 hektar äng, 14.30 hektar skogsmark och 4.48 hektar impediment.

Lägenheten är att anse såsom jordbruksegnahemslägenhet. Å lägenheten befintliga byggnader tillhöra kronan. De äro i stort sett i försvarligt skick samt för lägenhetens behov tillräckliga. Åkerjorden och ängen äro av medelgod beskaffenhet. Hävden är god. Virkesförrådet har uppskattats till 366 kubikmeter.

Lägenheten är för tiden till den 14 mars 1936 utarrenderad till Martin Johansson och Ivar Johansson mot ett årligt arrende av 345 kronor. Arrendatorerna och före dem deras far hava brukat lägenheten sedan år 1929. Den har städse skötts väl.

Saluvärdet har uppskattats till 8,000 kronor, varav omkring 1,725 kronor belöpa å skogsmark och skog. Arrendevärdet har beräknats utgöra 380 kro-

nor. Av domänverket förskotterade kostnader för avstyckning utgöra 235 kronor 91 öre.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att lägenheten måtte försälas enligt 1929 års förordning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1936. Arrendatorerna vore präktiga och skötsamma personer, som borde medgivas hembuds rätt. Då omständigheter, som kunde berättiga arrendatorerna till hembud ej vore för handen, borde framställning göras hos riksdagen angående hembuds rätt enligt 9 § förordningen för nämnda arrendatorer. Anledning föreläge icke att vid försäljningen föreskriva särskilda villkor angående lägenhetens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet minskas med 10 procent. Vid försäljningen borde köparen tillförbindas svara för å fastigheten $\frac{3}{4}$ mantal Balkarp Bäckagård för tiden från och med den 1 januari 1936 belöpande utgifter för Balkarp Mellangårds, Södergård och Bäckagårds dikningsföretag av år 1915.

Arrendatorerna hava förklarat sig villiga inköpa lotten på föreslagna villkor.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljningen.

Med skrivelse den 9 januari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört, att styrelsen för sin del gärna hade sett, att arrendatorerna kunnat medgivas rätt att inköpa lägenheten, därest detta kunnat avgöras utan riksdagens hörande. Tillräckliga skäl syntes nämligen ej föreligga för att underställa ärendet riksdagen. Lägenheten borde därför utbudas till salu under hand enligt 13 § förordningen. Styrelsen hade anledning förmoda, att, därest lägenheten utbjödes till salu, arrendatorerna komme att av länsstyrelsen antagas till köpare för så vitt de avgåve antagligt anbud. I övrigt hade styrelsen ej något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

I likhet med uppskattningsnämnden anser jag övertvägande skäl tala för försäljning av lägenheten till de nuvarande arrendatorerna. Då dessa emellertid icke kunna i författningens ordning erhålla hembud, torde frågan få underställas riksdagens prövning. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Balkarp Bäckagård 3⁴ under kronoparken Nöttja i Kronobergs län må med ett saluvärde av 8,000 kronor och med tillträdesrätt räknat från och med den 14 mars 1936 försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt för Martin Johansson och Ivar Johansson, samt under villkor i övrigt,

att lägenheten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, att i köpet ingå endast kronan tillhöriga, å lägenheten befintliga byggnader och anläggningar, att köparen svarar för å fastigheten $\frac{3}{4}$ mantal Balkarp Bäckagård för tiden från och med den 1 januari 1936 belöpande utgifter för Balkarp Mellangårds, Södergård och Bäckagårds diknings-

företag år 1915, att köparen betalar av kronan förskotterad kostnad för avstyckning med 235 kronor 91 öre, samt att, därest bröderna Johansson förvärva lägenheten, i köpehandling inryckas bestämmelser om att såväl de som kronan skola avstå från dem på grund av gällande arrendekontrakt rörande lägenheten tillkommande anspråk gent emot varandra i fråga om ersättning för trädesbruk, höstplöjning, sådd och husröta.

7:o.

Kronoegendomen Hagbytorp nr 2 i Kalmar län.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Hagbytorp nr 2 i Hagby socken av Kalmar län har varit utarrenderad för tiden 14 mars 1923—14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 1,825 kronor. Härefter utarrenderades egendomen för tiden 14 mars 1930—14 mars 1950 mot en årlig arrendeavgift av likaledes 1,825 kronor. Sedan egendomens arrendator i december 1931 försatts i konkurs och borgenärerna i konkursen uppsagt sistberörda arrendeavtal, utarrenderas egendomen för tiden 14 mars 1932—14 mars 1937 mot ett årligt arrende av 1,130 kronor.

Med anledning av egendomens arrendeledighet den 14 mars 1930 besiktigades egendomen år 1927 av kronojordstyckningssakkunniga. Härjämte har domänstyrelsen på grund av nu löpande arrendeperiods utgång den 14 mars 1937 från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter och åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Vidare har å egendomen under år 1935 hållits uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning. Av det över förrättningen uppgjorda instrumentet jämte en av distriktslantmätaren J. Gezelius år 1921 över egendomen upprättad karta inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 25 kilometer från Kalmar stad och 4 kilometer från Kvarnlyckans järnvägsstation, har en areal av 37.934 hektar, varav 20.969 hektar tomt och åker, 16.923 hektar avrösningsjord och 0.042 hektar impediment.

Åbyggnaderna äro under medelgoda, särskilt på grund av hög ålder. Genom underhåll hava byggnaderna visserligen hållits i medelgott skick, men ladugården, logen och ekonomibyggnaden äro så otidsenliga, att det länge varit tal om nybyggnad av dessa. Boningshuset har genom olika påbyggnader innan egendomen indrogs till statsverket blivit kallt och föga varaktigt. Svinhus och källare saknas.

Åkerjorden består av två från varandra skilda skiften, därav hemskiftet, litt. A, till större delen består av lättlera samt en mindre mossjord på jetterbotten och utskiftet, litt. B, cirka 1.5 kilometer från gården består av sandmylla på sandbotten, allt så gott som stenfritt.

Utmarkens beskaffenhet är sådan, att den av lantmätaren egentligen hade

bort upptagas såsom ängsmark, när den utgör ett enda stort betesmarksområde, litt. C, som är alldeles skoglöst och delvis lämpligt för kultivering, samt en hel del holmar och skär. Härjämte finnas renarna, figur 25 och 26 å kartan, glest beväxta med enstaka alar och endast användbara till bete i samband med angränsande åker. Betesmarken är sålunda av god beskaffenhet och cirka $\frac{1}{3}$ av densamma torde lämpa sig för betesmarksförbättring.

Skogsmark saknas helt. Av träd finnes endast ett fåtal å stranden till Hagbyån och omkring trädgården.

Fisket i Kalmarsund är gemensamt och utarrenderat till Blekingefiskare. Den årliga inkomsten för kronoegendomens del har varierat mellan 350 och 600 kronor. Fisket i Hagbyån saknar ekonomiskt värde.

Samfällighet eller rätt till annan förmån utom fastighetens område finnes ej.

Taxeringsvärdet utgör 21,500 kronor jordbruksvärde och 10,000 kronor för annan fastighet, nämligen fisket.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Byggnaderna vore ännu fullt användbara och tillräckliga för behovet. Egendomen borde därför ånyo utarrenderas under ytterligare en period och kunde därefter lämpligen försälas i två lotter, hemskiftet om cirka 13.4 hektar åker och ett obebyggt utskifte om cirka 7 hektar åker.

Domänintendenten, egnehemsnämnden och överjägmästaren i Södra distriktet hava tillstyrkt egendomens försäljning i två lotter, nämligen huvudgården och en bostadslägenhet.

Uppskattningsnämnden har anfört: Anledningen till att egendomen icke redan vid förra arrendeuppskattningen föreslagits till försäljning hade varit den, att egendomen dittills alltid lämnat ett jämförelsevis högt arrende. Nämnden ansåge emellertid, att byggnaderna vore så gamla, att avsevärda nybyggnadskostnader vore att förvänta under en ny arrendeperiod; svinhus och källare måste uppföras, cementgödselstad anläggas och vissa täckdickningsarbeten utföras. På grund härav ansåge nämnden det vara i kronans intresse fördelaktigast att realisera egendomen genom att försälja ägofigu- rerna nr 5 och 6 å förberörda karta med hembuds rätt för lägenhetsinnehavaren Ernst Gottfrid Johansson och hela övriga egendomen såsom en brukningsenhet med hembuds rätt om möjligt för nuvarande arrendatorn B. P. T. Jonsson. Efter allt att döma skulle egendomen betinga det högsta priset genom försäljning å auktion, när vissa grannar önskade förvärva densamma, dels för det goda betets skull, och dels för att sammanlagga den med egna gårdar. Då sådant ur social synpunkt icke kunde förordas, borde, därest arrendatorns ansökan om friköp med hembuds rätt icke skulle kunna bifallas, egendomen med undantag av bostadslägenheten försälas jämlikt 15 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och medelst anbudsingivning.

De till försäljning sålunda föreslagna lotterna hade värderats på följande sätt.

I. Huvudgårdslotten. Ägofigurer å kartan 1—4, 7—47. Areal 37.669 hektar, varav 20.704 hektar tomt och åker, 16.923 hektar avrösningsjord och 0.042 hektar impediment. Saluvärde 28,500 kronor, varav 4,230 kronor för avrösningsjord och 9,000 kronor för fiskevatten. Arrendevärde 1,300 kronor, varav 450 kronor för fiske. Saluvärderingen hade skett under förutsättning att lotten skulle överlåtas i befintligt skick, men med rätt för arrendatorn att, därest lotten skulle upplåtas till annan, utfå ersättning för höstutsäde med brukning samt vallutsäde och plöjning. Lotten hade salu-

värderats obetydligt under i orten gängse skäligt pris. Nuvarande arrendatorn, bemålde Jonsson, hade brukat egendomen sedan år 1932. Därförut hade gården icke innehafts av hans släkt. Egendomen hade städse skötts väl. Med anledning härav och då arrendatorn och hans hustru dels voro två unga och duktiga människor, som här genom kapitalplacering börjat sin egentliga livsgärning, dels syntes vara synnerligen lämpliga för handhavandet av en sådan gård, tillstyrkte nämnden hembuds rätt för arrendatorn jämlikt 9 § första stycket i nämnda förordning. Egendomen borde icke få försäljas till någon, som förut innehade jordbruksfastighet, utan skulle den brukas såsom självständigt jordbruk. Jonsson och hans hustru hade skriftligen förklarat, att de önskade inköpa huvudgården för det föreslagna saluvärdet.

II. En bostadslägenhet. Ägofigurer å kartan 5 och 6. Areal 0.265 hektar, varav 0.03 hektar tomt och 0.235 hektar åkerjord. Saluvärde 530 kronor. Arrendevärde 20 kronor. Lotten vore bebyggd med bemålde Johansson tillhörigt boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt en familj. Med anledning härav borde lotten hembjudas Johansson enligt 10 § förordningen. Johansson hade skriftligen förklarat sig önska inköpa lotten för det föreslagna saluvärdet.

Överjägmästaren har förklarat sig icke hava något att erinra mot förestående försäljningar.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder icke torde möta mot avstyckning av det område, som omfattade ägofigurer nr 5 och 6 å kartan, blott detsamma tillförsäkrades rätt till utfartsväg å den området i nordost angränsande, för delägarna i Hagbytorps skifteslag samfällda väg.

Med skrivelse den 15 februari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört i huvudsak följande.

Styrelsen ansåge i likhet med uppskattningsnämnden, att egendomen borde försäljas, och hade intet att invända emot att egendomen försålles i berörda två lotter, bostadslägenheten med hembud för innehavaren bemålde Johansson. Vad anginge huvudgårdslotten så hade arrendatorn brukat denna endast sedan år 1932 och hade alltså vid arrendeperiodens utgång den 14 mars 1937 varit innehavare av egendomen under endast fem år. Med hänsyn till vad nämnden upplyst och framhållit beträffande arrendatorn och hans hustru, samt till att Kungl. Maj:t i liknande fall tillstyrkt hembuds rätt för arrendatorn, ansåge sig styrelsen böra förorda hembuds rätt för egendomens arrendator vid huvudgårdslottens försäljning. Vid försäljningen borde dock för att hindra spekulationsköp förbehåll göras om återköps rätt för kronan, därest lotten skulle brukas annorledes än som självständig jordbruksfastighet. Då Jonsson den 14 mars 1937 innehaft arrendet i fem år borde återköpsrätten begränsas till en tid av fem år. Någon ändring i lottens saluvärde borde ej föranledas av detta villkor. För försäljningen fordrades riksdagens tillstånd.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder förslaget om egendomens försäljning. Ehuru arrendatorn Jonsson innehaft arrendet för kort tid för att vara författningsenligt hembudsberättigad, finner jag likväl, att huvudgårdslotten, på av domänstyrelsen åberopade skäl samt på villkor som av styrelsen föreslagits, bör hembjudas honom.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Hagbytorp nr 2 i Hagby socken av Kalmar län må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i två lotter, nämligen

huvudgårdslotten, om 37.669 hektar, mot ett saluvärde av 28,500 kronor med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för egendomens arrendator B. P. T. Jonsson under förbehåll om återköps rätt för kronan för en tid av fem år, räknat från den 14 mars 1937, därest lotten brukas annorledes än som självständig jordbruksfastighet; samt

en bostadslägenhet om 0.265 hektar — ägofigurer nr 5 och 6 å en av distriktslantmätaren J. Gezelius år 1921 över egendomen upprättad karta — mot ett saluvärde av 530 kronor med hembuds rätt enligt 10 § förordningen för lägenhetens innehavare, Ernst Gottfrid Johansson; under villkor tillika

beträffande båda lotterna, att lotterna må tillträdas den 14 mars 1937, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, att förbehåll göres för de jämkningar i gränser, som kunna komma att bestämmas vid blivande avstyckningsförrättning, att lotterna försäljas i befintligt skick, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava desamma kvarstående å lotterna utan rätt till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

beträffande huvudgårdslotten, att därest Jonsson förvärvar densamma varken han eller kronan efter tillträdesdagen skall äga framställa några ersättningsanspråk på grund av nu om kronoegendomen gällande arrendekontrakt för höstutsäde med brukning, vallutsäde, plöjning eller husröta,

samt beträffande bostadslägenheten, att denna vid blivande avstyckningsförrättning tillförsäkras rätt till utfartsväg å den lägenheten i nordost angränsande, för delägarna i Hagbytorps skifteslag samfällda väg.

8:o.

Horns kungsladugård nr 1 i Kalmar län.

Kronoegendomen 4 mantal Horns kungsladugård nr 1 i Högby socken av Kalmar län är intill den 14 mars 1936 utarrenderad mot en årlig avgäld av 1,600 kronor. Till egendomen hörande fiske, utom fisket i Hornsjön, är särskilt utarrenderat intill nämnda dag mot en årlig avgäld av 200 kronor. Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen den 10 september 1914 medgivit, att, bland andra, lägenheten Buskorp nr III med en areal av 20.908 hektar och ett saluvärde av 4,745 kronor 71 öre, varav 2,486 kronor 42 öre skogsvärde, finge från egendomen upplåtas på närmare angivna villkor enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i Kungl. Maj:ts brev till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt styrelsen därefter upprepade gånger vidtagit åtgärder för lägenhetens försäljning utan att sådan likväl kommit till stånd, har lägenheten utarrenderats intill den 14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 50 kronor. Därjämte äro för tiden intill den 14 mars 1941 tre lotter, betecknade nr VI, VII och VIII, för kalkstensbrytning utarrenderade till Sandviks sten- och bildhuggeri mot en årlig avgäld av 375 kronor samt dessutom 1 krona 50 öre för varje kubikmeter bruten kalksten.

Med anledning av den förestående arrendeledigheten hava kronojordstyckningssakkunniga år 1932 besiktigat egendomen; och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Å egendomen har den 13 december 1934 och den 3 maj 1935 hållits uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning.

Av det över förrättningen uppgjorda instrumentet samt en av distriktslantmätaren Carl Erik Sjödel år 1933 över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivning samt övriga till ärendet hörande handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 50 kilometer från Borgholms stad och 5 kilometer från Lättorps järnvägsstation har en areal av 765.53 hektar, varav 101.834 hektar tomt och åker, 58.417 hektar äng och odlingsmark, 493.517 hektar avrösningsjord och 111.672 hektar vatten.

Å egendomen finnas, förutom lägenheten Buskorp nr III, sju lägenheter, benämnda Rörslätt (litt. E), Skeppstör (litt. G), Lindnabben (litt. F), Svenskorp (litt. H), Berget (litt. J), Rörslätt (litt. I) och Kohagslyckan (litt. M), å vilka — med undantag av lägenheten Rörslätt (litt. I) — äro uppförda lägenheternas innehavare tillhöriga byggnader.

Kronan tillhöriga byggnader å egendomen äro till större delen mycket gamla och mindre tidsenliga, ehuru ungefär medelgoda efter Ölandsförhållanden.

Åkerjorden vid huvudgården består av jämförelsevis grund och sandblandad klappermylla på botten av pinnmo eller kalksten. Jorden är i hög

grad bemängd med jordfasta stenar och stenrös. Å lägenheterna är åkerjorden ännu sämre och »mycket ömtålig för torka».

Egendomen har icke del i samfällighet eller rätt till annan förmån utom egendomens område.

Taxeringsvärdet å egendomen utgör 75,000 kronor, varav 71,900 kronor jordbruksvärde och 3,100 kronor skogsvärde.

Egendomen besväras ej av något odlingslån, men däremot av viss andel i underhållskostnaden för Hornsvikens sänknings- och avdikningsföretag av år 1901 och 1910.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande. Den avlägset från andra kronans jordbruksdomäner belägna egendomen, vars byggnader delvis befunde sig i knappt medelgott skick, borde försäljas, varvid från egendomen tidigare försålda lägenheter i möjligaste mån borde kompletteras med jord från huvudgården och ännu i kronans ägo kvarvarande torp fränstyckas, varigenom huvudgården komme att utgöra en försäljningslott. I den mån förhållandena medgäve, borde de särskilda lotterna tillerkännas rätt till fiske.

Domänintendenten har anfört: Då det visade sig vara förenat med stora svårigheter att med hänsyn till jorddelningslagens föreskrifter tillmötesgå av en mängd personer framställda önskingar om köp av jord från egendomen, hade domänintendenten tillsammans med vederbörande revirförvaltare och distriktslantmätare vid besiktning å marken uppdragit ungefärliga gränslinjer för lämplig disposition av all egendomens mark.

Enligt detta förslag borde försäljas dels en huvudgårdslott, dels ett större antal jordbrukslägenheter, bostadslägenheter samt områden avsedda att tilläggas redan försålda torp. Såsom stamfastighet borde bibehållas hela bergsbrottsområdet intill Kalmarsund med tillhörande fiskerätt i sundet.

Egnahemsnämnden har meddelat, att nämnden instämde i domänintendentens förslag angående egendomens disposition, att nämnden i fråga om dispositionen av det till egendomen hörande fisket hänvisade till en av arrendatorn av fisket i Kalmarsund Georg Engström till nämnden avlåten skrift samt att efterfrågan å egnahemslägenheter, särskilt bebyggda jordbrukslägenheter, förefunnas å orten.

Vid det över uppskattningsförrättningen upprättade instrumentet hava fogats följande ansökningar, nämligen

dels av August Andersson om köp av ett område, som enligt vad domänintendenten under hand upplyst, motsvarade ägofigurerna nr 272—274 å Sjödells förenämnda karta.

dels av ägarna av lägenheten Älkistan nr 2 (Horn 1¹³), stärbhusdelägarna efter Nils Edvard Nilsson, om att få köpa visst »ålyrssjestånd med sjöbodplan, bete för 10 stycken får å Horns storalvar samt rätt till slätter och vass jämte fiskerätt i Hornsjön»,

dels av Oskar Svensson om köp av närmare angivet betesmarksområde, benämnt Skogsgårdet och eventuellt därtill beläget »alvarsområde» ävensom en »landborgsremsa mellan Hessletorp och Berget»,

dels av förenämnde Engström om köp av ej mindre all egendomen tillhörande fiskerätt — inbegripet fisket i saltsjön och Hornsjön tillika med den jord, som för saltsjöfisket avsondrats från egendomen, samt Klosterholmen i Hornsjön — med rätt till erforderliga vägar m. m. än även all egendomen tillhörande jakträtt, varjämte Engström anhållit, att för den händelse han ej medgäves att få köpa eller arrendera fisket i sin helhet, han måtte få köpa eller arrendera den del av fisket som undantoges för kronans räkning. Vid sin ansökning har Engström fogat av fiskeriintendenten i Södra distriktet

avgivet yttrande, vari uttalats, att det för fiskets i Hornsjön rationella utnyttjande vore bäst, om fiskerätten i sjön kunde läggas i en hand,

dels av Sten Oskar Tryggve Persson om köp av ett markområde, varå han uppfört en mindre ladugårdsbyggnad,

dels av Hulda Jakobsson om köp av ett område å det s. k. Östergårde i gränsen intill Kohagslyckan, vilket område hon ämnade bebygga,

dels ock av lägenhetsägaren Carl Lindblom om köp för utökning av honom tillhöriga lägenheten Älkistan nr 1 av ett mellan lägenheten och Kalmar-sund beläget område om cirka 5.5 hektar.

Uppskattningsnämnden har biträtt ett av domänintendenten i samråd med vederbörande distriktslantmätare och jägmästare uppgjort förslag till disposition av kronoegendomen och därvid anført: Förslaget överensstämde i huvudsak med vad kronojordstyeckningssakkunniga föreslagit, med det undantag, att en å distriktslantmätaren Sjövalles karta med litt. S angiven lott, innefattande *dels* ett större alvarsområde med planterad tallskog, *dels* hela den s. k. landborgremsan (utom den del därav, litt. R 2 å kartan, som skulle tillhöra huvudgårdslotten), bestående till större delen av gräsbevuxna kalkstensberg — raukar och stenbrott — *dels ock* all egendomen tillhörande vatten- och fiskerätt i Kalmarsund och i en norr om fastigheten Horn 1° belägen kanal, skulle bibehållas i kronans ägo samt ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. — Beträffande fiskerätten i Kalmarsund hade flertalet av såväl ägare av redan från egendomen försålda lägenheter — nämligen Horn 1², 1³, 1⁴, 1⁵, 1⁶, 1⁷, 1⁸, 1⁹, 1¹⁰, 1¹¹, 1¹², 1¹³, 1¹⁴, 1¹⁵ och 1¹⁶ ävensom 1¹⁹ (från 1¹⁰) samt 1¹⁷ och 1¹⁸ (från 1¹⁵) — som ock de vilka önskade köpa i det följande angivna lotter anhållit om rätt till husbehovsfiske i Kalmarsund. En del av nyssnämnda personer hade kortare eller längre tid idkat och idkade fortfarande dylikt fiske. Även om det för sagda personer icke kunde hava något nämnvärt ekonomiskt värde och även om det måste verka värdenedsättande på kronans ålbottengarnsfiske i sundet, syntes dock ur billighets- och folkförsörjningssynpunkt ifrågavarande små och dåliga jordbruk böra förstärkas med sådan fiskerätt. Dylikt rätt borde därför tillkomma icke blott de nu till försäljning föreslagna lotterna — med undantag dock för lotterna litt. B, C och R, vilka skulle tilldelas fiskevatten i Hornsjön, samt lotterna litt. I och M — utan även dem av de egendomen tidigare frånsålda lägenheterna Horn 1², 1³, 1⁴, 1⁶, 1⁸, 1⁹ och 1¹⁹, vilka av en eller annan anledning icke kunde tilldelas s. k. tilläggsjord, såvida ägarna av sistnämnda lägenheter vore villiga att för 50 kronor i ett för allt för varje lägenhet förvärva ifrågavarande rätt, till vilket pris densamma följaktligen borde hembjudas berörda lägenhetsägare. I saluvärdet för en var av de försäljningslotter, med vilka dylikt rätt skulle vara förenad, nämligen lotterna litt. D, E, F, G, H, J, K, L, N, O och P, inräknades även nämnda pris. Fiskerätten borde emellertid för varje lott begränsas på så sätt, att fisket finge bedrivas med allenast en enda ryssja — ej högre än 1 meter och med ej längre sidor- armar än 5 meter — eller annat mindre redskap, vilket ej finge utläggas på närmare avstånd från kronans fiskearrendator tillhörigt bottengarn än 200 meter. Därjämte borde, om möjligt, föreskrivas, att ifrågavarande fiskerätt finge tillgodonjutas av allenast respektive lägenhetsägare och alltså icke överlåtas å annan.

Försäljningsförslaget omfattar följande å förenämnda karta angivna lotter:

Litt. R, huvudgården, motsvarande å kartan ägofigurerna av nr 40, nr 42—50, 53 a—79, 238—250, 298—432 a, 433—450, 451, 456 a, 456 b och 457 med en areal av 504.441 hektar, varav 78.60 hektar åker, 57.787 hektar

äng, 275.08 hektar avrösningsjord och 92.974 hektar vatten. Saluvärde 60,000 kronor, varav 300 kronor för fiskevatten och 8,676 kronor för ståndsog. Arrendevärde 1,650 kronor. Med köpet skulle följa å ena sidan skyldighet att intill 85 procent ansvara för egendomen åvilande andel i underhållskostnaden för Hornsvikens sänknings- och avdikningsföretag samt å andra sidan rätt dels att avgiftsfritt å lotten litt. S hämta grus och väglagningsämnen för huvudgårdens behov dels ock att taga erforderlig väg över samma lott. — Nämnden har föreslagit, att lotten jämlikt 9 § första stycket förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. måtte hembjudas nuvarande arrendatorn av egendomen, Josef Carlsson, som sedan den 14 mars 1916 brukat egendomen och därunder skött den försvarligt. Carlsson hade enligt vad nämnden uppgivit förklarat sig önska förvärva lotten till ett pris av 50,000 kronor, varjämte Carlsson förklarat sig villig att avstå från ersättning för höstsädessådd och brukning samt vallutsäde och höstplöjning mot det, att han sluppe avlämna egendomen efter laga syn, vartill nämnden tillstyrkte bifall.

Litt. C, jordbrukslägenheten Buskatorp, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 13 b, 16 b, 17 b, 18 b, 21 b, 19, 20, 22—39, av 40 samt 41, 51 och 52, med en areal av 30.487 hektar, varav 2.556 hektar åker, 11.214 hektar vatten och 16.717 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,300 kronor, varav 100 kronor för fiskevatten och 900 kronor för ståndsog. Arrendevärde 75 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderliga vägar över lotterna litt. R och S ävensom skyldighet att intill 15 procent ansvara för egendomen åvilande andel i underhållskostnaden för förenämnda sänknings- och avdikningsföretag, varjämte fru Anna Müller, som vore ägare till en å lotten uppförd gammal stuga, borde tillförsäkras rätt att under sin livstid bebo denna. — Nämnden har, med förmålan att innehavaren av lotten arrenderat densamma endast 2 år, föreslagit att lotten försålles jämlikt 13 § förordningen den 6 juni 1929.

Litt. E, jordbrukslägenheten Rörslätt, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 92—113 samt 117—128, med en areal av 25.884 hektar, varav 3.997 hektar åker och 21.887 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,400 kronor, varav 50 kronor för fiskevatten och 714 kronor för ståndsog. Arrendevärde 65 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderliga vägar över lotterna litt. R och S. — Nämnden har förmålt, att innehavaren av lägenheten, Josef Karlsson, brukat densamma sedan år 1926 och därunder skött lägenheten väl, samt att Karlsson å lotten ägde boningshus, fähus och loge. På grund därav borde lotten jämlikt 9 § andra stycket förenämnda förordning hembjudas Karlsson.

Litt. G, jordbrukslägenheten Skeppstör i två skiften, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 129—169 b samt 170—209, med en areal av 29.059 hektar, varav 8.788 hektar åker och 20.271 hektar avrösningsjord. Saluvärde 4,000 kronor, varav 50 kronor för fiskevatten och 1,090 kronor för ståndsog. Arrendevärde 120 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S. — Uppskattningsnämnden har uppgivit att innehavaren av lägenheten, Algot Nilsson, brukat den sedan år 1916 och därunder skött lägenheten väl, samt att Nilsson å lotten ägde boningshus, fähus och loge. I anledning därav borde lotten jämlikt 9 § andra stycket förenämnda förordning hembjudas Nilsson.

Litt. F, bostadslägenheten Lindnabben, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 114—116, med en areal av 0.776 hektar avrösningsjord. Saluvärde 125 kronor, varav för fiskerätt 50 kronor. Arrendevärde 6 kronor. Med lotten skulle följa rätt till erforderliga vägar över lotterna litt. R och S. — Nämnden

har uppgivit, att lotten vore bebyggd med J. G. Söderberg tillhörigt, för stadigvarande bruk avsett boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt Söderberg och hans familj. På grund därav förordades, att lotten jämlikt 10 § nyssnämnda förordning hembjödtes Söderberg.

Litt. H, bostadslägenheten Svenstorp i två skiften, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 210—212 samt 213—220, med en areal av 1.66 hektar, varav 0.48 hektar åker och 1.18 hektar avrösningsjord. Saluvärde 550 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt och 235 kronor för ståndskog. Arrendevärde 25 kronor. Med lotten skulle följa rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S. — Nämnden har uppgivit, att lotten vore bebyggd med Fredrik Ernmark tillhörigt, för stadigvarande bruk avsett boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt honom och hans familj. På grund därav förordades, att lotten hembjödtes Ernmark jämlikt 10 § omförmälda förordning.

Litt. J, bostadslägenheten Berget, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 263—265, med en areal av 0.193 hektar, varav 0.157 hektar åker och 0.036 hektar avrösningsjord. Saluvärde 150 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt. Arrendevärde 7 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotten litt. S. — Nämnden har upplyst, att lotten vore bebyggd med fyrvaktaren Thure Nilsson tillhörigt, för stadigvarande bruk avsett boningshus, som lämnade nöjaktig bostad åt honom och hans familj. Med anledning därav förordades, att lotten jämlikt 10 § försäljningsförordningen hembjödtes Nilsson.

Litt. I, tilläggsjorden Rörslätt (till fastigheten Horn 1¹⁰), motsvarande å kartan ägofigurerna nr 221—237, med en areal av 9.042 hektar, varav 2.609 hektar åker och 6.433 hektar avrösningsjord. Saluvärde 950 kronor, varav 35 kronor för ståndskog. Arrendevärde 35 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S. — Nämnden har uppgivit, att Erik A. V. Karlsson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹⁰ om 11.108 hektar, anhållit att få förvärva lotten; och då lotten, enligt nämndens mening, lämpade sig för sammanläggning med Horn 1¹⁰, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § ifrågavarande förordning föreskrevs, förordades, att lotten hembjödtes Karlsson.

Litt M, tilläggsjorden Kohagslyckan (till fastigheten Alvidsjö nr 3), motsvarande å kartan ägofiguren nr 432 b, med en areal av 0.63 hektar äng. Saluvärde 200 kronor. Arrendevärde 10 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotterna litt R och S, intill dess annan väg blivit anordnad. — Nämnden har uppgivit, att Sten Oskar Tryggve Persson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Alvidsjö nr 3, om 4 å 5 hektar åker, anhållit att få förvärva lotten, som skulle användas såsom ladugårdsplan. Då enligt nämndens mening lotten lämpade sig för sammanläggning med Alvidsjö nr 3, som därigenom erhöle önskvärd utvidgning samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § förutnämnda förordning föreskrevs, förordades, att lotten hembjödtes Persson, vilken — liksom brukaren av lägenheten, Hulda Jakobsson — icke hade något att erinra mot saluvärdet å lotten.

Litt B, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1¹³), motsvarande å kartan ägofigurerna nr 7—9, med en areal av 7.417 hektar, varav 7.387 hektar vatten och 0.03 hektar avrösningsjord. Saluvärde 100 kronor. Arrendevärde 5 kronor. Med lotten skulle vara förenad rätt att färdas över lotten litt. S. — Uppskattningsnämnden har uppgivit, att stärbhusdelägarna efter Nils Edv. Nilsson, vilka ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹³ om 27.622 hektar, varav 6—7 hektar åker, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jord-

brukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § försäljningsförordningen föreskrefes, förordades, att lotten hembjödtes stärbhusdelägarna.

Litt. D, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1¹²), motsvarande å kartan ägofigurerna nr 84—91, med en areal av 20.54 hektar, varav 0.649 hektar åker och 19.891 hektar avrösningsjord. Saluvärde 750 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt och 114 kronor för ståndskog. Arrendevärde 25 kronor. Med lotten skulle följa rätt till erforderliga vägar över lotterna litt R och S. — Nämnden har uppgivit, att Carl Reinhold Olsson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹² om 19.771 hektar, varav 6—7 hektar åker, anhållit att få förvärva lotten. Då lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § ifrågavarande förordning föreskrefes, förordades, att lotten hembjödtes Olsson.

Litt. K, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1¹¹) motsvarande å kartan ägofigurerna nr 286—291, med en areal av 14.19 hektar, varav 0.637 hektar åker och 13.553 hektar avrösningsjord. Saluvärde 1,100 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt och 478 kronor för ståndskog. Arrendevärde 30 kronor. — Nämnden har uppgivit, att Sven Thelander, som ägde lotten angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹¹ om 23.069 hektar, varav cirka 7 hektar dålig åker, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § förenämnda förordning föreskrefes, förordades, att lotten hembjödtes Thelander. Med den efter sammanläggning bildade fastigheten skulle följa rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S.

Litt. L, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1⁷), motsvarande å kartan ägofigurerna nr 284 a—285 b, med en areal av 11.83 hektar avrösningsjord. Saluvärde 1,200 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt och 835 kronor för ståndskog. Arrendevärde 35 kronor. — Nämnden har uppgivit, att John Börjesson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1⁷ om 12.656 hektar, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § förenämnda förordning föreskrefes, förordades, att lotten hembjödtes Börjesson. Med den efter sammanläggning bildade fastigheten skulle följa rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S.

Litt. N, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1¹⁴), motsvarande å kartan ägofiguren nr 292, med en areal av 6.515 hektar avrösningsjord. Saluvärde 200 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt. Arrendevärde 10 kronor. — Nämnden har uppgivit, att Karl Andersson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹⁴ om 11.176 hektar, varav 5 hektar åker, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § förenämnda förordning föreskrefes, förordades, att lotten hembjödtes Andersson. Med den efter sammanläggning bildade fastigheten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S.

Litt. O, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1¹⁰), motsvarande å kartan ägofigurerna nr 293—296, med en areal av 9.965 hektar, varav 0.462 hektar åker

och 9.503 hektar avrösningsjord. Saluvärde 650 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt och 223 kronor för ståndsskog. Arrendevärde 25 kronor. — Nämnden har uppgivit, att Erik A. V. Karlsson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1¹⁰ om 11.108 hektar, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § ifrågavarande förordning föreskres, förordades, att lotten hembjödtes Karlsson. Med den efter sammanläggning bildade fastigheten skulle följa rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S.

Litt. P, tilläggsjord (till fastigheten Horn 1⁵), motsvarande å kartan ägofiguren nr 297, med en areal av 3.25 hektar avrösningsjord. Saluvärde 120 kronor, varav 50 kronor för fiskerätt. Arrendevärde 5 kronor. — Nämnden har uppgivit, att Nils Aug. Andersson, som ägde angränsande jordbrukslägenheten Horn 1⁵ om 16.292 hektar åker, anhållit att få förvärva lotten; och då, enligt nämndens mening, lotten lämpade sig för sammanläggning med jordbrukslägenheten, som därigenom erhöle en önskvärd jordförstärkning, samt lägenheten efter sammanläggningen ej bleve större än i 11 § förenämnda förordning föreskres, förordades, att lotten hembjödtes Andersson. Med den efter sammanläggning bildade fastigheten skulle vara förenad rätt till erforderlig väg över lotterna litt. R och S.

Saluvärderingarna hava skett under förutsättning, att lotterna överlåtas i befintligt skick.

Förbehåll rörande salulotternas användning och om återköpsrätt har nämnden icke föreslagit. Skulle dylikt förbehåll ändock göras, borde saluvärdena minskas med 10 procent.

Den av Engström gjorda ansökningen om rätt att inköpa all fiskerätt till egendomen har nämnden icke ansett sig kunna tillstyrka.

Det område, som alltså föreslagits skola *bibehållas i kronans ägo*, lotten litt. S, motsvarar å kartan ägofigurerna nr 1—6, 10—12, 13 a, 14, 15, 16 a, 17 a, 18 a, 21 a, 80—83, 251—262, 266—275 b, 276—281, 282, 283 (fiskläget litt. a) samt 452, 453, 454 a, 454 b och 455 (vägar). Till denna ägolott skulle läggas stamfastighetens vatten och grund i Kalmarsund samt fisket i sundet. Lotten litt. S skulle förbehållas rätt till erforderliga vägar över stamfastigheten lotten litt. R.

Någon mark för alla eller vissa lotters gemensamma behov har icke avsetts skola undantagas.

Slutligen har uppskattningsnämnden beträffande samtliga lotter föreslagit, att rätt till — förutom vägar — vattenplan och fiskläget litt. a borde närmare bestämmas vid blivande avstyckningsförrättningar.

Fiskeriintendenten har uttalat, att det ur flera synpunkter vore lämpligast, att hela rätten till fiske i Kalmarsund bibehölles för kronans räkning, varigenom bland annat bottengarnsfisket bäst utnyttjades. Erhöle nuvarande eller blivande ägare av från egendomen avstyckade lägenheter rätt att med vissa redskap bedriva fiske i sundet kunde enligt fiskeriintendentens mening lätt tvister uppkomma, bland annat därför att redskapstyperna ej sällan underginge förändringar, varigenom oklarhet kunde uppstå, om ett visst redskap vore lovligt eller ej.

Fiskerikonsulnten Ahlmér har anfört följande. Egendomen tillhörande ålfiske i Kalmarsund borde antingen försäljas särskilt eller utarrenderas som en enhet till en yrkesfiskare under en tid, ej understigande 20 år. I båda fallen borde med fiskerätten följa ett tillräckligt stort jordområde, avsett för torkning och skötsel av redskapen, uppdragning av båtar m. m. De olika ägarna och innehavarna av ifrågavarande jordbruksfastigheter bor-

de tillerkännas rätt att fritt få fiska med rörligt redskap, dock ej närmare av ålfiskets innehavare utsatta redskap än 200 meter. Allt fiske med fasta redskap finge endast ske på därtill anvisade platser, som borde bytas fiskarena emellan varje år. Dessa fasta redskap finge å sundets norra sida ej utsättas närmare av ålfiskeinnehavaren utsatta redskap än 200 meter. Fiske av annan än ålfiskets innehavare finge ej ske med bottengarn, ryssja eller annan fast redskap, som till någon del vore högre än 1 meter eller försett med längre sidoarmar än 5 meter. Likaledes vore det ej tillåtligt att medelst pulsning eller på annat sätt skrämja fisken mot redskapen.

Överjägmästaren har förklarat sig anse det av uppskattningsnämnden föreslagna priset å huvudgården skäligt. Då emellertid nuvarande arrendatorn av egendomen icke vore villig betala sagda pris och han under de 20 år, han innehaft arrendet, på ett försvarligt sätt skött egendomen, hemställde överjägmästaren, att med huvudgårdens försäljning tillsvidare finge anstå och densamma ånyo upplåtas till nuvarande arrendatorn för en tid av fem år mot en årlig avgäld av 1,650 kronor. Mot försäljningsförslaget i övrigt hade överjägmästaren icke något att erinra.

Överlantmätaren har anfört följande. Hinder torde möta för bildande av de med litt. R och S betecknade områdena, då desamma givits en synnerligen olämplig form. Sålunda komme nordvästra delen av litt. R att genom det smala området, som å kartan motsvarade ägofiguren nr 454 a, vilket skulle tillhöra litt. S, avskiljas från litt. R:s övriga ägor samt bestå av dels i formlig figur utlagda ägor och dels de oformliga ägofiguerna nr 448—450, 456 b och 457 samt delar av nr 451 och 456 a. Vidare komme litt. S att bestå även av dels nyssnämnda del av ägofiguren nr 454 a, som omslöttes av ägor till litt. R och dels den oformliga ägofiguren nr 453. Förhållandet syntes lämpligen kunna ordnas så, att de med brun färg å kartan utmärkta områdena undantoges för samtliga ägolotters gemensamma behov. I övrigt hade anledning till anmärkning icke förekommit mot ifrågavarande styckningsförslag.

Lantbruksstyrelsen har anfört följande. Beträffande fisket i Kalmarsund syntes det, såsom fiskeriintendenten i Österhavets distrikt framhållit, för närvarande lämpligast att hela fisket lades i en hand. Då för övrigt de föreslagna avstyckningslotterna icke syntes skola nå fram till stranden, torde några berättigade anspråk icke kunna framställas, att desamma skulle tilläggas fiskerätt i sundet. Vad anginge Hornsjön, torde de ägolotter, som gränsade till sjön, böra erhålla fiskerätt i densamma. Här syntes nämligen icke något yrkesfiskeintresse lägga hinder i vägen för ett dylikt förfarande. Skulle det sedermera visa sig önskvärt, att ägarna till övriga avstyckningslotter erhöle viss fiskerätt, torde möjlighet därtill kunna beredas genom överenskommelse med vederbörande samt beträffande Hornsjön eventuellt även genom bildande av gemensambetsfiske. För övrigt vore det ifråga om Hornsjön överhuvud lämpligt att bilda gemensambetsfiske eller fiskevårdsförening för åstadkommande av ett rationellt ordnat fiske.

På grund av innehållet i lantbruksstyrelsens utlåtande har domänstyrelsen anmodat domänintendenten att från dem, som vid uppskattningsförrättningen föreslagits såsom hembudsberättigade vid försäljning av lotterna litt. D, E, F, G, H, J, K, L, N, O och P — med vilka lotter rätt till husbehovsfiske i Kalmarsund skulle vara förenad — införskaffa skriftliga förklaringar, huruvida de vore villiga att mot avstående av berörda fiskerätt förvärva lotterna till dem åsatta pris, minskade med det till 50 kronor för varje lott beräknade beloppet för rätten ifråga.

Domänintendenten har i anledning härav med eget yttrande till styrelsen

inkommit med förklaringar i ämnet från vederbörande, varjämte domänintendenten överlämnat en skrivelse från Werner Andersson, vari denne, med förmälan att han vore 33 år gammal och hade fyra barn samt sedan den 1 mars 1929 arbetat å kronoegendomen, anhållit att få köpa lotten litt. C till pris, motsvarande lotten åsatt saluvärde, 2,300 kronor.

Av de vid domänintendentens yttrande fogade förklaringarna inhämtas, att Carl Reinhold Olsson, Josef Karlsson, J. G. Söderberg, Algot Nilsson, J. Fredrik Ernmark, Erik A. V. Karlsson, Thure Nilsson, Sven Thelander, John Börjesson, Ivar Petersson, till vilken, enligt vad domänintendenten under hand upplyst, Karl Andersson sålt fastigheten Horn 1¹⁴, Erik A. V. Karlsson och Nils August Andersson förklarar, att de icke ville avstå från den vid uppskattningsförrättningen föreslagna rätten till husbehovsfiske i Kalmarsund, men att de önskade förvärva lotterna respektive litt. D, E, F, G, H, I, J, K, L, N, O och P till pris motsvarande lotterna vid förrättningen åsatta saluvärden, varjämte dels Josef Carlsson förklarar, att han vore villig att för 55,000 kronor köpa lotten litt. R, dels ock Berta och Jenny Nilsson för Nils Edvard Nilssons stärbhus samt Hulda Jakobsson »enligt fullmakt» förklarar, att de önskade köpa lotterna litt. B respektive litt. M till pris, motsvarande lotternas saluvärden.

Domänintendenten har i sitt nyssnämnda yttrande anfört bland annat: Domänintendenten ansåge, att upplåtelse av ifrågavarande rätt till husbehovsfiske icke behövde inverka nämnvärt menligt på ålbottengarnfisket, såvida rätten begränsades på sätt i uppskattningsinstrumentet föreslagits. — Beträffande den av Werner Andersson gjorda ansökningen torde det knappast finnas någon möjlighet att genom auktionsförfarande uppnå något högre pris för lotten litt. C än det Andersson bjudit, och då genom försäljning av lotten till honom syftet att förhjälpa en duktig arbetare till ett eget jordbrukshem därigenom tillgodosåges, tillstyrkte domänintendenten bifall till ansökningen.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 20 december 1935 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört:

Domänintendenten hade under hand meddelat, att, då den av August Andersson gjorda ansökningen avsåge område, som inginge i lotten litt. S, ansökningen icke kunde tillstyrkas. Därjämte har domänintendenten meddelat, att ej heller de av Oskar Svensson och Carl Lindblom gjorda framställningarna ansetts böra tillstyrkas.

Vad egendomen tillhörande fiske i Kalmarsund beträffade anslöte sig styrelsen i princip till fiskerintendentens i Österhavets distrikt och lantbruksstyrelsens uppfattning, att detta fiske lämpligast borde handhavas av en person och ifrågasatta upplåtelser av rätt till husbehovsfiske sålunda icke äga rum. Emellertid hade vid det förhållandet, att de spekulanter å de av förenämnda lotter, med vilka rätt till husbehovsfiske i Kalmarsund föreslagits skola vara förenad, vore villiga att köpa lotterna allenast under förutsättning att berörda fiskerätt inginge i försäljningarna, styrelsen ansett sig böra eftergiva sina principiella betänkligheter mot det i uppskattningsinstrumentet framlagda förslaget med avseende å sagda fiskerätt. Därest ifrågavarande spekulanter ansåges böra erhålla berörda rätt, syntes av billighetsskäl motsvarande rätt jämväl böra upplåtas till förut omförmälda ägare av tidigare från egendomen försålda lägenheter. För fiskerättens utövande torde böra föreskrivas de inskränkningar därutinnan, som uppskattningsnämnden förordat. Ifrågavarande fiskerättsupplåtelser torde böra ske i form av servitut.

Försäljning av lotten litt. B till Nils Edv. Nilssons stärbhus torde med hänsyn därtill, att lotten huvudsakligen bestode av vattenområde, icke böra ske med stöd av den av uppskattningsnämnden åberopade 11 § försäljningsförrordningen.

Vidare syntes den till försäljning jämlikt 13 § förrordningen föreslagna lotten litt. C, på grund av vad domänintendenten i sitt sist avgivna yttrande anfört, böra försäljas till Werner Andersson.

Vad anginge lotten litt. R ville styrelsen icke motsätta sig, att Josef Carlsson finge köpa lotten till det av honom bjudna priset, 55,000 kronor.

Med hänsyn till de av överlantmätaren i sitt yttrande gjorda erinringarna beträffande lotterna litt. R och S, torde de å kartan med brun färg angivna områdena, som bestode av vägmark, fiskeläge (litt. a) och vattenplan (litt. b) böra undantagas för samtliga ägolotters gemensamma behov. De sålunda till undantagande föreslagna områdena borde avskiljas, innan avstyckning av försäljningslotterna ägde rum.

Med hänsyn till den tidsutdräkt berörda avskiljande komme att föranleda, hade styrelsen träffat anstalter för egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1937.

Mot det av uppskattningsnämnden upprättade försäljningsförslaget i övrigt hade styrelsen icke något att erinra.

Då försäljning av lotten litt. R icke torde kunna ske utan riksdagens medgivande syntes frågan om försäljning av övriga lotter jämväl böra underställas riksdagens prövning.

Härefter har *Fredrik Ernmark*, som av uppskattningsnämnden föreslagits skola hembjudas bostadslägenheten Svenstorp (litt. H) om 1.66 hektar, hos Kungl. Maj:t hemställt, att salulotten måtte tilldelas större areal, när han annars skulle få svårt försörja sig.

Domänstyrelsen har med överlämnande av yttrande från vederbörande domänintendent den 25 februari 1936 avgivit infortrat yttrande över Ernmarks framställning.

Domänintendenten har uppgivit, att Ernmark, som vore 62 år gammal och änkling, arrenderade ett dagsverkstorp under kronoegendomen. Detta torp hade Ernmark skött på ett sådant sätt, att anmälningar om försumlighet från hans sida inkommit till domänintendenten vid upprepade tillfällen under de senaste 15 åren. Ernmark hade dock av barmhärtighetsskäl fått kvarbo å torpet oaktat han icke fullgjort sin dagsverksskyldighet och oaktat han därjämte mot lega olovligen intagit främmande betesdjur å kungsgårdens betesmark. Uppskattningsnämnden hade jämväl ansett sig böra låta nåd gå före rätt och därför föreslagit, att en del av torpet skulle bildas en större bostadslägenhet, som Ernmark finge förvärva. Domänintendenten avstyrkte bestämt framställningen, bland annat med hänsyn till att lotten litt. H ej kunde utökas med åkerjord utan att minska angränsande redan förut svaga jordbrukslägenheter.

Domänstyrelsen har hemställt, att framställningen icke måtte föranleda någon åtgärd.

I likhet med domänstyrelsen och domänintendenten anser jag, att de av *Departements-* August Andersson och Carl Lindblom gjorda ansökningarna icke lämpligen kunna bifallas. *chefen.*

Däremot synes det icke vara omöjligt att i viss mån tillgodose Fredrik Ernmarks och Oskar Svenssons ansökningar. Sålunda torde lotten litt. H, avsedd att hembjudas Ernmark, kunna utökas med mark antingen från

huvudgårdslotten litt. R eller från lotten litt. S. Svensson — innehavare av den 1915 fransålda lägenheten Horn 1⁸ — som i sin framställning bland annat hemställt att från kronoegendomen få inköpa cirka 5 hektar betesmark, skulle kunna tillgodoses genom att lotten litt. L, avsedd att försäljas till utökning av lägenheten Horn 1⁷, uppdelades på lägenheterna Horn 1⁷ och Horn 1⁸ samt nämnda båda lägenheter tilldelades ytterligare betesmark från lotten litt. R. Jag anser mig dock ej kunna taga slutlig ställning till dessa frågor utan ytterligare utredning.

Mot det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget i övrigt har jag icke annan erinran att göra än att jämväl lotten litt. I torde böra komma i åtnjutande av rätt till husbehovsfiske i Kalmarsund. Med hänsyn till att vid saluvärderingen fiskerätt ej beräknats för lotten bör saluvärdet höjas med 50 kronor till 1,000 kronor.

För att frågan om kronoegendomens försäljning icke skall mer än nödvändigt fördröjas genom den ifrågasatta utredningen med anledning av Ernmarks och Svenssons förenämnda framställningar, torde ärendet utan hinder av att sagda utredning ännu ej verkställts böra underställas 1936 års riksdag. Jag förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t, om erinran från riksdagens sida ej möter, skall äga företaga de jämkningar i försäljningsförslaget, som av utredningen kunna föranledas.

Det är min avsikt, att därest riksdagen godkänner förevarande förslag, föreslå Kungl. Maj:t att bemyndiga domänstyrelsen att till tidigare försålda lägenheter upplåta rätt till husbehovsfiske i Kalmarsund mot en engångsavgift av 50 kronor för lägenhet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att — sedan kronoegendomen 4 mantal Horns kungsladugård nr 1 i Högby socken av Kalmar län genom avstyckning uppdelats i lotter i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angives å den av distriktslantmätaren Carl Erik Sjödell år 1933 över egendomen upprättade kartan samt lotterna därvid tilldelats erforderliga utfartsvägar och i överlantmätarens yttrande avsedda vägmärk, fiskläge (litt. a) och vattenplan (litt. b) avskilts för samtliga ägolotters (alltså jämväl litt. S:s) gemensamma behov — försäljning från egendomen må äga rum enligt i huvudsak följande plan, däri lotterna upptagas sådana de angivits å förenämnda karta, nämligen

dels enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

litt. D med en areal av 20,54 hektar och ett saluvärde av 750 kronor med hembuds rätt jämlikt 11 § förordningen för Carl Reinhold Olsson,

litt. E, jordbrukslägenheten Rörslätt, med en areal av 25,884 hektar och ett saluvärde av 2,400 kronor med hem-

budsrätt jämlikt 9 § andra stycket förordningen för Josef Karlsson,

litt. F, bostadslägenheten Lindnabben, med en areal av 0.776 hektar och ett saluvärde av 125 kronor med hembudsrätt jämlikt 10 § förordningen för J. G. Söderberg,

litt. G, jordbrukslägenheten Skeppstör, med en areal av 29.059 hektar och ett saluvärde av 4,000 kronor med hembudsrätt jämlikt 9 § andra stycket förordningen för Algot Nilsson,

litt. H, bostadslägenheten Svenstorp, med en areal av 1.66 hektar och ett saluvärde av 550 kronor med hembudsrätt jämlikt 10 § förordningen för Fredrik Ernmark,

litt. I, tilläggsjorden Rörslätt, med en areal av 9.042 hektar och ett saluvärde av 1,000 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Erik A. V. Karlsson,

litt. J, bostadslägenheten Berget, med en areal av 0.193 hektar och ett saluvärde av 150 kronor med hembudsrätt jämlikt 10 § förordningen för Thure Nilsson,

litt. K med en areal av 14.19 hektar och ett saluvärde av 1,100 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Sven Thelander,

litt. L med en areal av 11.83 hektar och ett saluvärde av 1,200 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för John Börjesson,

litt. M, tilläggsjorden Kohagslyckan, med en areal av 0.63 hektar och ett saluvärde av 200 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Sten Oskar Tryggve Persson,

litt. N med en areal av 6.515 hektar och ett saluvärde av 200 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Ivar Petersson,

litt. O med en areal av 9.965 hektar och ett saluvärde av 650 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Erik A. V. Karlsson,

litt. P med en areal av 3.25 hektar och ett saluvärde av 120 kronor med hembudsrätt jämlikt 11 § förordningen för Nils August Andersson, samt

litt. R, huvudgården, med en areal av cirka 504.441 hektar för en köpeskilling av 55,000 kronor med hembudsrätt jämlikt 9 § första stycket förordningen för egendomens arrendator, Josef Carlsson,

dels ock litt. B med en areal av 7.417 hektar och ett saluvärde av 100 kronor till Nils Edv. Nilssons stärbhus för en saluvärdet motsvarande köpeskilling samt *litt. C* med en areal

av 30.487 hektar och ett saluvärde av 2,300 kronor till Werner Andersson för en saluvärdet motsvarande köpeskillning;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas

beträffande samtliga salulotter, att de försäljas i befintligt skick med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1937, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å egendomen samt nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

beträffande lotterna litt. D, E, F, G, H, I, J, K, L, N, O och P att till förmån för en var av dessa lotter å i kronans ägo kvarvarande lotten litt. S skall läggas servitut om rätt för lotterna till husbehovsfiske i kronoegendomen tillhörande vatten i Kalmarsund, samt att detta fiske får utövas med allenast en ryssja — ej högre än en meter och ej försedd med någon längre sidoarm än 5 meter — eller annat mindre fiskredskap, och att ifrågavarande redskap ej får utläggas på närmare avstånd från bottengarn, utlagt för kronans eller vederbörande arrendators av fiskerätten i sundet räkning, än 200 meter,

beträffande lotten litt. B, att förenämnda förordning den 6 juni 1929 skall gälla i tillämpliga delar,

beträffande lotten litt. C, att med lotten skall följa skyldighet att intill 15 procent ansvara för kronoegendomen åvilande andel i underhållskostnaderna för Hornsvikens sänknings- och avdiktningföretag av år 1901 och 1910, att förbehåll göres om rätt för fru Anna Müller att under sin livstid hava en henne tillhörig äldre stuga kvarstående å lotten, förutsatt att hon själv bebor stugan, samt att förenämnda förordning skall gälla i tillämpliga delar,

beträffande lotten litt. R, att med lotten skall följa å ena sidan rätt att avgiftsfritt å lotten litt. S efter anvisning av vederbörande jägmästare taga grus- och väglagningsämnen för salulotten litt. R:s behov samt å andra sidan skyldighet att dels intill 85 procent ansvara för kronoegendomen åvilande andel i underhållskostnaderna för nyssnämnda torrlägningsföretag, samt att varken kronan eller köparen av lotten i egenkap av arrendator av egendomen efter tillträdesdagen skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendeavtalet om egendomen, med undantag dock för anspråk å tilläventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter för egendomen.

9:o.

Kronoparken Klövdala i Kalmar län.

Genom resolution den 20 juli 1935 har länsstyrelsen i Kalmar län jämlikt 60 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 fastställt *dels* förslag till byggnadsplan för Järnforsens stationssamhälle i Järeda socken, vilket förslag avgivits å en av länsarkitekten Olof Lundgren i juni 1934 upprättad karta med därtill hörande i juli samma år dagteknad beskrivning, *dels ock* särskilda bestämmelser med avseende å sättet för kvartersmarkens användande inom ifrågavarande område. Förslag till kvarterens indelning i tomter har av länsarkitekten åskådliggjorts å kartan.

Det sålunda planlagda området omfattar, förutom annat, jämväl viss del av kronoparken Klövdala i Vimmerby revir.

Sedan under hösten 1935 framställningar inkommit till domänstyrelsen om förvärv av tomter inom berörda område av kronoparken, har på styrelsens föranstaltande länsarkitekten Lundgren i samråd med vederbörande jägmästare uppgjort förslag till de priser per kvadratmeter, som borde gälla vid försäljning av tomter enligt den av Lundgren verkställda tomtindelningen ävensom, beträffande ett mindre område, enligt förslag av jägmästaren. Därefter har jägmästaren, på anmodan av styrelsen, till styrelsen inkommit med ytterligare utredning i ärendet. Jägmästaren har därvid hemställt, att åtgärder måtte snarast vidtagas i syfte att möjliggöra försäljning av tomter inom det kronan tillhöriga området av stationssamhället.

Av handlingarna i ärendet, däribland avskrift av länsstyrelsens förenämnda resolution den 20 juli 1935, ett exemplar av den av länsarkitekten Lundgren i juni 1934 upprättade kartan med viss av Lundgren sedermera föreslagna ändring samt utdrag av den kartan tillhörande beskrivningen, inhämtas bland annat följande.

Järnforsens stationssamhälle är beläget 50 kilometer sydsydväst om Vimmerby och 65 kilometer västnordväst om Oskarshamn kring Järnforsens station vid järnvägen från Målilla till Vetlanda och invid Emån. Landsvägen Målilla—Vetlanda, vilken sammanbinder Linköping—Kalmarvägen med Eksjö—Karlskronavägen, samt en mindre väg till Järeda kyrka och Virserum passera genom samhället.

En väsentlig bebyggelse har redan uppstått kring stationen och mellan stationen och vattenfallen i Emån samt utefter vägen mot Järeda kyrka. Bebyggelsen visar tendenser att sprida sig åt öster beträffande den del av området, som är belägen söder om Emån, samt beträffande delen norr om Emån i anslutning till befintlig fabriksbebyggelse vid därstädes beläget vattenfall, där även ny bebyggelse torde kunna påräknas utefter vägen Målilla—Vetlanda.

I kronoparken Klövdala ingår det norr om Emån belägna området med undantag av de tidigare försålda lägenheterna Präsnäs 1² och 1⁸. Ifrågavarande område, som genomflytes av Sällevadsån, sluttar ned mot Emån men är i övrigt i stort sett jämnt. Det utgöres av åker, äng och backar m. m. samt skogsmark. Skogen har delvis genomstämplats år 1935. Å tomterna kvarlämnad skog är av ringa värde som saluskog. Mera värdefull skog finnes endast å ett för idrottsändamål avsett område.

Arealen, inberäknat mark för allmänna vägar, omfattar omkring 38 hektar. Häri ingår ej vattenområde i Emån.

Området beröres av följande nyttjanderättsupplåtelse.

Arrendelotten Brostugan, omfattande en areal av tillhoppa 5.74 hektar (i huvudsak tomterna 81, 83, 85—89, 126 och 127 enligt förenämnda karta) jämte kronans rätt för hemmanet Prästräs nr 1 till vattenkraft och fiske i Emån, är för tiden från den 14 mars 1920 till den 14 mars 1940 utarrenderad till aktiebolaget Järnforsens möbelfabrik. Årliga arrendet har utgjort 1,500 kronor, men har enligt medgivande av 1934 års riksdag (prop. nr 94; R. skr. nr 65) från och med den 14 mars 1933 nedsatts till 1,000 kronor. Å det utarrenderade området — inom tomterna 126 och 127 — finnas ladugård, hemlighus samt bod med källare, vilka tillhöra kronan. Dessutom finnas å området ett förra disponenten P. W. Johansson tillhörigt boningshus samt en del industribyggnader, som tillhöra arrendatorn.

Torpet Strömtorpet, omfattande i huvudsak tomterna 1—4, 48—50, 52—63 och 66—73 samt mellan dessa och Emån belägen del av »Klövådaläng», är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderat till Erik Werner Kant mot ett årligt arrende av 250 kronor. Torpet är bebyggt med kronan tillhöriga åbyggnader. Kant har innehaft arrendet sedan den 14 mars 1935. Medlemmar av hans släkt hava ej förut brukat lägenheten. Spekulation å tomter, som beröres av arrendet, torde ej vara att påräkna före arrendetidens utgång.

Torpet Åtorpet, som omfattar i huvudsak tomterna 47, 51, 64 och 65 ävensom västra delen av »Klövådaläng» samt vissa områden av kronoparken utanför det planlagda området, är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderat till Oscar Johansson mot ett årligt arrende av 300 kronor. Torpets byggnader äro belägna å sist nämnda områden. Styrelsen har förordnat förrättningsman att verkställa saluvärdering för försäljning av torpet. Johansson har innehaft arrendet under en tid av mer än tio år och torde vara berättigad till hembud vid torpets försäljning enligt 9 § i 1929 års förordning (nr 176).

Torpet Rosenäng, omfattande i huvudsak tomterna 90—96, ingår i den för tiden till den 14 mars 1936 utarrenderade huvudgården Klövådaläng. Å torpet finnas boningshus och ladugård, vilka tillhöra kronan. Dessutom finnes en arrendatorn tillhörig garagebyggnad, som är avsedd att bortflyttas. Torpet arrenderas i andra hand av Algot Rydstrand, som brukat det samma under en tid av mer än 20 år. Rydstrand är till sin huvudsakliga sysselsättning snickeriarbetare. Torpet skall tills vidare upplåtas som hyreslägenhet under en tid av ett år från den 14 mars 1936 med 3 månaders uppsägning.

Över stadsplaneområdets västra del finnes framdagen en Pauliströms bruk tillhörig elektrisk högspänningsledning. Dessutom har Järnforsens energiförening u. p. a. en elektrisk lågspänningsledning framdragen utmed Emån över västra delen av »Klövådaläng». Sistsagda ledning berör ej tomtmark.

Den väster om Sällevadsån belägna delen av landsvägen Målilla—Vetlanda är under ombyggnad. I områdets östra del har vägen erhållit en annan sträckning än som ifrågasatts vid byggnadsplanens upprättande. Erforderliga ändringar i planen hava av länsarkitekten markerats med rött å den handlingarna bilagda kartan. Fastställelse av berörda ändringar skall enligt överenskommelse mellan länsarkitekten och jägmästaren sökas av länsarkitekten.

Jägmästaren har föreslagit vissa villkor för tomternas försäljning. Han har ansett det ej föreligga anledning att på kronans bekostnad anlägga de smärre gator, som — utöver befintliga vägar — erfordrades mellan kvarteren. Han

har därjämte ansett, att kronan tillhörande vattenrätt i Emån, som av arrendatorn av Brostugan utnyttjades för industriellt ändamål, och som ej kunde tillgodogöras annat än tillsammans med industritomterna 126 och 127, borde medfölja vid försäljning av berörda tomter.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra mot jägmästarens förslag.

Överlantmätaren har uttalat, att inom det område av samhället, beträffande vilket länsstyrelsen fastställt byggnadsplan, kronan vore ägare av endast delar av fastigheterna Klövdala 1² och 1³ samt Prästnäs 1¹, eller hela det område, som vore beläget norr om Emån med undantag av den från Prästnäs 1¹ avskräddade lägenheten Prästnäs 1² och den från denna lägenhet avstyckade lägenheten Prästnäs 1³, att såväl med Klövdala 1² och 1³ som med Prästnäs 1¹ följde rätt till vatten och grund utanför dess stränder i Emån och Sällevadsån, att endast en mindre del av de ägor, som enskilt tillhörde fastigheten Klövdala 1², inginge i det planlagda området, men att gränsen mot Klövdala 1³ dock skure två byggnadskvarter på sådant sätt, att lämplig indelning i tomter försvårades, såvida ej sammanläggning verkställdes, att överlantmätaren därför tillrådde sammanläggning av fastigheterna Klövdala 1² och 1³, att längst i sydväst av det kronan tillhöriga området funnes en för Klövdala 1² och 1³ samfällad äng, som sannolikt vore av urfjällsägans natur, och som i norr gränsade mot Prästnäs 1¹, att en del av denna äng delvis inginge i de två närmast norr därom belägna byggnadskvarteren, att lämplig indelning i tomter av dessa kvarter omöjliggjordes av gränsens nuvarande sträckning, att sammanläggning enligt nu gällande bestämmelser icke kunde ske mellan Klövdala nr 1 och Prästnäs nr 1, enär sistnämnda hemman inginge i ett annat skifteslag än Klövdala, samt att lämpligaste utvägen att ordna förhållandena i denna trakt vore att genom ägoutbyte ändra gränsen mellan »Klövdala äng» och Prästnäs 1¹ så, att denna komme att följa kvarters- och tomtgränser.

Med utlåtande den 31 januari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført, bland annat, följande.

För egen del finge styrelsen meddela, att Kungl. Maj:t med riksdagen jämlikt brev den 21 maj 1926 (prop. nr 102 p. 5; R.skr. nr 176 p. 5) medgivit försäljning *dels* till aktiebolaget Järnforsens möbelfabrik mot en köpeskilling, ej understigande 27,300 kronor, av 5.4110 hektar av hemmanet Prästnäs nr 1 jämte till nämnda hemman hörande vattenrätt i Emån samt 0.0550 hektar av hemmanet Klövdala nr 1 med utjordarna Klövdala nr 1 och 2, *dels ock* av lägenheten Trekanten om 0.5170 hektar enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Lägenheten Trekanten, som i enlighet härmed försåls, motsvarade fastigheterna Prästnäs 1² och 1³. Ifrågasatt försäljning till bolaget hade däremot ej kommit till stånd. Det för försäljningen beräknade saluvärdet utgjorde 29,300 kronor, varav å kronans andel i vattenfall samt vattenrätt i Emån belöpte ett belopp av 20,000 kronor, som beräknats med hänsyn till det för markområde och vattenrätt då utgående arrendet, utgörande 1,500 kronor för år. Sedan bolaget avgivit ett högsta anbud å 27,300 kronor, varav för vattenrätten 18,000 kronor, och samtidigt meddelat, att bolaget ansåge jämväl detta pris för högt och därför anhölle om ytterligare nedsättning, bestämdes köpeskillingen till lägst 27,300 kronor. Enligt vad styrelsen inhämtat, vore bolaget fortfarande villigt inköpa de områden, vara bolagets anläggningar vore belägna, jämte vattenrätten i Emån, därest desamma kunde förvärvas för skäligt pris. En avsevärd nedsättning av priset torde emellertid vara påkallad och även ofrånkomlig, därest försäljning skulle komma till stånd. Då vattenfallsstyrelsen i ett den 16 maj 1924 till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande rörande bolagets då gjorda fram-

ställning om inköp av ifrågavarande vattenrätt uttalat, att kronan — som i egenskap av ägare av Prästnäs nr 1 ägde den del av vattenkraften, som belöpte å Emåns vänstra strand utmed Järnforsen, eller sålunda halva fallet — på grund av vattenfallets belägenhet och ringa betydelse saknade intresse att för kraftverksändamål behålla sin andel i detsamma, och styrelsen, ur de synpunkter styrelsen företrädde, ej heller hade något intresse av att behålla vattenrätten, ansåge styrelsen att förhandlingar om densammas försäljning jämte lämpligt tomtområde — i huvudsak tomterna 126 och 127 — borde upptagas med bolaget. Därjämte borde undersökas, huruvida bolagets förutvarande disponent borde beredas tillfälle att inköpa det område av tomt 126, varå det honom tillhöriga boningshuset vore beläget. Vad beträffade försäljning i övrigt av tomter inom den kronan tillhöriga delen av det planlagda området hade 12 ansökningar om köp inkommit till styrelsen. Då spekulanterna önskade inköpa tomterna i syfte att bebygga dem under närmaste tiden, vore angeläget, att frågan om försäljning avgjordes så snart ske kunde, enär i annat fall risk föreläge, att spekulanterna inköpte behövliga tomter inom andra delar av samhället. Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de närmare villkoren för såväl vattenrättens som tomternas försäljning. Härtill torde erfordras riksdagens medgivande. Styrelsen hade vidtagit åtgärder för verkställande av utav överlantmätaren ifrågasatt sammanläggning av fastigheter och ägoutbyte.

*Departements-
chefen.*

I likhet med domänstyrelsen anser jag, att den del av kronoparken Klövdala som beröres av byggnadsplanen för Järnforsens stationssamhälle bör försäljas uppdelad i tomter. Då inom samhället finnes god tillgång jämväl å enskilda tillhörig tomtmark böra priserna å kronans tomter anpassas efter läget å tomtmarknaden inom samhället.

Någon överenskommelse om köpeskillingen för de tomter med tillhörande vattenrätt i Emån, som avsetts skola försäljas till aktiebolaget Järnforsens möbelfabrik, har ännu icke kunnat träffas. Då det emellertid är angeläget att vissa andra tomter kunna försäljas snarast möjligt, torde utan hinder härav ärendet i sin helhet underställas innevarande års riksdag. Jag förutsätter härvid, att den slutliga prövningen av saluvärden och hembuds rätt överlämnas till Kungl. Maj:t, som lär komma att tillse, att statens intressen vederbörligen tillgodoses.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av den del av kronoparken Klövdala, som beröres av den av länsstyrelsen i Kalmar län den 20 juli 1935 fastställda byggnadsplanen för Järnforsens stationssamhälle i Järeda socken, tomter ävensom till fastigheten Prästnäs nr 1 hörande vattenrätt i Emån må försäljas under villkor

att köpeskilling erlägges kontant vid köps avslutande, att upplåtelse av viss tomt ej får ske med mindre Kungl. Maj:t förklarar sig ej hava något att erinra mot föreslagen tomtindelning för det kvarter, inom vilket tomten är belägen, att kostnaden för upplåten tomts behöriga utstakning å marken samt avstyckning och övriga med köpet förenade utgifter be-

stridas av den, till vilken tomten upplåtes, att mark till vägar, torg, planteringar och allmänna platser kostnadsfritt överlämnas till det blivande samhället, dock att å områdena eventuellt växande skog skall lösas till fulla värdet, samt att villkoren i övrigt bestämmas av Kungl. Maj:t.

10:o.

Vessmantorp nr 7 i Kristianstads län.

Kronoegendomen $\frac{2}{5}$ mantal Vessmantorp nr 7 litt. Ha i Riseberga socken av Kristianstads län är utarrenderad till den 14 mars 1936 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor.

Med anledning av förestående arrendeledighet hava kronojordstycknings-sakkunniga år 1932 besiktigat egendomen; och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter finnes i orten. Härjämte har å egendomen den 6 oktober 1933 hållits uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning. Av handlingarna i ärendet, däribland två av distriktslantmätaren John Grenholm upprättade kartor, den ena av år 1923 och den andra av år 1925, med beskrivningar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Ljungbyheds järnvägsstation, har en areal av 113.149 hektar, varav 17.474 hektar tomt och åker, 27.024 hektar ängs- och odlingsmark, 65.22 hektar skogsmark, 2.747 hektar annan avrösningsjord och 0.684 hektar torvmossar i två skiften.

Av byggnaderna är boningshuset knappast medelgott, men kan användas under en ny arrendeperiod, brygghuset medelgott, samt stall- och logebyggnaderna goda, väl underhållna och i huvudsak tillräckliga för egendomens behov. Arrendatorn äger själv en äldre byggnad av gråsten, som användes till svinhus och förvaring av torvströ och ströhalv.

Åkerjorden består av dels sandmylla på sandbotten, och dels dy- och mossjord på sandbotten. Den är av knappast medelgod beskaffenhet.

Taxeringsvärdet utgör 26,600 kronor, därav 6,200 kronor för skogsmarken.

Kronojordstyckningssakkunniga hava förordat egendomen med dess i allmänhet mindre goda jord och äldre boningshus till försäljning i en lott.

Domänintendenten har tillstyrkt försäljning av arrendelotten, därest överenskommelse härom kunde träffas med egendomens arrendator vid blivande värdering. Eljest borde lotten ånyo utarrenderas. Vid egendomens försäljning borde skiftet litt. A 3 tilläggas kronoparken, samt rågången mot försäljningslotten rätas enligt något av de med blyerts å kartan angivna förslagen.

Egnahemsnämnden har tillstyrkt egendomens försäljning i en lott.

Vederbörande skogsstatstjänstemän hava hemställt, att förenämnda skiftet litt. A 3 måtte undantagas från försäljningen och tilläggas Kolleberga kronopark.

Uppskattningsnämnden, som tagit frågan om egendomens disposition under övervägande, har ansett lämpligast, att egendomen ånyo utarrendera-

des under en kortare tid, förslagsvis tio år, *dels* på den grund, att nuvarande arrendatorn icke innehåft arrenderätten längre än sedan 1932 och sålunda enligt gällande författningar ej torde kunna tillerkännas hembuds rätt å huvudgården vid denna lotts försäljning och därför kunde utsättas för att bliva hemlös, *dels* därför att arrendatorn hade egen uthusbyggnad å egendomen, som för honom kunde bliva värdelös vid lottens försäljning till annan person, och *dels* därför att den lott, som å 1923 års karta betecknats med litt. C 2 och varå Kalleberga skolrevir hade fiskdamm, ej med säkerhet kunde frånstyckas Vessmantorp såsom för sig bestående fastighet.

Nämnden har därför uppgjort förslag till såväl utarrendering som försäljning av huvudgården och viss del av skogsmarken.

Nämnden har ansett det vara nödvändigt, att, därest huvudgården försålades, rågången rätades emellan försäljningslotten och kronoparkslotten. Denna följde delvis å marken befintliga stengårdsgårdar, vilka icke vore av den beskaffenhet, att de utgjorde fredgill hägnad.

Beträffande skogsstatstjänstemännens hemställen, att ägolotten litt. A 3 å 1923 års karta vid försäljning av huvudgården skulle överflyttas till kronoparken, har nämnden till fullo biträtt detta förslag samt föreslagit att jämväl vid förnyad utarrendering detta område tillades kronoparkslotten.

För saluvärderingen har distriktslantmätaren Grenholm å 1925 års styckningskarta inlagt lotterna Ha 1 A, Ha 1 B, Ha 2 och Ha 3. Av dessa skulle Ha 1 B, Ha 2 och Ha 3 utgöra försäljningslotten samt Ha 1 A kronoparkslotten.

Vid uppgörande av förslag till försäljning av huvudgården har nämndens ordförande efter samråd med vederbörande jägmästare ej funnit nödigt att från huvudgården undantaga den nu under skogsstaten brukade ägolotten litt. C 2 å 1923 års karta utan lagt densamma till salulotten.

Huvudgården, omfattande litt. Ha 1 B, Ha 2 och Ha 3 å 1925 års styckningskarta, motsvarande litt. A 1, A 2, A 4, A 5, C 2 och av C 1 å 1923 års ägokarta, innehållande en areal av 62.699 hektar, varav 17.474 hektar tomt och åker, 19.744 hektar ängs- och odlingsmark, 22.05 hektar skogsmark, 2.747 hektar avrösningsjord och 0.684 hektar mossjord, saluvärderades till 34,200 kronor, varav 12,000 kronor för skogsmark med växande skog. Arrendelotten, innehållande samma arealer, tomt och åker samt odlingsmark som försäljningslotten, arrendevärderades till 925 kronor.

Vid försäljningen borde kronoparkslotten förbehållas vägrätt över de till denna lott hörande vägarna, år 1923 års karta betecknade med nr 358, 359, 360 och 361 fram till samfällda vägen nr 45 och 46 å samma karta, ävensom tillsammans med huvudgården vägrätt över den vid avstyckning av försålda ägolotten litt. Hb undantagna vägen.

Nuvarande arrendatorn, Otto Jakobsson, hade endast brukat egendomen sedan år 1932, då han enligt domänstyrelsens resolution den 30 juli samma år fick övertaga arrenderätten. Han torde därför enligt gällande författningar icke kunna tillerkännas hembuds rätt vid lottens försäljning, vilket nämnden eljest velat tillstyrka, enär arrendatorn under sin arrendetid väl hävdade egendomen såväl beträffande jordbruket som byggnaderna. Lotten borde därför utbudas till salu enligt 13 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

I fråga om försäljningen hade nämnden icke funnit anledning föreslå föreskrivande av särskilda villkor angående lottens användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma borde saluvärdet nedsättas med 10 procent.

Värderingen vore verkställd under förutsättning, att fastigheten överlätes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gäl-

lande arrendekontrakt skulle av arrendatorn avlämnas, och skulle sålunda arrendatorn vid försäljning till annan person erhålla ersättning för under icsta arrendeåret verkställd höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädesådd samt trädesbruk.

Överjägmästaren har tillstyrkt förnyad utarrendering av egendomen under 15 år från den 14 mars 1936 på av uppskattningsnämnden föreslagna villkor.

Jägmästaren har meddelat, att en å huvudgårdslotten belägen fiskdamm användes för undervisning i fiskvård vid Kolleberga skogsskola. Det torde icke möta några svårigheter att med en blivande ägare till lotten träffa överenskommelse om fiskdammens bibehållande.

Överlantmätaren har anfört följande. Ifrågavarande egendom, Vessmantorp 7² eller $\frac{4}{5}$ mantal Vessmantorp nr 7 hade vid ägostyckning, som fastställdes den 19 december 1925, utbrutits under litt. Ha. Vid förrättningen syntes ett misstag hava blivit begånget därutinnan, att en inom denna hemmanslott belägen, vid laga skiftet å Vessmantorps by för delägarnas gemensamma behov undantagna väg bortglömts. Vägen sträckte sig över Vessmantorp 7² från en punkt något öster om den samfällda torvmossen å ägoskiftet litt. Ha 1 i nära nordlig riktning mot Stockaryds ägor. Denna väg kunde varken avstyckas eller försälas från enbart Vessmantorp 7².

Den av jägmästaren omnämnda fiskdammen, som å Grenholms år 1923 upprättade karta motsvarades av ägolotten litt. C 2, borde lämpligen behållas av kronan. Nämnden syntes hava föreslagit lottens försäljning, enär nämnden befarat, att hinder skulle möta för dess avstyckande till självständig fastighet. I anledning av vad i ärendet framkommit i denna del, ville överlantmätaren meddela, att han med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter ansåge sig äga befogenhet fastställa en förrättning, varigenom lotten avstyckades för att bilda självständig fastighet. Överlantmätaren funne det mindre lämpligt att låta dispositionsrätten till området bliva beroende av en framtida överenskommelse med blivande ägare till Vessmantorp.

Utöver vad sålunda anförts finnes enligt överlantmätaren ej någon anledning till anmärkning mot styckningsförslaget.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 24 februari 1936 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Styrelsen ansåge, att någon anledning att bibehålla arrendeegendomen i kronans ägo icke förefunnes. Egendomen i övrigt borde bibehållas under domänstyrelsens skogsförvaltning. Mot det föreslagna saluvärdet hade styrelsen ej något att erinra. Egendomens arrendator Otto Jakobsson hade arrenderat egendomen endast sedan år 1932 och hade sålunda den 14 mars 1936 arrenderat egendomen under endast fyra år. På grund härav vore Jakobsson ej hembudsberättigad enligt gällande författning. Med hänsyn till vad uppskattningsnämnden anfört angående Jakobssons sätt att sköta egendomen samt till att Kungl. Maj:t i liknande fall föreslagit hembuds rätt för arrendator oaktat denne endast innehaft arrende under tre år, ansåge sig styrelsen böra tillstyrka, att egendomen hembjödtes Jakobsson vid dess försäljning. Härför torde riksdagens medverkan vara erforderlig. För att förhindra spekulationsköp torde vid försäljning till Jakobsson lämpligen böra göras förbehåll om återköpsrätt för kronan, därest lotten brukades annorledes än som självständig jordbruksfastighet. Återköpsrätten torde med hänsyn till den tid Jakobsson innehaft arrendet kunna begränsas till sex år. Någon nedsättning av saluvärdet torde ej böra föranledas av detta villkor.

På grund av vad överlantmätaren anfört angående lotten litt. C 2 borde denna ej ingå i köpet. Någon ändring av saluvärdet syntes detta ej böra föranleda.

*Departements-
chefen.* Jag biträder det av domänstyrelsen framlagda förslaget till egendomens försäljning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{4}{5}$ mantal Vessmantorp nr 7 litt. Ha i Riseberga socken av Kristianstads län må försäljas lotterna litt. A 1, A 2, A 4, A 5 och del av C 1 å en av distriktslantmätaren John Grenholm år 1923 över egendomen upprättad karta med en sammanlagd areal av 62.082 hektar enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskilling av 34,200 kronor samt med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för Otto Jakobsson under förbehåll om återköps rätt för kronan för en tid av sex år, räknad från den 14 mars 1936, därest lotten brukas annorledes än som självständig jordbruksfastighet;

under villkor, att lotten försäljes med tillträdes rätt räknad från den 14 mars 1936, att lotten försäljes i befintligt skick, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att förbehåll göres för de jämkningar i gränser, som kunna komma att bestämmas vid blivande avstyckningsförrättning, att, därest Jakobsson förvärfvar lotten, varken han eller kronan skola äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av arrendeavtalet, med undantag dock för till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter för egendomen, att återstoden av egendomen, kronoparkslotten, skall äga att begagna de med ägofigurerna nr 358, 359, 360 och 361 å 1923 års karta betecknade vägar fram till samfällda vägen 45 och 46 å samma karta, att ifrågavarande salulott och kronoparkslotten skola äga begagna den vid avstyckningen av försålda ägolotten litt. Hb undantagna vägen, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava desamma kvarstående å lotten utan rätt till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

11:o.

Kronoegendomen Biskopstorp nr 1 i Hallands län.

Den 8 mars 1935 förordnade Kungl. Maj:t, att av kronoegendomen 2 mantal Biskopstorp 1³ i Kvibille socken av Hallands län, fyra med respektive litt. Aa, Aaa, Aaf och Aag betecknade lotter skulle överföras till arrendeegnehemsfonden från och med den 14 mars 1936, samt föreskrev därvid bland annat, att statens jordnämnd skulle äga före sistnämnda dag under vissa villkor vidtagna erforderliga åtgärder för utläggande och bebyggande å lotterna av arrendeegnahem.

I skrivelse den 28 januari 1936 har statens jordnämnd — med förmälan att nämnden å angivna lotter utlagt 6 arrendeegnahem, varefter en huvudgårdslott i anslutning till gårdens byggnader kvarstode — föreslagit sistnämnda lotts försäljning.

Vid sin skrivelse har nämnden fogat en karta över samtliga förberörda lotter ävensom en av vederbörande distriktslantmätare verkställd ägobeskrivning och arealberäkning beträffande den lott, som utgör den s. k. huvudgården.

På grund av remiss har domänstyrelsen utlåtits sig i ärendet den 7 februari 1936 samt därvid överlämnat från vederbörande domänintendent infordrat yttrande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Huvudgården har en total areal av 49.2 hektar, varav 1.5 hektar tomt och trädgård, 34.8 hektar åker, 4.6 hektar äng, 8.1 hektar avrösningsjord samt 0.2 hektar impediment.

Å lotten befintliga byggnader äro delvis av dålig beskaffenhet och måste ombyggas.

Marken och byggnaderna hava av statens jordnämnd åsatts ett saluvärde av 42,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse har *statens jordnämnd* föreslagit följande.

Huvudgården borde försälas mot det av nämnden åsatta saluvärdet med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn å Biskopstorp Hugo Andersson som varit arrendator därstädes sedan år 1913. Den borde tillträdas den 14 mars 1936 i befintligt skick, köpeskillingen borde erläggas kontant å tillträdesdagen eller å annan tid, varom jordnämnden kunde överenskomma med köparen. Detaljvillkoren för försäljningen borde lämpligen få fastställas av nämnden. Skulle arrendatorn ej begagna sig av hembuds rätten, borde nämnden få utbjuda lotten till hugade spekulanter på sätt, nämnden funne lämpligt, samt understålla det köpeavtal, som därvid kunde komma att upprättas, Kungl. Maj:ts prövning.

Köpeskillingen med avdrag av försäljningskostnaden borde överföras till statens domäners fond och bokförda värdet å egendomen Biskopstorp hos arrendeegnehemsfonden samtidigt nedskrivnas med köpeskillingsbeloppet.

Skulle huvudgårdens försäljning ej komma till stånd inom sådan tid, att tillträde kunde ske den 14 mars 1936, borde nämnden hava befogenhet att tillfälligt utarrendera densamma mot en arrendeavgift och på villkor i övrigt, som nämnden funne lämpligt bestämma.

Domänintendenten har ansett ett försäljningspris av 42,000 kronor för-

månligt för kronan, särskilt med hänsyn till åbyggnadernas dåliga beskaffenhet, samt tillstyrkt bifall till nämndens hemställan.

Domänstyrelsen har förklarat sig ej hava någon erinran mot försäljningsförslaget.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder jordnämndens förslag om försäljning av ifrågavarande huvudgårdsslott med hembuds rätt för arrendatorn Hugo Andersson. Därest Andersson icke begagnar sig av denna rätt, bör nämnden äga utbjuda lotten till salu, under hand eller å offentlig auktion, därvid bestämmelserna i 1929 års försäljningsförordning synas böra i huvudsak tillämpas. I likhet med nämnden anser jag, att i detta fall det köpeavtal, som kan komma att upprättas, bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Ävenledes finner jag, i anslutning till vad nämnden föreslagit, köpeskillingen böra, efter avdrag av försäljningskostnaderna, tillföras den i statens domäners fond ingående markinköpsfonden. För försäljningen torde riksdagens tillstånd vara erforderligt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 2 mantal Biskopstorp 1³ i Kvibille socken av Hallands län den å den i ärendet företedda kartan såsom huvudgård betecknade lotten om 49.2 hektar må försäljas mot ett saluvärde av 42,000 kronor med tillträde räknat från och med den 14 mars 1936;

skolande vid lottens försäljning iakttagas, att densamma på villkor i övrigt, som statens jordnämnd bestämmer, hembjudes arrendatorn Hugo Andersson, samt att, därest denne ej skulle begagna sig av hembuds rätten, jordnämnden må i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. utbjuda lotten till salu antingen under hand eller å auktion och för godkännande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som kan komma att upprättas.

12:o.

Kronoegendomen Rödjan nr 1 och Skarvik nr 1 i Göteborgs och Bohus län.

Genom remiss den 9 april 1935 anbefallde Kungl. Maj:t domänstyrelsen att avgiva utlåtande över en av Göteborgs stads drätselkammare gjord anhållan, att Kungl. Maj:t ville till prövning upptaga frågan om försäljning till Göteborgs stad av de delar av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Rödjan nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Skarvik nr 1 inom Lundby församling av Göteborgs stad med en areal av omkring 73.89 hektar, som avsåges i ett av drätselkammaren den 5 januari 1932 gjort erbjudande, vilket område drätselkammaren nu vore villig att hos stadsfullmäktige förorda till inköp åt staden för en köpeskillning av 400,000 kronor.

I skrivelse den 22 januari 1936 har domänstyrelsen — med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland protokoll över å egendomen den 17 september 1935 hållen uppskattningsförrättning samt en av distriktslantmätaren Karl Rydén år 1927 kopierad karta över egendomen ävensom däröver upprättad beskrivning — yttrat sig i ärendet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Egendomen är utarrenderad för tiden 14 mars 1933—14 mars 1943 mot en årlig arrendeavgift av dels 51 hektoliter korn och 150 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markgångstaxan, dels därutöver 770 kronor. Den är belägen inom Göteborgs stad 8 kilometer från stadens centrala delar och har en areal av 92.8169 hektar, varav 31.7987 hektar tomt och åker, 5.25 hektar äng och 55.7682 hektar annan mark. I denna areal ingår ej ett område om cirka 3.1 hektar, som ställts under arméförvaltningens disposition, ej heller 0.44 hektar allmänna vägar inom egendomen.

Egendomens boningshus är i gott skick, arbetarbostaden är också, ehuru mycket gammal, i relativt gott stånd. Gårdens ekonomibyggnader äro däremot svaga och otidsenliga. Vissa byggnader tillhöra egendomens arrendator. Vidare finnes ett boningshus med uthusbyggnad å lägenheten Fridhem, tillhöriga innehavaren av denna lägenhet, Josef Kaiser. Med undantag av denna lägenhet finnas inga torp eller lägenheter å egendomen. Lägenheten Fridhem omfattar endast en mindre tomt. Den är av egendomens arrendator utarrenderad till bemäde Kaiser för tiden till den 14 mars 1943 mot en avgäld av 25 kronor till kronan och 25 kronor till egendomens arrendator.

Taxeringsvärdet för egendomen utgör 622,700 kronor.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Göteborgs stad hade begärt att få förvärva 73.89 hektar utav egendomen, utgörande hela egendomen med undantag av största delen utav den av länsstyrelsen fridlysta Rya skog, som omfattade omkring 20 hektar. Sedermera hade förenämnda Josef Kaiser inkommit med framställning om att direkt av kronan få förvärva den av honom innehavda tomten om 0.216 hektar, omfattande ägofigur nr 18 å Rydéns förberörda karta. Vad först beträffade omfattningen av det ägoområde, som — därest försäljning komme till stånd — borde upplåtas till Göteborgs stad, så syntes även den s. k. Rya skog böra ingå i försäljningslotten. Med hänsyn till den detta område åvilande fridlysningen kunde detsamma för närvarande icke anses hava något marknadsvärde och kronan syntes icke hava något intresse av att hava området kvar i sin ägo. För närvarande syntes icke någon hava uppsikt över det fridlysta området. Om detsamma däremot komme över i stadens ägo, torde stadens myndigheter få mera intresse av att tillse och vårda ägoområdet. Även om området nu icke hade något marknadsvärde komme detsamma, därest fridlysningen skulle komma att bli hävd, att representera ett icke obetydligt värde. Såvitt nu kunde bedömas, torde det knappast vara möjligt för kronan att få fridlysningen återkallad. Därest försäljning komme till stånd, borde under domänstyrelsens förvaltning stående del av egendomen försäljas i följande två lotter, nämligen:

I. *Huvudgården med Rya skog.* Areal (ungefärlig) 92.6009 hektar, varav 31.5827 hektar tomt och åker, 5.25 hektar äng och 55.7682 hektar annan mark. Saluvärde, avrundat, 645,000 kronor, varav 63,165 kronor för tomt och åker, 5,250 kronor för äng, 20,000 kronor för skogsmark (Rya skog), 3,576 kronor för annan avrösningsjord, 7,500 kronor för laxfisket och 545,000 kronor för tomt- och industrivärde.

Nämnden, som ansåge att en affär till angivna värde borde vara acceptabel från kronans sida, tillstyrkte, att Göteborgs stad mot kontant likvid

finge förvärva huvudgården för ett belopp av 645,000 kronor. En sak, som i detta sammanhang icke helt borde förbises, vore, att staden hade möjlighet att på ett långt smidigare vis än kronan exploatera och upplåta de områden, som efter hand komme att tarvas för stadens utveckling. Även om kronan ägde möjlighet att i egen regi upplåta tomter, bleve ett sådant arrangemang förenat med åtskilliga omkostnader och besvär samt betydligt mera tungrott än om staden finge hand om exploateringen. Det borde ej heller fördöljas, att egendomen för närvarande vore en dålig affär för kronan. Mot en arrendeinkomst av ungefär 1,500 kronor per år torde svara en skatteutgift på minst 3,000 kronor om året. Vid egendomens försäljning borde bland annat stipuleras att hemmanets mantal borde åtfölja denna försäljningslott. Det av arméförvaltningen disponerade området torde därför avstyckas från stamfastigheten. Kostnaderna för denna avstyckning borde bestridas av staden. Staden skulle vidare vara skyldig att respektera det mellan domänstyrelsen och egendomens arrendator, Hjalmar Almfeldts stärbhusdelägare, upprättade arrendekontraktet för tiden 14 mars 1933—14 mars 1943, varvid staden alltså borde tillförbindas övertaga samtliga de förpliktelser, som kronan på grund av kontraktet kunde hava gent emot arrendatorn. Å andra sidan borde staden äga rätt uppbära de arrendeavgälder, som enligt kontraktet skola utgå och vilka belöpte å tiden efter tillträdesdagen. Om den i det följande föreslagna försäljningen av lägenheten Fridhem komme till stånd, borde staden vidare förpliktas att hålla egendomens arrendator skadeslös under återstående delen av arrendeperioden för den inkomst av 25 kronor per år, som denne genom denna försäljning komme att mista. Staden borde slutligen vara skyldig att utan något som helst ansvar från domänverkets sida respektera den enligt länsstyrelsens kungörelse den 12 april 1928 meddelade fridlysningsen av Rya skog. Eventuella över området erforderliga till- och utfartsvägar för det av arméförvaltningen disponerade området borde av staden kostnadsfritt upplåtas å plats, som stadens myndigheter borde äga bestämma, varvid dock skulle iakttagas, att anvisad väg till såväl bredd som sträckning skulle vara för ändamålet lämplig. Då arealerna icke vore fullt exakta, borde staden åläggas att tåla de jämkningar däri, som tilläventyrs kunde komma i fråga vid blivande avstyckning utav de områden, som genom lantmåteriför rättning skulle komma att avskiljas från egendomen. Försäljningsområdet skulle i sydost begränsas av ett av staden redan inköpt område — stadsägan 2410 A — och en till enskild tidigare försåld lägenhet, benämnd Wallen.

II. *L ä g e n h e t e n F r i d h e m.* Ägofigur 18 å kartan. Areal 0.216 hektar tomt. Saluvärde 3,240 kronor.

Denna lott hade arbetaren Josef Kaiser och hans hustru Elfrida Kaiser begärt att få förvärva. Då makarna Kaiser ägde ett å området befintligt böningshus, som vore avsett för stadigvarande bruk, tillstyrkte nämnden hembud för makarna Kaiser vid lottens försäljning jämlikt 10 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Mot det föreslagna saluvärdet hade Kaiser förklarat sig icke hava något att erinra. Om försäljning av lotten till angivet pris komme till stånd, borde köparen efter tillträdesdagen vara fri från avgäld till egendomens arrendator.

Lotterna borde av köparna få tillträdas så snart myndigheternas beslut om försäljning hunnit meddelas.

Såsom *särskilda sakkunniga för värdering av till egendomen hörande hamnsamt tomt- och och industriområde* tillkallade hamndirektören Gust. Edlund i Malmö och byggnadsingenjören Ernst M. Friman i Göteborg hava i skrivelse till domänintendenten i länet den 14 oktober 1935 yttrat bland annat följande. Enligt av de sakkunniga den 19 december 1927 avgivet utlåtande hade

ett område av egendomen, som enligt distriktslantmätaren Rydén beskrivning uppgivits hava en areal av totalt 70.83 hektar eller, om allmänna vägar inom området frändroges, 70.39 hektar, saluvärderats till 880,000 kronor, motsvarande ett pris av 1 krona 25 öre per kvadratmeter. Efter tillkomsten av 1932 års stadsplanelag, som inom landets stadsområden vållat viss sänkning av råmarksvärden, borde nämnda, år 1927 åsatta värde nedsättas. Då därtill komme att, såvitt de sakkunniga kunnat finna, det kunde dröja åtskilliga år innan området av någon kunde komma att helt utnyttjas som hamn- och industriområde, borde det för staten vara av viss ekonomisk fördel att genom snar försäljning få ränteinkomst av en salusumma, som mångdubbelt överstege det enligt uppgift dåligt förräntade nuvarande jordbruksvärdet. De sakkunniga tillstyrkte därför försäljning till Göteborgs stad av berörda område om totalt 70.83 hektar till ett pris i ett för allt av 640,000 kronor. De sakkunniga ansåge detta nedsatta värde så mycket mera skäligt, som det i viss mån borde ligga i statens intresse att befrämja utvecklingen av en stad, som för rikets handel och sjöfart hade ett utomordentligt värde.

I skrivelse till domänstyrelsen har *Göteborgs stads drätselkammare*, 2:a avdelningen, med överlämnande av yttrande av Göteborgs stads fastighetskontor, meddelat, att avdelningen vore villig att med styrelsen träffa avtal, varigenom staden, under förutsättning av Kungl. Maj:ts och stadsfullmäktiges godkännande, skulle förvärva den del av egendomen, som enligt förberörda uppskattningsinstrument innehöle en areal av 92,8169 hektar jämte därå befintliga kronan tillhörande byggnader mot ett pris av 640,000 kronor, och på de villkor i övrigt, som kunde överenskommas.

Domänintendenten i länet har i yttrande den 8 januari 1936 anfört: Uppskattningsnämnden hade vid värdering föreslagit ett värde på de områden, som föreslagits till försäljning till staden, av 645,000 kronor. Drätselkammarens andra avdelning hade beslutat tillstyrka ett pris av 640,000 kronor. Med hänsyn till affärens omfattning och den relativt ringa skillnaden mellan det föreslagna och det bjudna priset, ansåge domänintendenten sig icke böra avstyrka försäljning till ett pris av 640,000 kronor. Mot ett av stadens fastighetskontor gjort förslag, att staden borde äga rätt att över det fridlysta området få framdraga erforderliga kommunikationsleder hade domänintendenten ej något att erinra.

I sin förenämnda skrivelse den 22 januari 1936 har *domänstyrelsen* för egen del anfört följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 maj 1932 hade domänstyrelsen med anledning av då av Göteborgs stads drätselkammare ifrågasatt förvärv av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Rödjan nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Skarvik nr 1 utlåtits sig sålunda. Sedan drätselkammaren i Göteborg i skrivelse den 6 april 1920 framställt förfrågan, huruvida Kungl. Maj:t och kronan vore benägen att avhända sig ifrågavarande kronoegendom, samt tillika meddelat, att drätselkammaren i så fall vore villig träda i underhandlingar angående de närmare villkoren för egendomens avyttring till staden, bemyndigade Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 18 december 1925 domänstyrelsen att, under förutsättning att Göteborgs stad bestrede kostnaderna, låta verkställa uppskattning av egendomens saluvärde med undantag av därå belägna områdena sjöbatteriet Rya Nabbe och Rya skog. Av instrument över å egendomen den 29 och den 30 november 1927 hållen uppskattningsförrättning, framginge att till försäljning avsedda områden av egendomen, utgörande sammanlagt 70.58 hektar, uppskattats efter 1 krona 26 öre per kvadratmeter till ett värde av i runt tal 887,350 kronor. Drätselkammaren hade emellertid, efter inhämtande av yttranden från stadens byggnadsnämnd och fastighetskontor förklarats sig

hos stadsfullmäktige icke kunna tillstyrka högre köpeskilling för ett något större område om 73.89 hektar av egendomen än i runt tal 370,000 kronor, beräknad efter ett värde av 50 öre per kvadratmeter. Den av drätselkammaren föreslagna köpeskillingen ansåge domänstyrelsen emellertid i likhet med länsstyrelsen vara alltför låg för att ett anbud, grundat härpå, skulle av domänstyrelsen kunna förordas till antagande. Då egendomen på grund av belägenheten vid Göta älv och i omedelbar närhet till Göteborgs stads hamn med sannolikhet komme att i framliden stiga i värde, hemställde styrelsen, under framhållande av att några kostnader för nybyggnader å egendomen icke torde vara att förvänta under närmaste åren, om Kungl. Maj:ts bemyndigande att från den 14 mars 1933 på förnyat arrende upplåta den under en tid av tio år.

I anledning härav hade styrelsen den 10 juni 1932 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att föranstalta om utarrendering av ifrågavarande egendom under en tid av tio år från och med den 14 mars 1933 och såsom nämnts vore egendomen nu utarrenderad till den 14 mars 1943.

Det av Göteborgs stad nu föreslagna saluvärdet, 640,000 kronor, ansåge sig styrelsen kunna tillstyrka, oaktat i köpet enligt anbudet även skulle ingå den s. k. Rya skog. Styrelsen ansåge nämligen att så länge Rya skog vore fridlyst enligt lagen den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande den ej hade något större värde. Skulle emellertid fridlysningsen av någon anledning komma att upphävas och jämväl denna del av egendomen kunna disponeras för tomtändamål eller dylikt, torde den bliva lika värdefull som den övriga marken. Styrelsen ville därför ifrågasätta, huruvida ej vid försäljningen av Rya skog förbehåll borde göras om rätt för kronan att för sådant fall enligt lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom köpa fastigheten åter. Då förbehåll om återköpsrätt beträffande endast en del av i köpet ingående fastighet ej kunde göras, borde det till försäljningen nu ifrågasätta området försäljas i två lotter, nämligen Rya skog och området i övrigt, sedan området genom avstyckning uppdelats i sagda två lotter. Rya skog borde därvid avstyckas och lotten i övrigt utgöra stamfastighet. Likaledes borde det av arméförvaltningen disponerade området avstyckas. På grund av vad styrelsen anfört angående värdet av Rya skog borde saluvärdet å denna ej sättas högre än 1,000 kronor. Köpeskillingen för återstoden av området skulle härigenom komma att utgöra 639,000 kronor. Vad beträffade lägenheten Fridhem syntes styrelsen skäl ej föreligga att försälja denna särskilt för sig utan borde lägenheten få ingå i köpet. I övrigt hade styrelsen ej något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag.

*Departements-
chefen.*

Vad i ärendet förekommit synes mig ej utesluta, att vid den föreslagna försäljningen av vissa områden av ifrågavarande kronoegendom till Göteborgs stad lägenheten Fridhem skulle utan olägenhet för staden kunna undantagas och försäljas för sig. För sådant fall torde lägenheten bära på sätt uppskattningsnämnden föreslagit jämlikt 10 § försäljningsförordningen hembjudas makarna Kaiser, vilka där äga ett boningshus, mot det åsatta saluvärdet 3,240 kronor. Närmare utredning härutinnan torde bära införskaffas av domänstyrelsen. Mot försäljningsförslaget i övrigt, sådant det förordats av domänstyrelsen, har jag ej något att erinra. För bifall till detsamma torde fordras riksdagens samtycke. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, om riksdagen ej har något att däremot invända, vidtaga de jämkningar i förslaget, som kunna föranledas av vad jag nyss anfört rörande lägenheten

Fridhem. Kungl. Maj:t torde härvid jämväl äga godkänna en eventuell försäljning av lägenheten enligt av mig här angivna grunder.

Jag får alltså nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att — med de jämkningar, som må föranledas av vad jag i det föregående anfört — av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Rödjan nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Skarvik nr 1 inom Lundby församling av Göteborgs stad må till Göteborgs stad försäljas dels ett område om cirka 70.5 hektar, omfattande ägofigurerna nr 1—90 å en av distriktslantmätaren Karl Rydén år 1927 kopierad karta över egendomen, mot en köpeskilling av 639,000 kronor, dels ett område om cirka 22.6 hektar, omfattande ägofigurerna nr 91—96 och av 97 å samma karta mot en köpeskilling av 1,000 kronor under förbehåll om återköpsrätt för kronan till detta område under obestämd tid, därest meddelad fridlysning skulle komma att upphävas, dock att kronan ej må begagna sig av denna återköpsrätt, för den händelse fridlysningen för endast vissa mindre delar av området skulle komma att upphävas för möjliggörande av kommunikationsleders framdragande;

skolande i övrigt beträffande försäljningarna gälla, att områdena må tillträdas omedelbart i befintligt skick, att köpeskillingarna erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen, som har att utfärda köpebrev å lotterna, att gällande nyttjanderättsavtal om egendomen skola av staden respekteras, att staden genom köpet inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan äger till vederbörande nyttjanderättshavare å egendomen, att inga enskilda tillhöriga hus och anläggningar vid egendomen ingå i försäljningen, att vid avstyckningsförrättningen för egendomens uppdelning i förberörda lotter och den under arméförvaltningens disposition stående »Rya nabbe» området om 70.5 hektar skall utgöra stamfastighet, att kostnaderna för dessa avstyckningar skola gäldas av Göteborgs stad, att förbehåll göres för de jämkningar i gränserna, som vid avstyckningsförrättningen kunna komma att föreskrivas, att staden skall kostnadsfritt upplåta över områdena erforderlig mark för till- och utfartsvägar för Rya nabbe å plats, som staden äger bestämma, varvid dock skall iakttagas, att anvisad väg till såväl bredd som sträckning skall vara för ändamålet lämplig, att staden ansvarar för alla på områdena efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, att staden skall ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter samt att innehavare av över områdena med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar skola äga

rätt att hava desamma kvarstående utan rätt för staden till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna, ävensom för skada å kreatur.

13:o.

Erska nr 3 Östergården och nr 4 Bergsgården i Älvsborgs län.

Vid vederbörlig uppskattningsförrättning den 14 november 1932 å kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Erska nr 3 Östergården och nr 4 Bergsgården i Erska socken av Älvsborgs län anhöll *Erska församling* att — med närmare angivet undantag — få köpa ett intill Erska kyrkogård beläget, Erska Lunde benämnt område av kronoegendomen, och anförde församlingen därvid bland annat följande.

En å Erska Lunde belägen kulle med därå växande träd utgjorde ett sär eget naturområde, som borde skyddas för all slags åverkan. Sedan några år tillbaka hade på kullens sydvästra sida anordnats ett grustag, som åte sig allt längre in i kullen. Icke nog med att grustaget störde det vackra intryck, som den skogbeklädda kullen gäve, utan snart hotades även uppfartsvägen till Erska kyrka — vilken väg vore belägen på blott 15 meters avstånd från grustagets övre kant — av ras från detsamma. Å nordvästra delen av kullen funnes ett gravfält från vikingatiden med en mängd gravar. Detta gravfält vore visserligen fridlyst av länsstyrelsen, med det syntes församlingen, som om kullen skulle kunna i alla avseenden bäst bevaras, om den komme i församlingens ägo. Härtill komme, att församlingen behövde ifrågavarande område av Erska Lunde för utvidgande av såväl sin begravningsplats som tomten för församlingens småskola.

Uppskattningsnämnden, som ansåg största delen av Erska Lunde kunna utan skada för egendomen försäljas, föreslog, att av egendomen försåldes — förutom till vissa personer sju å en av extra lantmätaren Knut Lundblad åren 1930—1931 kompletterad karta med litt. B—G och IX betecknade lotter — till församlingen *dels* av Erska Lunde ett område om 7.0450 hektar avrösningsjord med ett saluvärde av 8,000 kronor, vilket område, å kartan betecknat VII, motsvarade ägofigurerna nr 64, 65 a, 76 b, 79, 82, av 65 b, av 78 och av 81, *dels ock* ett område, skolhustomten, om 0.4610 hektar avrösningsjord och äng med ett saluvärde av 500 kronor, vilket område, å kartan betecknat med litt. H, motsvarade ägofigurerna nr 71—73; och skulle köpeskillingarna för båda områdena — vilka sålunda utgjorde delar av Erska Lunde — av församlingen gäldas kontant.

I yttrande över försäljningsförslaget förklarade *överlantmätaren* hinder icke möta mot de föreslagna försäljningslotternas avstyckning. *Överjägmästaren* anförde, att de till försäljning till församlingen ifrågasatta båda områdena borde utökas med mark motsvarande å kartan ägofigurerna nr 60, 69 och 74 samt att församlingen borde, innan försäljningen skedde, hava utverkat fridlysning av lunden, därvid bland annat förbud för grustäkt därå borde stadgas.

I skrivelse den 31 januari 1933 anförde *domänstyrelsen* därefter bland annat följande.

Vad beträffade försäljning av det utav nämnden föreslagna området av den s. k. Erska Lunde, funne styrelsen, att därmed borde anstå i avvaktan på utredning, varom styrelsen komme att föranstalta, dels huruvida icke större område än det, som av nämnden föreslagits, lämpligen borde till församlingen upplåtas, och dels beträffande de närmare villkoren för en dylik upplåtelse. I samband därmed syntes ock böra anstå med försäljningen av skolhustomten, vilken angränsade ifrågavarande område och i fråga om vilkens försäljning styrelsen själv torde vara befogad att träffa avgörande. Försäljningarna borde således inskränkas till att omfatta allenast lotterna litt. B—G och IX.

Sedan Kungl. Maj:t härefter genom beslut den 3 mars 1933 förordnat, att lotterna litt. B—G och IX skulle försäljas, hava desamma genom länsstyrelsens försorg blivit försålda. Egendomen i övrigt, med undantag av skolhustomten, litt. H, och återstoden av Erska Lunde, har utarrenderats för tiden till den 14 mars 1954. I det härom upprättade kontraktet har egendomens arrendator berättigats att över den del av Erska Lunde, som vore belägen söder om en över lunden i öster och väster gående väg, driva honom tillhöriga kreatur. Skolhustomten, litt. H, har utarrenderats till församlingen till den 14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 40 kronor.

Med skrivelse den 5 april 1933 har vederbörande domänintendent till domänstyrelsen inkommit med ett till honom översänt utdrag av protokoll, fört vid sammanträde med kyrkorådet i Erska församling den 3 februari 1933, ävensom en skrivelse av kronoegendomens arrendator.

Kyrkorådet har anhållit, att det markområde av Erska Lunde, vilket vid uppskattningsförrättningen föreslagits skola försäljas till församlingen, måtte utökas med ett å en vid protokollsutdraget fogad karts-kiss över Erska Lunde med nr 2 angivet område.

Arrendatorn av egenodomen har förklarat sig för huvudgårdens bästa avstycka denna kyrkorådets framställning.

Domänintendenten har ansett sig kunna tillstyrka kyrkorådets framställning — möjligen med någon mindre jämkning av områdets gräs, där två å karts-kissen angivna vägar mötas i områdets sydöstra hörn — under förutsättning att å området till förmån för huvudgården lades servitut, innefattande rätt till väg och rätt till drivande av kreatur över området, vilken senare rätt möjligen borde inskränkas till att omfatta endast den del av området, som vore belägen söder om förenämnda i öster och väster löpande väg, varjämte förbehåll borde träffas om rätt att för huvudgårdens behov taga grus i förenämnda grustag. Vidare har domänintendenten framhållit, att genom försäljning av hela Erska Lunde skulle försäljningsområdet gränsa alldeles intill huvudgårdens byggnader, varjämte dess statbyggnad komme innanför det försålda området. Domänintendenten har slutligen föreslagit, att hela nu ifrågavarande område, varav dock en mindre del av det nordligaste hörnet borde avsättas till grustag för gemensamt bruk — alltså skollotmen inbegripen — försåldes såsom en lott till ett pris av 10,000 kronor.

Härefter har *domänstyrelsen* i skrivelse den 6 juni 1933 till ordföranden i kyrkorådet meddelat, att styrelsen ansåge, att försäljningsområdet borde er-

hålla den avgränsning som med rött angivits å en av distriktslantmätaren E. Blombergsson vidimerad kalk, varvid emellertid dess sydöstra gräns eventuellt kunde erhålla den sträckning, som å kalken inlagts med streckad linje å ägofiguren nr 69. Styrelsen har därjämte förklarat sig villig att avyttra området — som för en eventuell försäljning givetvis borde undergå förnyad uppskattning på församlingens bekostnad, varvid hänsyn jämväl borde tagas till värdet av det inom området belägna grustaget — under förutsättning, dels att församlingen förbunde sig att icke exploatera området för tomtupplåtelser, dels att kronan och kronoegendomens arrendator erhöles rätt att begagna å området förefintliga vägar, samt dels att arrendatorn berättigades att över området, å den del av detsamma som låge söder om den i öster och väster gående vägen, driva honom tillhöriga kreatur.

I anledning härav har *församlingen* enligt utdrag av vederbörligt protokoll den 29 augusti 1933 med uttalande, att ägofiguren nr 69 odelad borde ingå i försäljningsområdet, godkänt det av styrelsen framlagda försäljningsförslaget med däri angivna villkor.

Överlantmätaren har härefter förklarat, att hinder icke mötte för avstyckning till särskild fastighet av nu ifrågavarande område, varvid såsom lämpligast ur jorddelningssynpunkt förordades, att ägofiguren nr 69 odelad inginge i styckningslotten.

Sedan domänstyrelsen anmodat domänintendenten att i samråd med vederbörande jägmästare på församlingens bekostnad verkställa saluvärdering av ifrågavarande, å förenämnda kalk med heldragna röda linjer avgränsade område, har domänintendenten med yttrande den 6 december 1933 till domänstyrelsen överlämnat ett den 29 november samma år upprättat instrument över den anbefallda värderingen.

Uppskattningsmännen hava åsatt området ett värde av 15,700 kronor, varav 5,120 kronor för växande skog och 10,000 kronor för tomt- och skönhetsvärde. Härvid hava uppskattningsmännen framhållit, att om hänsyn skulle tagas till värdet å de betydande grusmassor, som förekomme inom området, värdet å detsamma torde bliva så högt, att församlingen knappast torde kunna lösa området, varför uppskattningsmännen endast räknat med, förutom det egentliga skogs- och markvärdet, ett visst skönhetsvärde.

Domänintendenten har ansett, att försäljning av ifrågavarande område bleve till avsevärd skada för kronoegendomen. Det vid förenämnda den 14 november 1932 å egendomen hållna uppskattningsförrättning uppgjorda försäljningsförslaget skulle i det stora hela kunna tillfredsställa församlingen. I sitt yttrande den 5 april 1933 hade domänintendenten visserligen efter stor tvekan ansett sig böra gå med på försäljning av ett utökat område, men en försäljning av hela Erska Lunde kunde icke under några förhållanden försvaras. Det av styrelsen framlagda förslaget innebure, förutom att försäljningsområdets gräns komme att gå för nära inpå kronoegendomens tomt och byggnader, att mellan huvudgårdens ekonomibyggnader och dess arbetarbostad ej komme att finnas annan förbindelse än den mycket starkt trafikerade allmänna vägen. På grund därav och av andra anförda skäl har domänintendenten ansett sig böra återgå till det vid uppskattningsförrättningen den 14 november 1932 uppgjorda förslaget samt på det bestämdaste motsätta sig varje utökning av det av nämnden därvid föreslagna försäljningsområdet.

Härefter har *arrendatorn* av kronoegendomen förklarat sig på det bestäm-

daste protestera mot försäljning av Erska Lunde i dess helhet, varemot arrendatorn förklarar sig icke hava något att erinra mot försäljning av det område av Erska Lunde, som låge mellan landsvägen och den s. k. skolvägen, hade så stor betydelse för huvudgården, att försäljning av berörda del under inga förhållanden borde ifrågakomma. I vilket fall som helst borde dock, enligt arrendatorns förmenande, kronan vid försäljning ovillkorligen förbehållas rätt att kostnadsfritt för egendomens behov taga grus i befintliga grustag å ifrågakommande försäljningsområde.

Kyrkoherden G. Strandman har å församlingens vägnar anhållit att få köpa hela det å förenämnda kalk med röda begränsningslinjer angivna området.

Överjägmästaren har härefter med bifogande av skrifter från nyssbemälda Strandman och jägmästaren avgivit förnyat yttrande i ärendet. Därvid har överjägmästaren med förmålan, att den av domänintendenten och jägmästaren den 29 november 1933 verkställda värderingen icke gäve uttryck åt Erska Lundes exploateringsvärde, på angivna grunder uppskattat värdet å det område, församlingen önskade köpa, till 60,805 kronor 78 öre, varav 51,557 kronor 28 öre för utnyttjningsbart grus å en areal av 6 hektar efter 2,400 kronor per hektar under 50 år, diskonterat efter 4 procent till nutid. Överjägmästaren har på anförda skäl ifrågasatt antingen att försälja kullen till församlingen till ett högsta pris, som denna kunde vara villig betala, under förutsättning att församlingen förbunde sig att dels icke exploatera området vare sig för grustäkt eller bebyggelse, dels ock tåla viss fädrift över området, eller att till enskild för exploatering sälja kullen för exploateringsvärdet, eller ock att behålla kullen i kronans ägo och successivt utnyttja dess grus- och skogstillgång samt, i den mån grustäkten framskrede, upplåta tomter från området.

I anledning av överjägmästarens yttrande har *Strandman* framhållit, att på ett avstånd av en kilometer från Erska Lunde låge en liknande grushöjd, Karlstad Lunde, med en areal av cirka 10 hektar och omkring fyra gånger större grusmängd än Erska Lundes. Karlstad Lunde med därå växande värdefull skog hade år 1921 inköpts av Västergötland—Göteborgs järnvägsaktiebolag till ett pris av 10,000 kronor. Karlstad Lundes grus vore snarare bättre än sämre än gruset i Erska Lunde. Därtill komme att genom Karlstad Lunde ginge järnvägsspår, som underlättade lastning av grus från detta grustag, varför köpare av grus i första hand sökte sig till Karlstad Lunde. Vid jämförelse med priset å densamma syntes det av domänintendenten och jägmästaren föreslagna saluvärdet för Erska Lunde, 15,700 kronor, ingalunda vara för lågt. — Belysande vore allt enligt meddelande från järnvägsbolaget grusförsäljningen från Karlstad Lunde under åren 1923—1934 i medeltal för år uppgått till endast 370 kronor netto. Skulle överjägmästarens synpunkter vinna beaktande och Erska Lunde exploateras för grusförsäljning, om sådan kunde åvägbringas, komme Erska kyrka och kyrkogård att åtminstone på tre sidor omgivas av grustag. Den vackra Erska Lunde bleve då ersatt med ett ödsligt grusområde i vars mitt den nu så vackert belägna kyrkan komme att ligga oskyddad.

Härefter har *domänintendenten* föreslagit — förutom annat varom domänintendenten förut i ärendet väckt förslag — att vid eventuell försäljning av Erska Lunde området skulle beläggas med servitut av innehåll, att mitt framför kronoegendomens trädgård en minst 10 meter bred markkremsa skulle hållas fri från träd med större höjd än 2½ meter.

Med utlåtande den 4 februari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

Med hänsyn till de av församlingen framförda synpunkter, vilka synts sty-

relsen värda beaktande, ville styrelsen för sin del icke motsätta sig en försäljning av Erska Lunde i hela den utsträckning, som av församlingen ifrågasatts. Endast därigenom torde det med områdets förvärvande åsyftade ändamålet kunna helt uppnås. Därest området försålles till församlingen på villkor, bland annat, att till förmån för i kronans ägo kvarvarande del av kronoegendomen å salulotten lades servitut dels om rätt att begagna å lotten befintliga vägar, samt att driva egendomens huvudgård tillhörande djur över lotten dels och till skydd för utsikten från huvudgården, torde för jordbruksdelen av egendomen icke heller några vägande invändningar mot en upplåtelse av hela lunden kunna göras.

Vad områdets värde anginge torde, med hänsyn till gruskullens höjd över marken samt till den omständigheten att församlingens kyrka och kyrkogård vore belägna på kullens högsta punkt, en exploatering av grustaget i den utsträckning, som av överjägmästaren ifrågasatts, icke lämpligen låta sig göra. Såsom i ärendet upplysts funnes även mycket stora grusfyndigheter i trakten ej långt från egendomen. Styrelsen ansåge sig därför och med hänsyn till ändamålet med upplåtelsen kunna förorda en försäljning av området för det av domänintendenten och jägmästaren vid uppskattningsförrättningen den 29 november 1933 beräknade priset, 15,700 kronor.

Enligt styrelsens mening torde emellertid böra tillses, att områdets utnyttjande i framtiden för det med förvärvet åsyftade ändamålet bleve vederbörligen garanterat. Det syntes därför styrelsen lämpligt, att församlingen iklädde sig förpliktelse att icke exploatera området för bebyggande, grustäkt eller annat ekonomiskt ändamål, därvid hinder givetvis icke borde möta mot en eventuell utvidgning av kyrkogården. På därom i skrivelse till ordföranden i församlingens kyrkoråd gjord förfrågan hade församlingen också vid extra kyrkostämman den 4 februari 1936 åtagit sig dylika förpliktelser, varjämte församlingen förklarat sig villig att mot den föreslagna köpeskillingen, 15,700 kronor, samt under de i nyssnämnda skrivelse angivna villkor förvärva området i fråga. Emellertid torde möjligen försiktigheten bjuda att betryggande säkerhet för att området icke komme att användas i exploateringssyfte skapades på så sätt, att kronan förbehölles rätt att under obestämd tid köpa området åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker på av domänstyrelsen anförda skäl ifrågavarande försäljning i enlighet med det förslag, styrelsen framlagt, därvid förbehåll bör göras om återköpsrätt för kronan under obestämd tid.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Erska nr 3 Östergården och nr 4 Bergsgården i Erska socken av Älvsborgs län ett med heldragna röda begränsningslinjer å ett av distriktslantmätaren E. Blombergsson vidimerat kartutdrag angivet område (huvuddelen av Erska Lunde) med en areal av cirka 11.2 hektar och ett saluvärde av 15,700 kronor må försäljas till Erska församling för en saluvärdet motsvarande köpeskillning med rätt för kronan under obestämd tid att — för den händelse det försålda området exploateras för bebyggande, grustäkt eller annat ekonomiskt ändamål — köpa området åter enligt lagen om återköpsrätt till fast egendom;

skolande i övrigt gälla, att området försäljes i befintligt skick med tillträdesrätt för köpare omedelbart, att köpeskillingen skall kontant erläggas å tillträdesdagen, att förbehåll göres för de gränsjämknings, som vid blivande avstyckning av området kunna föreskrivas, att i försäljningen icke ingå några hus eller anläggningar, att till förmån för i kronans ägo kvarvarande del av kronoegendomen å salulotten lägges servitut om rätt att dels begagna å lotten förefintliga vägar, dels driva egendomens huvudgård tillhörande djur över lotten, dels ock till skydd för utsikten från huvudgården genom huggningar på församlingens bekostnad så behandla skogen utefter gränsen mot huvudgårdens tomt och trädgård på en bredd av minst 15 meter från sagda gräns att ett mot gränsen jämnt sluttande krontak så småningom erhålles, att köparen är skyldig att, såvitt salulotten därav beröres, respektera tidigare i samband med försäljning jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 mars 1933 av sex lotter — som å en av extra lantmätaren Knut Lundblad under åren 1929—1931 upprättad och kompletterad karta i tre blad betecknats med litt. B—G — lotterna tillförsäkrad rätt att hämta för lotterna erforderligt grus å ett område av ägofigurerna nr 78, 81, 83 och 84 å sagda karta, varå området utmärkts med röd begränsningslinje, att innehavare av överegendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att, såvitt området därav beröres, hava ledningarna kvarstående å egendomen samt nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, samt att i övrigt i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

14:o.

Äskekärr nr 3 Hansgården i Älvsborgs län.

Kronoegendomen 1 mantal Äskekärr nr 3 Hansgården i Starrkärrs socken av Älvsborgs län är genom domänstyrelsens den 2 oktober 1925 meddelade kontrakt utarrenderad för tiden 14 mars 1927—14 mars 1937 mot en årlig avgäld av 1,620 kronor.

Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1935. Av handlingarna i ärendet, däribland en av extra lantmätaren J. Gordh år 1917

över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är förlagd i tre skiften, hemskiftet, Risveden och Alefjäll, och belägen invid Göta älv, 34 kilometer från Göteborg samt 4 kilometer från Älvängens och Nols järnvägsstationer, innehåller en areal av 78.7510 hektar, därav 25.7760 hektar tomt och åker, 14.2510 hektar äng, 37.9060 hektar avrösningsjord och 0.8180 hektar impediment.

Åkerjorden å hemskiftet, som genomkorsas av en bergås, är genom denna uppdelad i två skiften, av vilka det närmast älven belägna genomlöpes av Bergslagsbanan. Jorden består till större delen av mullblandad lättlera på botten av lera och dy och är i huvudsak av god, delvis även av mycket god beskaffenhet. Ängen utgöres huvudsakligen av älvland samt användes till bete. Den egentliga betesmarken är belägen å förenämnda bergås, som emellertid lämnar ett mycket obetydligt bete. Skogsmarken är belägen 25 kilometer från egendomens huvudgård på den s. k. Risveden. Skogsmarken är av god beskaffenhet men jämförelsevis svåråtkomlig. Å Alefjäll finnes ett mosskifte om 1.1500 hektar, vilket emellertid torde vara praktiskt taget värdelöst. Å egendomen finnes en för hela det skifteslag, vari egendomen ingår, samfällid grustäkt av obetydligt värde. Några självständigt brukade torp eller lägenheter finnas ej å egendomen. Av kronan tillhöriga byggnader är boningshuset mycket gammalt och dåligt, drängstugan fallfärdig samt ladugården knappast medelgod. Egendomens svinhus är däremot i gott stånd. Utfartsvägen från egendomen är synnerligen besvärlig. Vägen passerar nämligen i skarpa krökar och backar den bergrygg, som är belägen mellan allmänna landsvägen och gårdens tomtområde. Egendomens taxeringsvärde utgör 46,100 kronor, varav 4,200 kronor belöpa å skog och skogsmark.

Uppskattningsnämnden har med hänsyn till byggnadsbeståndets svaga beskaffenhet och de kostnader, som på grund därav inom närmaste tiden måste nedläggas för nybyggnader å egendomen, funnit en försäljning av densamma vara för kronan förmånligast. Egendomen har åsatts ett saluvärde av 36,000 kronor, därav 9,350 kronor för egendomen tillhörande avrösningsjord med därå växande skog. Arrendevärdet å egendomen har beräknats till 1,300 kronor.

Vid saluvärderingen har hänsyn tagits till värdet av arrendatorn tillhöriga källare, rum och skafferi i boningshuset samt elektrisk anläggning, ävensom till verkställd höstsådd, höstplöjning och frösådd, vilket allt värderats till 2,000 kronor. Värderingen har i övrigt verkställts under förutsättning, att egendomen överlämnas i det skick, vari densamma på grund av det nu om egendomen gällande arrendekontraktet skall av arrendatorn avträdas.

Nämnden har icke funnit skäl föreslå föreskrifter om särskilda villkor för egendomens användning eller om återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses påkallade, har nämnden förordat en nedsättning i saluvärdet med femton procent.

Köpare av egendomen borde förpliktas respektera mellan domänstyrelsen och vattenfallsstyrelsen träffad överenskommelse rörande ersättning för det intrång, som skulle komma att förorsakas egendomen genom reglering av sjön Väneren.

Nämnden har förordat, att egendomen skulle hembjudas egendomens nuvarande arrendator Ernst Nilsson, som på ett mycket förtjänstfullt sätt skött densamma. Vid hembudet till Nilsson skulle med anledning av det sätt,

varpå saluvärdet beräknats, värdet minskas med 2,000 kronor eller till 34,000 kronor.

Arrendator Nilsson har skriftligen förklarat, att han önskade inköpa egendomen till det föreslagna värdet, 34,000 kronor, ävensom att han, därest han finge förvärva egendomen, avstode från varje honom tillkommande fordran mot kronan, vare sig grundad på bestämmelser i det om egendomen gällande arrendekontraktet eller på den omständigheten att han själv bekostat elektrifiering av egendomen.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare hava tillstyrkt egendomens försäljning.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 16 januari 1936 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del i huvudsak anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens försäljningsförslag.

Egendomen borde upplåtas med full och oinskränkt äganderätt samt säljas i befintligt skick med tillträde den 14 mars 1937.

Hembud borde vid försäljningen tillerkännas arrendator Nilsson. Nilsson hade visserligen endast innehaft egendomen sedan den 14 mars 1931, men dessförinnan hade dock egendomen från år 1906 brukats av hans fader.

Egendomens saluvärde, som i uppskattningsinstrumentet angivits till respektive 36,000 och 34,000 kronor, hade emellertid, enligt vad som framgått av en närmare granskning av de till styrelsen överlämnade handlingarna, kommit att upptagas för lågt, alldenstund vid värdesättningen hänsyn icke tagits till värdet av en egendomen underlydande lägenhet Botten tillhörande markareal om 0.8130 hektar inägojord. Med anledning härav hade styrelsen, efter domänintendentens hörande, funnit sig böra åsätta egendomen ett med 600 kronor förhöjt värde, vilket värde jämväl godkänts av Nilsson.

Styrelsen ville tillika anmäla, att egendomen berördes av företaget Vänerens reglering. Jämlikt ett mellan vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen träffat avtal hade överenskommit, att ersättningen för skador genom nämnda reglering å domänfonden tillhörande fastigheter skulle utgå efter de grunder, som av domstol bleve fastställda för skador av enahanda beskaffenhet å andra än domänfonden tillhörande fastigheter, dock att ersättningen skulle beräknas till fulla värdet och utan förhöjning med femtio procent enligt 9 kapitlet 48 § vattenlagen. Då försäljning av fastigheter under domänstyrelsens förvaltning icke borde rubba denna överenskommelse, borde vid försäljningarna förbehåll göras om att ersättning för eventuella skador genom Vänerens reglering å fastigheterna skulle utgå i enlighet med vad nyss nämnts. Enligt meddelande från vattenfallsstyrelsen torde egendomen genom regleringen åsamkade skador komma att uppgå till alternativt 2,179 eller 1,620 kronor.

Mot försäljningsförslaget, sådant det blivit av domänstyrelsen förordat, har jag intet att erinra. Då i försäljningen skola ingå allenast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar, torde saluvärdet böra sättas till 34,600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att den i Älvsborgs län, Starrkärrs socken, belägna kronoegendomen 1 mantal Äskekärr nr 3 Hansgården må mot ett saluvärde av 34,600 kronor försäljas jämlikt förordningen den 6 juni 1929 angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för arrendatorn Ernst Nilsson samt under villkor i övrigt, att egendomen försäljes med tillträdes rätt för köparen den 14 mars 1937, att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinner sig, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, att för skada, som åsamkas egendomen genom Vänerns reglering, ersättning skall utgå efter fulla värdet av skadan och bestämmas enligt de grunder, som av domstol blivit fastställda för skador av enahanda beskaffenhet å andra än domänfonden tillhörande fastigheter, dock utan förhöjning av skadeståndsbeloppet med femtio procent enligt 9 kapitlet 48 § vattenlagen, att köpare av egendomen i blivande köpehandling skall tillförbindas att gottgöra kronan, vad kronan kan visa sig hava till egendomens arrendator utgivit i ersättning för höstplöjning, trädesberedning och sådd, att, därest egendomen kommer att förvärvas av Nilsson, varken han eller kronan skall efter tillträdesdagen äga framställa ersättningsanspråk på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt, med undantag för anspråk på till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter, samt att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar skola förbehållas rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur.

15:o.

Basebo nr 1 i Skaraborgs län.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 februari 1935 överfördes från statens domäners fond till arrendeegnehemsfonden $\frac{3}{4}$ mantal Basebo 1ⁱ i Saleby socken av Skaraborgs län att tillträdas den 14 mars 1936.

Egendomen, som enligt av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1935 upprättad karta och beskrivning innehåller en totalareal av 160.25 hektar, har av jordnämnden disponerats sålunda, att åtta arrendeegnehem, betecknade Basebo litt. Aa—Ah, om sammanlagt 133.93 hektar utlagts, att ett område om 1.8850 hektar, å vilket riklig tillgång av väggrus är till finnan-

des, utlagts som särskild lägenhet med beteckning Basebo litt. Ai, att sammanlagt 2.24 hektar redovisats som för styckningsdelarna gemensam areal och att återstoden om 22.1950 hektar kvarstår som stamfastighet och har betecknats Basebo litt. A.

I skrivelse den 23 december 1935, varöver domänstyrelsen efter domänintendentens hörande avgivit utlåtande den 21 januari 1936, har *statens jordnämnd* anmält, att enligt nämndens mening stamfastigheten litt. A ej lämpligen kunde disponeras för arrendeegnahm utan borde försäljas för sig.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Hemmansdel litt. A omfattar 22.1950 hektar, varav 19.41 hektar åker och tomt samt 2.7850 hektar äng och odlingsmark. Åkerjorden är av jämförelsevis god beskaffenhet men ej täckdikad. På området finnas tillräckliga byggnader, vilka dock delvis äro i behov av omedelbar ombyggnad.

Jordnämnden, som åsatt stamfastigheten ett saluvärde av 17,000 kronor, har föreslagit, att fastigheten för denna köpeskilling hembjödtes nuvarande arrendatorn å Basebo, Torsten Apell, som varit arrendator därstädes sedan ett tjugotal år tillbaka. Egendomen borde få tillträdas den 14 mars 1936 i befintligt skick. Köpeskillingen borde erläggas kontant å tillträdesdagen eller å annan tid, varom jordnämnden kunde överenskomma med köparen.

Detaljvillkoren för försäljningen borde lämpligen få fastställas av jordnämnden. Köpeskillingen med avdrag av försäljningskostnaden borde överföras till statens domäners fond och bokförda värdet å egendomen Basebo hos arrendeegnahmetsfonden samtidigt nedskrivs med köpeskillingsbeloppet.

Skulle arrendatorn ej önska använda sig av hembudsrätten, borde jordnämnden få utbjuda egendomen till hugade spekulanter å sätt, som nämnden funne lämpligt, och underställa upprättat köpeavtal Kungl. Maj:ts godkännande.

Skulle försäljningen av en eller annan orsak ej bliva klar med tillträde den 14 mars 1936, borde jordnämnden hava befogenhet att tillfälligt utarrendera egendomen emot den arrendeavgift och de villkor i övrigt, som nämnden kunde finna gott bestämma.

Domänintendenten har meddelat, att han av praktiska skäl ansåge lämpligast, att försäljningen av lotten litt. A genomfördes av jordnämnden, som hade kännedom om alla å försäljningen inverkan förhållanden. Det föreslagna priset förefölle lågt, men kunde därå influera avtal eller villkor, som motiverade detsamma. Därest arrendatorn ej begagnade sig av hembudsrätten, borde lotten, om den skulle säljas i öppna marknaden, utbjudas å auktion på sätt som angåves i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) om försäljning av kronoegendom m. m.

Domänstyrelsen har åberopat domänintendentens yttrande.

Jag tillstyrker jordnämndens förslag, att lotten litt. A, må hembjudas ar-*Departements-*
rendatorn Torsten Apell mot ett saluvärde av 17,000 kronor. Därest Apell icke *chefen.*
begagnar sig av denna rätt, bör jordnämnden äga att i huvudsaklig överens-
kommelse med bestämmelserna i 1929 års försäljningsförordning utbjuda
egendomen till salu, antingen under hand eller å offentlig auktion. Det bör
dock åligga jordnämnden att i detta fall för godkännande underställa Kungl.
Maj:t det köpeavtal, som kan komma att upprättas. Köpeskillingen bör, i

anslutning till vad nämnden anfört, efter avdrag av försäljningskostnaderna tillföras den i statens domäners fond ingående markinköpsfonden.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Basebo nr 1 i Saleby socken av Skaraborgs län den å distriktslantmätaren Tor Hjertquists förenämnda karta med litt. A betecknade lotten må för en köpeskilling av 17,000 kronor och med tillträde räknat från och med den 14 mars 1936 samt på villkor i övrigt, som statens jordnämnd bestämmer, hembjudas arrendatorn Torsten Apell; *samt att*, därest arrendatorn ej skulle använda sig av hembudsrätten, jordnämnden må i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) om försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. äga utbjuda lotten till salu antingen under hand eller å auktion samt för godkännande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som kan komma att upprättas.

16:o.

Östbro nr 2 i Värmlands län.

Jämlikt skrivelse till domänstyrelsen den 1 december 1933 förordnade Kungl. Maj:t, att av kronoegendomen 2 mantal Östbro nr 2 i Bro socken av Värmlands län följande lotter, vilka funnos angivna å två av lantmäteriauskultanten Axel V. Valdemarsson år 1917 kopierade och kompletterade kartor över Norra och Södra Östbro skulle med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1934 försäljas, nämligen *dels* lotten VI med en areal av omkring 0.0455 hektar till L. P. H. Kvarnström för en köpeskilling av 75 kronor, *dels* lotten VII med en areal av omkring 0.27 hektar till Gustav Axelsson för en köpeskilling av 675 kronor, båda köpeskillingarna att erläggas enligt 22 § B förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., *dels ock* lotterna VIII med en areal av omkring 0.27 hektar och ett saluvärde av 675 kronor, IX med en areal av omkring 0.246 hektar och ett saluvärde av 660 kronor, X med en areal av omkring 0.25 hektar och ett saluvärde av 640 kronor, XI med en areal av omkring 0.25 hektar och ett saluvärde av 625 kronor, XII med en areal av omkring 0.23 hektar och ett saluvärde av 575 kronor, XIII med en areal av omkring 0.4 hektar och ett saluvärde av 800 kronor och XIV med en areal av omkring 0.424 hektar och ett saluvärde av 850 kronor genom utbud under hand jämlikt 13 § förordningen samt lotterna XV med en areal av omkring 0.416 hektar och ett saluvärde av 870 kronor, XVI med en areal av omkring 3.322 hektar och ett saluvärde av 1,250 kronor och XVII med en areal av omkring 1.235 hektar och ett saluvärde av 760 kronor med hem-

buds rätt jämlikt 10 § förordningen för O. A. Johansson till lotten XV samt jämlikt 11 § förordningen för G. A. Gustavsson till lotten XVI och för O. P. Lantz till lotten XVII.

Vid försäljningarna skulle i övrigt iakttas, att lotterna skulle överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befunno sig, att förbehåll skulle göras för jämkningar i lotternas gränser eller eljest, vilka kunde komma att föreskrivas vid avstyckningen, att köparna skulle respektera Bro elektriska distributionsförening medgiven rätt att hava elektriska ledningar framdragna över kronoegendomen, i vad sagda rätt berörde de försålda lotterna, att köparna skulle äga rätt att hämta vatten från en å ägofigur nr 26 enligt förberörda karta över Södra Östbro belägen källa ävensom rätt till väg från enskilda vägen Hög—Bro fram till källan, samt att beträffande lotterna VI och VII i tillämpliga delar skulle gälla bestämmelserna i förenämnda förordning den 6 juni 1929.

Tillika anbefalldes Kungl. Maj:t domänstyrelsen att — beträffande lotterna III, IV och V, vilka enligt vederbörande uppskattningsnämnds förslag borde försälas med hembuds rätt jämlikt 11 § förordningen för respektive Axel Olsson, Carl Larsson och K. G. Vall i och för sammanläggning med vissa av dem förut innehavda lägenheter — inkomma med nytt förslag till område för lotterna med beaktande därvid av att lotterna tilldelades för sammanläggningen lämpade mindre områden.

Med anledning av Kungl. Maj:ts berörda beslut hava förenämnda Kvarnström, Axelsson, Johansson, Gustavsson och Lantz hembjudits lotterna VI, VII, XV, XVI respektive XVII och hava av dessa lotterna VII, XV och XVI sålts till respektive Axelsson, Johansson och Gustavsson, under det att Kvarnström och Lantz förklarar sig icke önska inköpa lotterna VI respektive XVII, Lantz under förmälan, att landsvägen Bro—Södra Ny komme att vid vägomläggning genomskära lotten. Däremot önskade Lantz inköpa lottens hagmark, 0.235 hektar, för 160 kronor.

Vidare hava lotterna VIII—XIV utbudits till salu i enlighet med försäljningsbeslutet, men hava några anbud ej avgivits å dessa med undantag för lotten XIII. Köparen har emellertid ej kunnat fullfölja köpet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts berörda beslut uppdrog domänstyrelsen åt domänintendenten att inkomma med nytt förslag till område för lotterna III, IV och V med beaktande av att lotterna tilldelades för sammanläggningen med respektive lägenheter lämpade mindre områden.

Med anledning härav uppgjorde domänintendenten den 7 februari 1934 förslag till utökning av dessa lotter.

I yttrande över detta förslag ifrågasatte överlantmätaren huruvida lotten III med hänsyn till tilldelningen skogsmark kunde avstyckas.

Sedan från arrendatorn av arrendelotten I, Frans Bäckström, inkommit ansökan att få inköpa lotten ostyckad, samt sedan utrönts att kostnaderna för nödig nybyggnad å lotten torde komma att uppgå till närmare 10,000 kronor, uppdrog domänstyrelsen, som ifrågasatte huruvida det ej vore lämpligast, att hela egendomen försålles, åt domänintendenten

dels att från vederbörande skogsstatstjänstemän inhämta upplysning huruvida skogsmarken å den fastighet, som lotten III vore avsedd att tilläggas, vore av den beskaffenhet, att avstyckning av lotten kunde verkställas enligt överlantmätarens utredning,

dels uppgöra förslag till saluvärden och försäljningsvillkor rörande lotterna I och II med de arealer desamma kunde komma att erhålla, lotten I sedan vissa delar av lotterna III, IV och V, som enligt domänintendentens förslag den 7 februari 1934 ej skulle ingå i dessa salulotter, samt eventuellt till försäljning bestämda men ej försålda lotter å Norra Östbro tillagts lotten I, samt lotten II eventuellt utökad med de salulotter å södra Östbro, som ej funnit köpare,

dels att avgiva förslag till försäljning av de delar av egendomen, som ej borde tilläggas lotterna I och II,

och dels å kartorna angiva den sträckning, som landsvägen Bro—Södra Ny numera erhållit.

Med anledning härav har domänintendenten verkställt värdering å egendomen den 19 november 1935. Av protokoll hållet vid nämnda förrättning inhämtas bland annat följande.

Domänintendenten erinrar, att vid förrättningen år 1932 uppskattning i vanlig ordning verkställdes, varvid egendomen uppdelats i 17 försäljningslotter och ett kronoparksområde. Med hänsyn till att arrendatorn av lotten I då emellertid ej varit hembudsberättigad vid egendomens försäljning och ej heller ansett sig vara i stånd att med äganderätt förvärva arrendeområdet, hade nämnden föreslagit, att lotten måtte hembjudas arrendatorn å arrende under ytterligare en period. Numera hade arrendatorn emellertid gjort framställning om att få övertaga lotten med äganderätt. Likaså hade arrendatorn av lotten II nu förklarar, att han önskade förvärva den av honom arrenderade lotten. I det förslag, som uppgjordes år 1932, hade vidare föreslagits att ett mindre område skulle avsättas till kronopark. Vederbörande revirförvaltare hade dock nu förklarar, att kronan knappast kunde hava något intresse av att hava ett så pass litet område, som ifrågasatts, kvar i sin ägo. Vidare hade ytterligare ett par personer begärt att få förvärva mindre områden från egendomen. Å andra sidan hade en del av de vid uppskattningen år 1932 utlagda tomterna icke funnit köpare.

Med anledning av de sålunda ändrade förhållandena har domänintendenten uppgjort följande försäljningsförslag.

Lotten I. Huvudgården till arrendelotten I. Ägofigurer å kartorna: Norra Östbro: av 2, 3—5, av 6, 7—25, av 26, 31—33, 40—45, av 46, 47—56, av 60, 68—74, av 75, 76—87, av 88, 89—91, av 93, 94, av 95, av 96, 97. Södra Östbro: 154—163, av 164, 165—199, av 200, av 201 och 205 (206). Areal 128.181 hektar, varav 44.645 hektar tomt och åker, 22.826 hektar ång (delvis sjöbotten) och 60.71 hektar avrösningsjord. Saluvärde 47,000 kronor, varav 18,000 kronor för avrösningsjord med växande skog. Arrendevärde 1,130 kronor.

Denna lott har brukats av Frans Bäckström sedan den 14 mars 1925. Då Bäckström under sitt innehav skött densamma mycket bra borde lotten hembjudas honom enligt 9 § förenämnda förordning. Då värderingen verkställdes med hänsyn tagen till av arrendatorn ägda byggnader, å egendomen utförd höstsådd m. m., vilka tillhörigheter värderats till 2,700 kronor, borde han erhålla lotten för 44,300 kronor. Mot det föreslagna priset har Bäckström förklarar sig icke hava något att erinra.

Lotten II. Huvudgården till arrendelotten II. Ägofigurer å kartorna: Norra Östbro: 1, av 2, av 6, 100—135. Södra Östbro: 1—12, 27—49, 76—91, av 92, av 93, 94—153, av 200, av 201 och 202—204 a. Areal 143.001 hektar, varav 62.474 hektar tomt och åker, 33.147 hektar äng (sjöbotten) och 47.38 hektar avrösningsjord. Saluvärde 54,200 kronor, varav 22,100 kronor för avrösningsjord med växande skog. Arrendevärde 1,450 kronor.

Denna lott har brukats av A. Johansson sedan den 14 mars 1924. Då Johansson under sitt innehav väl brukat arrendeområdet, borde lotten hembjudas honom enligt 9 § förordningen. Då lotten värderats med hänsyn tagen till av arrendatorn därå ägda byggnader, utfört höstbruk m. m., vilka tillhörigheter värderats till 4,800 kronor, borde han för lotten betala 49,400 kronor. Härtill komme värdet å den s. k. »ålderdomstomten», som enligt Johanssons anhållan skulle medfölja lotten, med 1,350 kronor. Saluvärdet bleve härigenom 50,750 kronor. Vid lottens försäljning borde förbehåll göras om rätt för det från kronoegendomen Stav försålda torpet Jeriko till väg över ägofigur 100 å Norra Östbro. Denna rätt borde tryggas genom inteckning. Inom lotten finnes en vattenfallsstyrelsen tillhörig transformator, som borde undantagas.

Lotten III. Ägofigur å kartan till Norra Östbro: 34—39, 98—99 och 160—161. Areal 22.219 hektar, varav 6.69 hektar åker, 0.26 hektar äng och 15.269 hektar avrösningsjord. Saluvärde 6,840 kronor, varav 3,971 kronor för avrösningsjord med växande skog. Arrendevärde 160 kronor.

Denna lott har Axel Olsson, som äger den från Östbro förut avstyckade lägenheten Tynäs om 6 hektar åker och 5 hektar avrösningsjord, begärt att få förvärva. Då området vore lämpligt att sammanlägga med den av Olsson förut ägda lotten, borde lotten, hembjudas honom enligt 11 § förordningen. Mot det föreslagna priset har Olsson ej haft något att erinra. Vid lottens försäljning borde förbehåll göras om rätt för den eller dem, som ägde rätt begagna den med ägofigurer nr 160 och 161 betecknade vägen, att nyttja densamma till en bredd av 6 meter, dikena däri inberäknade.

Lotten IV. Ägofigurer å kartan till Norra Östbro: 57—59, av 60, 61—67 och av 75. Areal 1.841 hektar, varav 1.779 hektar åker och 0.062 hektar äng. Saluvärde 1,100 kronor. Arrendevärde 30 kronor.

Denna lott har Carl Larsson, som äger den från Östbro förut avsöndrade lägenheten Älvnäs om cirka 1½ hektar, begärt att få förvärva. Då området vore lämpligt att sammanlägga med Larssons förutvarande innehav, borde lotten hembjudas Larsson enligt 11 § förordningen. Mot det föreslagna priset har Larsson förklarat sig icke hava något att erinra.

Lotten V. Ägofigurer å kartan till Norra Östbro: av 26, 27—30, av 95, av 96 och av 155. Areal 1.489 hektar, varav 0.72 hektar åker, 0.144 hektar äng och 0.625 hektar avrösningsjord. Saluvärde 880 kronor, varav 430 kronor för avrösningsjord med växande skog. Arrendevärde 20 kronor.

Denna lott har K. G. Vall, som äger den lotten angränsande bostadslägenheten Norra Östbro ¹¹⁶ och ¹¹⁷ om tillsammans 0.5 hektar åker och någon annan mark, begärt att få förvärva. Då lotten lämpade sig för utökning av Valls förut ägda lägenhet, som efter utökningen torde kunna betraktas som en mindre jordbrukslägenhet, borde lotten hembjudas Vall enligt 11 § förordningen. Mot det föreslagna priset har Vall förklarat sig icke hava något att erinra.

Lotten VI. Ägofigur å kartan till Norra Östbro: av 95. Areal 0.4 hektar avrösningsjord. Saluvärde 200 kronor. Lotten saknar arrendevärde.

Denna lott har Johannes Nilsson, som äger lägenheten Norra Östbro ¹¹⁸ begärt att för utrymmes vinnande få förvärva. Domänintendenten har till-

styrkt Nilssons ansökning. Mot det föreslagna priset har Nilsson förklarat sig ej hava något att erinra.

Lotten VII. Ägofigurer å kartan till Södra Östbro: 13, 14, av 15 och av 16. Areal 1.4 hektar, varav 1.17 hektar åker och 0.23 hektar avrösningsjord. Saluvärde 960 kronor. Arrendevärde 30 kronor.

Denna lott har ägaren av den från egendomen förut försålda bostads-lägenheten Östbro 2⁵ begärt att få förvärva. Då området lämpade sig för sammanläggning med lägenheten Östbro 2⁵, som efter sammanläggningen torde kunna betraktas som en mindre jordbrukslägenhet, borde lotten hembjudas ägaren av nämnda lägenhet, O. A. Johansson, jämlikt 11 § förordningen. Mot det föreslagna priset har Johansson förklarat sig ej hava något att erinra.

Lotten VIII. Ägofigur å kartan till Södra Östbro: av 26. Areal 0.235 hektar avrösningsjord. Saluvärde 60 kronor. Lotten saknar arrendevärde.

Denna lott har O. P. Lantz, som äger den från egendomen förut av-söndrade lägenheten Södra Östbro 1¹⁷, begärt att för utrymmes vinnande få förvärva. Domänintendenten har tillstyrkt framställningen. Mot det föreslagna priset har Lantz förklarat sig ej hava något att erinra. Den å lotten belägna vattenkällan borde beläggas med servitut till förmån för samtliga från egendomen upplåtna lotter, varjämte lotterna borde tillerkännas rätt till väg fram till källan.

Vid blivande försäljningar borde förutom vad sålunda föreslagits följande villkor stipuleras.

De lån från nyodlingslånefonden, som åvilade egendomen, borde påföras försäljningslotterna I och II. Det mellan vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen träffade avtalet rörande den ersättning, som borde utgivas vid Vänerens eventuellt blivande reglering borde respekteras av blivande köpare i den mån de kunde komma att beröras härav. Vidare borde respektive köpare åläggas respektera såväl Bro elektriska distributionsförening medgiven rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen som telegrafverket lämnat tillstånd att hava ledningar och kablar över försäljningslotterna. Lotten II borde slutligen utgöra stamfastighet.

Värderingarna vore verkställda med hänsyn tagen till det skick, vari lotterna på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skulle av arrendatorn överlätas.

Lotterna borde få tillträdas den 14 mars 1936.

Under förrättningens gång har förenämnda Carl Larsson enträget begärt att få förvärva det större område, som föreslagits till försäljning åt honom vid uppskattningsförrättningen i april 1932. Larsson äger förut den från Södra Östbro av-söndrade lägenheten Älvnäs om cirka 1½ hektar åker. Som motiv för sin framställning om ett större jordområde har Larsson framhållit, att han önskade så pass stort jordbruk, att han därå kunde försörja sig och sin familj. Enligt uppgift har han vuxna hemmavarande barn. Enligt 1932 års uppskattningsinstrument omfattade lotten IV följande ägofigurer å kartan till Norra Östbro: av 39, 57—91, av 93, 94 och av 99 med en areal av 16.378 hektar, varav 7.248 hektar åker, 0.55 hektar äng och 8.58 hektar avrösningsjord. Saluvärdet har föreslagits till 7,100 kronor, vilket pris Larsson förklarat sig villig att erlægga. Arrendevärde 175 kronor.

Enligt detta alternativ komme

lotten I att innehålla 122.224 hektar, varav 39.176 hektar tomt och åker, 22.338 hektar äng och 60.71 hektar avrösningsjord. Saluvärde 43,600 kronor eller vid hembud till arrendatorn 40,900 kronor, arrendevärde 1,020 kronor,

lotten III 13.639 hektar, varav 6.69 hektar åker, 0.26 hektar äng och 6.689 hektar avrösningsjord. Saluvärde 4,200 kronor, som dock borde höjas till 4,240 kronor, arrendevärde 160 kronor.

Vid det förhållandet slutligen, att lotten III enligt domänintendentens uppfattning borde försälas enligt förberörda förslag av den 7 februari 1934, skulle denna lott komma att innehålla 7,304 hektar, varav 3.48 hektar åker, 0.26 hektar äng och 3.564 hektar avrösningsjord. Ägofigurer å kartan till Norra Östbro: 36—38, av 98, 98 a, av 99. Saluvärde 2,200 kronor. Arrendevärde 80 kronor.

Enligt detta förslag, varvid lotten IV skulle erhålla nu föreslagna arealen av 1.841 hektar, komme lotten I att omfatta 143.096 hektar, varav 47.855 hektar tomt och åker, 22.826 hektar äng och 72.415 hektar avrösningsjord. Saluvärde 51,640 kronor eller vid hembud till arrendatorn 48,940 kronor. Arrendevärde 1,200 kronor.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder icke syntes möta ur fastighetsbildningssynpunkt mot något av förberörda förslag, samt vidare framhållit, att då lotten IV genom att tilldelas en areal av 16.378 hektar, varav 7.248 hektar tomt och åker, bleve tjänlig till jordbruk, utan att lotternas I och III möjligheter härtill i avsevärd grad därigenom komme att minskas, detta förslag ur fastighetsbildningssynpunkt vore att föredraga. Beträffande lotten III har *överlantmätaren* härjämte framhållit, att den fastighet, som avsetts att bildas genom sammanläggning av lotten med Östbro Norra 1¹⁰ bleve betydligt bättre och mer bärkraftig om lotten erhöle en åkerareal av 6.69 hektar än av 3.48 hektar, som föreslagits i domänintendentens yttrande den 7 februari 1934.

Domänintendenten har vidare meddelat dels, att landsvägen Bro—Södra Ny ännu ej påbörjats, varför densamma icke kunnat inläggas å kartorna, dels att länsstyrelsen från förberörda köpare av lotten XIII, som ej fullföljt köpet, erhållit underrättelse om att han under vissa angivna villkor hade för avsikt att fullfölja köpet. Denna lott hade därför icke medtagits i det nu uppgjorda förslaget till egendomens uppdelning.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 22 januari 1936 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført följande.

Egendomen vore för närvarande utarrenderad i två lotter, arrendelotten I och arrendelotten II, för tiden 14 mars 1935—14 mars 1936 mot ett arrende av 800 kronor för vardera lotten. Styrelsen ansåge, att egendomen lämpligen borde försälas och såsom skäl härför ville styrelsen framhålla dels att rätt avsevärda nybyggnadskostnader besvärade lotten I samt även, fast i mindre grad, lotten II, dels att ett flertal hembudsberättigade spekulanter funnes å egendomen, vilka genom försäljning av egendomen uppdelad i lämpligt antal lotter skulle komma att erhålla bärkraftiga jordbruk, och dels egendomens avlägsna belägenhet i förhållande till övriga kronoegendomar, varigenom administrationskostnaderna för egendomen bleve avsevärda.

Det nu föreliggande försäljningsförslaget innefattade tre alternativ. Enligt samtliga tre alternativ vore lotterna II, V—VIII desamma. För åskådliggörande av de tre alternativen beträffande lotterna I, III och IV samt uppskattningsnämndens förslag av år 1932 hade styrelsen gjort följande uppställning.

	Alternativ I	Alternativ II	Alternativ III	Uppskattningsnämndens förslag 1932
Lott I . .	44.645 har åker 22.826 > äng 60.71 > avrösn.jord	39.176 har åker 22.338 > äng 60.71 > avrösn.jord	47 855 har åker 22.826 > äng 72.415 > avrösn.jord	38.896 har åker 22.338 > äng 39.8515 > avrösn.jo
S:a areal	128.181 >	122.224 >	143.096 >	101.0855 >
Saluvärde (Brutto) }	47,000 kronor	43,600 kronor	51,640 kronor	28,500 kronor plus växande skog
Lott III .	6.69 har åker 0.26 > äng 15.269 > avrösn.jord	6.69 har åker 0.26 > äng 6.689 > avrösn.jord	3.48 har åker 0.26 > äng 3.564 > avrösn.jord	Se alternativ II
S:a areal	22.219 >	13,639 >	7.304 >	
Saluvärde	6,840 kronor	4,240 kronor	2,200 kronor	
Lott IV .	1.779 har åker 0.062 > äng	7.248 har åker 0.55 > äng 8.58 > avrösn.jord	1.779 har åker 0.062 > äng	Se alternativ II
S:a areal	1.841 >	16.378 >	1.841 >	
Saluvärde	1,100 kronor	7,100 kronor	1,100 kronor	

Den fastighet, som lotten III vore avsedd att tilläggas, hade en areal av 6 hektar åker samt 5 hektar avrösningsjord och den fastighet, som skulle ökas med lotten IV, hade en areal av 1.5 hektar åker och 0.1 hektar annan mark.

Domänintendenten hade förordat alternativ III under det att överlantmätaren syntes tillstyrka alternativ II.

Angående förestående försäljningsförslag ville styrelsen anföra följande.

Med hänsyn till det byggnadsbestånd, som funnes å lotten I hade det varit önskvärt, att så stor åkerareal som möjligt lades till denna lott. Emellertid hade ägarna av lägenheterna Tynäs, Axel Olsson, och Älvnäs, Carl Larsson, vidhållit sina ansökningar, att de av dem innehavda lägenheterna om 6 respektive 1.779 hektar åker måtte utökas så, att de bleve bärkraftiga jordbruk. På grund av det berättigade i dessa ansökräk, ansåge styrelsen, att lotterna III och IV borde försälas med arealer enligt alternativ II. Ägaren av bostadslägenheten Norra Östbro 1¹⁶ och 1¹⁷ hade förklarat sig önska inköpa lotten V med en areal av bland annat 0.72 hektar åker. Angående domänintendentens förslag i övrigt hade styrelsen ej något att erinra.

Då arrendevärdena å salulotterna I och II överstege 1,000 kronor, torde riksdagens medverkan till försäljning av dessa lotter vara erforderlig. Enär försäljningsfrågan i dess helhet syntes böra lösas i ett sammanhang torde hela försäljningsvärdet böra underställas riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

Mot försäljningsförslaget, sådant det blivit av domänstyrelsen förordat, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att kronoegendomen 2 mantal Östbro nr 2 i Bro socken av Värmlands län må försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i följande lotter, nämligen: lotten I med

en areal av 122.224 hektar och ett saluvärde av 43,600 kronor, lotten II med en areal av 143.001 hektar och ett saluvärde av 55,550 kronor, lotten III med en areal av 13.639 hektar och ett saluvärde av 4,240 kronor, lotten IV med en areal av 16.378 hektar och ett saluvärde av 7,100 kronor, lotten V med en areal av 1.489 hektar och ett saluvärde av 880 kronor, lotten VI med en areal av 0.4 hektar och ett saluvärde av 200 kronor, lotten VII med en areal av 1.4 hektar och ett saluvärde av 960 kronor, samt lotten VIII med en areal av 0.235 hektar och ett saluvärde av 60 kronor med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för Frans Bäckström till lotten I och för A. Johansson till lotten II samt i anslutning till bestämmelserna i 11 § förordningen för Axel Olsson till lotten III, för Carl Larsson till lotten IV, för K. G. Vall till lotten V, för Johannes Nilsson till lotten VI, för O. A. Johansson till lotten VII och för O. P. Lantz till lotten VIII;

skolande vid försäljningarna i övrigt gälla

d e l s b e t r ä f f a n d e s a m t l i g a l o t t e r, att desamma försäljas med tillträdes rätt räknat från och med den 14 mars 1936, att lotterna försäljas i befintligt skick, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, att förbehåll göres för de jämkningar i gränserna, som vid blivande avstyckningsförrättning kunna komma att föreskrivas, att innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar, telegraf- och telefonledningar förbehålles rätt att hava dessa kvarstående utan rätt för arrendatorn till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att köparna skola äga rätt att hämta vatten från en å ägofigur nr 26 å en till ärendet hörande karta över Södra Östbro belägen källa, ävensom rätt till väg från enskilda vägen Hög—Bro fram till källan, samt att för skador, som kunna åsamkas lotterna genom Vänerns reglering ersättning skall utgå efter fulla värdet av skadorna, vilka skola bestämmas enligt de grunder, som av domstol bliva fastställda för skador av enahanda beskaffenhet å andra än domänfonden tillhörande fastigheter, dock utan förhöjning av skadeståndsbeloppet med 50 procent enligt 9 kapitlet 48 § vattenlagen,

d e l s b e t r ä f f a n d e l o t t e r n a I o c h I I, att Bäckström och Johansson därest de begagna sig av hembuds rätten äga erhålla avdrag å saluvärdet med 2,700 kronor respektive 4,800 kronor, att varken kronan eller köparna i

egenskap av arrendatorer skola äga att framställa några ersättningsanspråk på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter för arrendelotterna samt att köparna skola gälda annuiteterna å nuvarande arrendelotterna åvilande odlings- och avdikningslån,

och dels beträffande lotten II att det från kronoegendomen Stav försålda torpet Jeriko skall äga rätt att begagna väg över ägofigur nr 100 å kartan över Norra Östbro, samt att vattenfallsstyrelsen skall förbehållas rätt att hava en å lotten befintlig transformatorbyggnad kvarstående och nyttja densamma utan annan ersättning än som angivits för elektriska ledningar m. m.

17:o.

Östbro nr 2 i Värmlands län.

I samband med domänverkets omorganisation indrogs Säffle bevakningsstrakt. Då härigenom kronojägarbostället Värmlandsbro, då under kronoegendomen 2 mantal Östbro nr 2 i Bro socken av Värmlands län, ej blev erforderligt för sitt ändamål, uthyrdes bostället och föranstaltade styrelsen om saluvärdering av detsamma.

Bostället avstyckades 1934 och åsattes registerbeteckningen Östbro 2°.

Av protokoll, hållet vid uppskattningsförrättning å området den 12 december 1934, inhämtas bland annat följande.

Lägenheten är belägen 0.5 kilometer från Värmlandsbro järnvägsstation. Areal 1.91 hektar, varav 0.225 hektar åker och 1,685 hektar äng och tomt.

Byggnaderna äro i stort sett i fullt medelgott skick, tillfredsställande underhållna, samt för egendomens behov tillräckliga.

Trädgården är mindre och har 8 stycken fruktträd. Åkerjorden består av sandblandad lerjord av god beskaffenhet.

Uppskattningsförrättaren har anfört följande. Några skäl att föreslå annan form för upplåtelse än försäljning med äganderätt förefunnes icke, och ej heller hade från brukarens sida önskemål i annan riktning uttalats på där- om gjord förfrågan.

Området hade saluvärderats till 4,600 kronor, varav 842 kronor för ängen och tomten med därå befintlig skog, samt arrendevärderats till 300 kronor.

Nuvarande hyresgästen, kronojägaren Carl Johan Dunér hade under den tid — 1918—1934 — då han tjänstgjort å Säffle bevakningsstrakt mot fastställt årligt hyresbelopp bebott bostället. Efter 1934, då Dunér blev överförd på indragningsstat, hade han förhyrt detsamma. Dunér hade på egen bekostnad utfört en del inre reparationer av mangårdsbyggnaden och bland annat inrett ett vindsrum för en uppgiven kostnad av cirka 400 kronor, vilken utgift dock delvis kompenserats honom. Vidare hade han på egen bekostnad inrett elektriskt ljus i lägenheten, verkställt nytapetsering och målning samt under senare år grusat utfartsvägen (35 kronor årligen). För övrigt hade Dunér på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skött bostället.

Dunér önskade förvärva lägenheten men kunde ej trots den förhållandevis långa tid han bebott densamma beredas hembud enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., varför lägenheten borde utbjudas till salu enligt 13 § förordningen, varvid uppskattningsförrättaren förutsatt att, därest Dunér inlämnade antagligt anbud å densamma, han borde antagas till köpare, då han torde fylla samtliga de kvalifikationer, som i berörda 13 § moment b vore stipulerade för köpare.

Anledning att föreslå föreskrivande av särskilda villkor rörande lägenhetens användning samt återköpsrätt föreläge icke. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet nedsättas med 10 procent.

Såsom särskilda villkor vid försäljningen borde föreskrivas bland annat att avstyckningskostnaderna, 75 kronor, skulle gäldas av köparen, att lägenheten skulle försäljas i befintligt skick samt att i köpet skulle ingå de brandredskap kronan hölle vid lägenheten, men ej de redskap i övrigt, som kronan ägde förvarade vid lägenheten.

Dunér har förklarat, att han önskade förvärva lägenheten för en köpskilling av 4,600 kronor jämte avstyckningskostnaderna.

Vederbörande skogsstatstjänstemän hava förklarat sig ej hava något att erinra mot ifrågavarande förslag.

Med utlåtande den 22 januari 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Någon anledning att bibehålla ifrågavarande lägenhet i kronans ägo förefunnes ej. Mot det föreslagna saluvärdet hade styrelsen ej något att erinra. På grund av den tid Dunér innehaft lägenheten dels som boställe, dels som bostad ansåge styrelsen, att lägenheten borde försäljas till Dunér. Då Dunér ej vore hembudsberättigad, erfordrades riksdagens medverkan för en försäljning till honom.

Det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget finner jag mig kunna biträda. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen med- *Departements-*
chefen.
giva,

att förra kronojägarbostället Värmlandsbro eller Östbro 2e, förut under kronoegendomen 2 mantal Östbro nr 2 i Värmlandsbro socken av Värmlands län, må med en areal av 1.91 hektar försäljas till förre kronojägaren Carl Johan Dunér för en köpskilling av 4,600 kronor under villkor, att lägenheten försäljes med tillträdesrätt räknad från den 14 mars 1936, att köparen skall gälda kostnaderna för lägenhetens avstyckning med 75 kronor, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att följande kronan tillhöriga inventarier, nämligen en kustospruta, två brandhinkar, en brandstege, en läktstege och en brandhake ingå i försäljningen, att lägenheten försäljes i befintligt skick, att varken kronan eller köparen i egenskap av hyresgäst skall äga att framställa några ersättningsanspråk på grund av gällande hyresavtal, med undantag dock för tilläventyrs oguldna avgälder och skatter, att innehavare av över

fastigheten med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava desamma kvarstående utan rätt för arrendatorn till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna, ävensom för skada som förorsakas å kreatur, att bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar gälla, samt att köpeskillingen sålunda skall erläggas enligt 21 § och 22 § B nämnda förordning.

18:o.

Kronoparken Storfors i Norrbottens län.

I skrivelse till domänstyrelsen den 11 oktober 1935 har Bolidens gruvaktiebolag meddelat, att bolaget låge i underhandling med kommerskollegium angående eventuellt arrende av kronans jordägarandel i vissa av bolaget inmutade fyndigheter vid Laver i Älvsby socken av Norrbottens län och att bolaget, för den händelse dessa underhandlingar ledde till resultat, önskade förvärva visst kronan tillhörigt, vid sagda fyndigheter beläget område av kronoparken Storfors i syfte att därstädes uppföra anläggningar för gruvdrift och malmanrikning samt bostäder m. m. ävensom i anledning härav anhållit, att styrelsen måtte på bolagets bekostnad föranstalta om värdering av ifrågavarande område, vilket funnes angivet å en framställningen bilagd karta, jämte å området växande skog. Vid värderingen borde hänsyn tagas därtill, att bolaget vid utmålsförrättning den 7 augusti 1933 löst marken å de inom området befintliga utmålen, å kartan betecknade nr 1—7, men ej därå växande skog.

Sedan på domänstyrelsens föranstaltande den av bolaget begärda värderingen verkstälts av vederbörande skogstaxator samt överenskommelse träffats mellan styrelsen och bolaget rörande villkoren för områdets försäljning till bolaget, har styrelsen i skrivelse den 4 februari 1936 — med överlämnande av samtliga ärendet tillhörande handlingar, varibland vid förrättningen upprättat instrument och en av skogstaxatorn J. Mård år 1935 upprättad karta, varå saluområdet inramats med grön kant, ävensom en av bolaget till styrelsen ingiven ansökning angående tillstånd att få inköpa berörda område — underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande område är beläget omkring 40 kilometer västnordväst Älvsby järnvägsstation och samhälle samt 15 kilometer sydväst Bredseleby vid Piteälven. Området, som genom bolagets försorg blivit av lantmätare utstakat, har en areal av 460.91 hektar, varav 364.40 hektar skogsmark, 61.70 hektar mossar och kärr, 1.35 hektar väg och 5.50 hektar vatten. Återstående areal, 27.96 hektar, belöper å den inom utmålen belägna marken.

Å området finnes en kronan tillhörig år 1925 uppförd avverkningskoja jämte intilliggande stall för 8 hästar. Byggnaderna äro i gott skick.

Skogsmarkens bonitet är mer än medelgod för trakten. Medelboniteten enligt grunderna för 1933 års fastighetstaxering är 1.91 kubikmeter. Befintliga kärr äro lämpliga för avdikning. Dikningar, berörande såväl myrimpediment som angränsande försumpad skogsmark, hava utförts under de senaste 10 åren. Härvid hava rensats omkring 5,900 meter av en genom området flytande bäck samt nydikats 4,600 meter för en kostnad av sammanlagt 3,000 kronor. Mer än halva arealen utgöres av hårt avverkade områden, oftast rena kalhyggen, med glest bestånd av fröträ. Inom nämnda hygges-trakter finnes i syd- och ostsluttningar nöjaktig, delvis vacker självföryng-ring av tall. Den väsentliga delen av virkesförrådet förekommer i mogna och övermogna bestånd av barrblandskog, där tallen förhärskar. Utmåls-området är till större delen kalhugget. Ståndskogen här utgöres av fröträ å hyggen samt mogen och övermogen skog i slutna bestånd.

Virkesförrådet, inbegripet skog å utmålen, har uppskattats till 18,244 ku-bikmeter. Härtill komma 1,869 kubikmeter torrskog och råa vrakträ.

Avsättningsförhållandena äro goda. Timmer och massaved utdrivas till Vistbäcken, tillhörande Piteälvs flodområde.

Värdet av mark och skog med undantag av inom utmålen fallande mark har uppskattats till 73,000 kronor. Härtill kommer värdet av förenämnda skogskoja och stall, som beräknats utgöra 1,400 kronor.

Förrättningsmannen har föreslagit vissa i uppskattningsinstrumentet när-mare angivna villkor för områdets försäljning.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava ansett av förrättnings-mannen beräknade värden godtagbara men föreslagit vissa förbehåll för kro-nan vid försäljningen.

Överlantmätaren har uttalat, att det till försäljning ifrågasatta området ut-gjorde del av fastigheterna Lill-Laver 1¹ och Storfors 4¹ samt att hinder ej syntes möta mot områdets avstyckning.

Bolidens gruvaktiebolag har i skrivelse till styrelsen den 29 januari 1936 förklarar sig villigt inköpa området till ett pris av 74,400 kronor samt på av domänstyrelsen i övrigt föreslagna villkor, dock med visst av bolaget i skri-velsen angivet förtydligande.

I sin förenämnda skrivelse den 4 februari 1936 har *domänstyrelsen* för egen del anfört, att bolaget, med hänsyn till de ändamål, vartill området vore avsett att användas, borde medgivas rätt att inköpa detsamma. Mot det föreslagna saluvärdet hade styrelsen ej något att erinra.

Genom brev den 30 december 1935 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kom-merskollegium att på vissa angivna villkor träffa avtal med Bolidens gruv-aktiebolag om utarrendering till bolaget av kronans jordägarandelar i utmå-len Laver nr 1—7.

På grund härav har kommerskollegium, enligt därifrån lämnad uppgift, den 30 januari 1936 på förenämnda villkor med bolaget avslutat dylikt kon-trakt.

Jag biträder försäljningsförslaget. Därest statsmakterna bifalla detsamma — riksdagens medgivande torde vara erforderligt — har bolaget att i vanlig ordning söka tillstånd att förvärva området i fråga. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av fastigheterna Lill-Laver 1¹ och Storfors 4¹ under kronoparken Storfors i Älvsby socken av Norrbottens län ifrågavarande område jämte därå belägna utmål nr 1—7, omfattande en areal av tillsammans omkring 460.91 hektar och med grön kant angivet å en av skogtaxatorn J. Mård år 1935 upprättad karta, må försäljas till Bolidens gruvaktiebolag mot en köpeskillning av 74,400 kronor att tillgodoföras statens domäners fond samt under villkor i övrigt, att köpeskillningen erlægges till domänstyrelsen, som har att, så snart köpeskillningen erlagts, å området utfärda köpebrev, att området av köparen tillträdes vid köpeskillningens erläggande, att området överlåtes i det skick, vari det vid tillträdet befinnes, att i köpet ingå å området befintliga, kronan tillhöriga byggnader, att i köpet ej ingår kronan tillkommande jordägarandel vare sig i de av köparen inmutade mineralfyndigheter inom utmålen Laver nr 1—7 eller i mineralfyndigheter, som framdeles kunna komma att påträffas inom det till försäljning avsedda området, dock att bolaget fritages från ansvar för denna bestämmelses respekterande i vad gäller från bolaget eventuellt framdeles vidareförsålda områden, för så vitt i försäljningsavtalet ett motsvarande förbehåll intagits, att i köpet ej ingå å området utstämplade träd, att sagda träd må avgiftsfritt kvarstå till den 1 juli 1937, vilken dag desamma skola vara avverkade och bortforslade från området, att kronan förbehålles rätt att fritt begagna å området befintliga basvägar och andra vägar ävensom att för transport av skogsprodukter taga erforderliga vägar över området, att kronan av köparen erhåller skälig ersättning för skada, som genom anordningar för slamuppsamling i en genom området flytande bäck m. m. kan komma att förorsakas kronans egendom, att köparen är skyldig att öppethålla inom området befintliga diken och bäckar, vilka utgöra avlopp för verkställda dräneringar å i kronans ägo bibehållen mark, eller vidtaga andra anordningar, allt i sådan omfattning att nöjaktig dränering av ovanför liggande kronomark möjliggöres, samt att köparen respekterar ett den 2 september 1935 upprättat avtal, varigenom jakträtten å den del av kronoparken Storfors, varå området är beläget, utarrenderats till den 16 maj 1936, i vad berörda avtal avser saluområdet.

Statsrådets övriga ledamöter instämman i vad departementschefen hemställt i de under 1:0—18:0 här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.